

Økonomiplan 2020-2023

Årsbudsjett 2020

Innhold

1	Innledning	1
2	Hovedpunkter	3
2.1	Hovedutfordringer	3
2.2	Viktige satsingsområder	3
2.3	Hovedelementer i salderingen	4
3	Visjon, satsingsområder og mål	9
3.1	Sammenslåingsprosess og nytt fylke	9
3.2	Innlandsstrategien	9
3.3	Fylkeskommunens mål	11
4	Rammebetingelser og budsjettforutsetninger	13
4.1	Statsbudsjettet for 2020 og rammer for kommunesektoren	13
4.2	Statsbudsjettets konsekvenser for Innlandet fylkeskommune	14
4.3	Rammegrunnlag for Innlandet fylkeskommune 2020-2023	17
4.4	Demografisk utvikling	19
4.5	Lønns- og prisforutsetninger	25
4.6	Pensjonsutgifter	25
4.7	Finansielle måltall	26
4.8	Eidsiva Energi AS – eieravkastning	27
4.9	Regionreformen og ny organisering	29
4.10	Budsjettrevidering 2020	31
5	Investeringer og finansiering	32
5.1	Investeringsprogrammet	32
5.2	Administrasjon og fellestjenester	32
5.3	Kompetanse	34
5.4	Fylkesveger	37
5.5	Finansiering	45
6	Rammeområde Kompetanse	47
6.1	Tilrettelegge for kompetanseutvikling tilpasset regionens behov	48
6.2	God kvalitet og høy gjennomføring i videregående opplæring	49
6.3	Andre forhold	52
6.4	Økonomiske rammer	52

7	Rammeområde Tannhelse	55
7.1	Fremme god tannhelse i befolkningen	55
7.2	Andre forhold	58
7.3	Økonomiske rammer	60
8	Rammeområde Kultur	62
8.1	Et kulturliv med kunnskap, engasjement og aktivitetsglede	62
8.2	Ivareta kulturarven for identitet, opplevelser og verdiskaping	65
8.3	Økonomiske rammer	68
9	Rammeområde Fylkesveger	70
9.1	God fremkommelighet og høy sikkerhet i trafikken	70
9.2	Økonomiske rammer	74
10	Rammeområde Kollektivtransport	76
10.1	Moderne, klimavennlig og pålitelig kollektivtilbud	76
10.2	Økonomiske rammer	79
11	Rammeområde Næringsutvikling og internasj. samarbeid	81
11.1	Økt verdiskaping, høy omstillingsevne og flere bærekraftige arbeidsplasser	82
11.2	Et mer internasjonalt rettet nærings- og samfunnsliv	83
11.3	Økonomiske rammer	84
12	Rammeområde Samfunn, plan og miljø	87
12.1	God klimatilpasning og reduserte klimautslipp	87
12.2	God samhandling om samfunnsutviklingen i Innlandet	88
12.3	Økonomiske rammer	92
13	Rammeområde Administrasjon og fellestjenester	94
13.1	En effektiv, tillitsskapende og utviklingsorientert organisasjon	94
13.2	Økonomiske rammer	98
14	Bevilgningsoversikter	101

VEDLEGG:

Fondsoversikt

1 Innledning

Den første økonomiplanen/årsbudsjettet for Innlandet fylkeskommune viser at vi har en driftsramme på om lag 5,5 milliarder kroner i 2020. Rammene og tiltakene for tjenesteområdene er i all hovedsak videreført fra tidligere år. Dette viser at Innlandet fylkeskommune vil være i stand til å levere kvalitativt gode tjenester til befolkningen og næringsdrivende, og vise handlekraft i rollen som samfunnsutvikler.

Innlandet fylkeskommune får realnedgang i frie inntekter i 2020. Dette viste statsbudsjettet som kom 7. oktober. Dette skyldes nullvekst i rammetilskuddet til fylkeskommunene, omleggingen av inntektssystemet for fylkeskommuner og overføringen av to kommuner fra Oppland fylkeskommune til Viken fylkeskommune. Tilleggsproposisjonen vedrørende overføringen av fylkesvegoppgavene kom 8. november. Den inneholdt økonomisk inndekning for ansatte som overføres, men ingen dekning av overgangskostnader.

Det er utfordrende å slå sammen to fylkeskommuner og samtidig overta fylkesvegoppgavene fra Statens vegvesen. Det er organisert opp en helt ny organisasjon med nye fagområder og avdelinger som krever nye budsjettammer. Alle ansatte er innplassert i nye enheter. Det er tilført kun 30 mill. kroner fra staten til regionreformen, slik at Hedmark og Oppland fylkeskommuner, og nå Innlandet fylkeskommune, selv må finansiere det meste av omstillingskostnadene fra driftsbudsjettet eller omprioritere fra oppsparte fondsmidler.

Når det gjelder kommunene Jevnaker og Lunner som går over til Viken, så har Innlandet fylkeskommune inngått eller forhandler om en rekke avtaler med Viken fylkeskommune. Dette gjelder både avtaler om virksomhetsoverdragelse og avtaler om salg av tjenester til Viken. Likevel taper Innlandet økonomisk totalt sett på at disse kommunene bytter fylke.

I denne økonomiplanen/årsbudsjettet har vi prioritert blant annet fylkesvegvedlikehold, næringsutvikling og fagbrev på jobb. Det er overført flere mindre oppgaver til fylkeskommunene i forbindelse med regionreformen, men som det reelt sett ikke følger økonomiske midler med. Dette gjøre det vanskelig å igangsette disse oppgavene fullt ut.

De økonomiske utsiktene for økonomiplanperioden tilsier også en utfordrende økonomisk situasjon. Med fallende eksterne inntekter og noe redusert utbytte fra kraftaksjer, tilsier dette økte interne omprioriteringer for å møte utfordringene. Arbeidsplassutvikling og innovasjon er viktig for fylket. Det er også økonomiske midler til å bidra til et klimanøytralt fylke, gi et godt kollektivtilbud, drifte og vedlikeholde et trafiksikkert fylkesvegnett osv.

Innlandet er et godt fylke å bo i og har «Eventyrlige muligheter» som Innlandets nye visjon. Innlandet har imidlertid en langt svakere befolkningsvekst enn andre fylker og har særlige utfordringer i den viktige aldersgruppen 16 – 18 år. Dette vil ventelig påvirke fylkeskommunens inntekter negativt i årene fremover – også utover denne planperioden. Med stadig færre elever, vil fylkeskommunen bli utfordret til å se på hva slags tilbud vi skal gi for å kunne ha fortsatt god kvalitet i videregående opplæring.

Det er viktig å holde gjeldsgraden nede slik at det økonomiske handlingsrommet også ivaretas på lang sikt. Fellesnemnda ga føringer om en gjeldsgrad på 75 % over tid. Dette klarer vi ikke i denne planperioden, selv om vi har justert investeringsprogrammet noe.

Budsjettforslaget inneholder ikke et forslag om rehabilitering av fylkeshuset på Hamar. Det er viktig å samle organisasjonen og de nye enhetene så raskt som mulig på det stedet det er bestemt at de skal være jf. politisk avtale fra januar 2018. Da kan man starte å jobbe sammen og skape den nye organisasjonen med felles kultur allerede i løpet av 2020. En slik løsning vil også bedre tilpasses det fremtidige antallet ansatte. Det er vedtatt at ingen i sentraladministrasjonen skal sies opp som følge av sammenslåingen. Likevel forventer man at organisasjonen får redusert bemanning de nærmeste årene. Det er fornuftig å vente noen år med en omfattende investering i nye lokaler til bemanningen er tilpasset et fremtidig nivå.

Gitt også fylkeskommunens stramme økonomi, er det fornuftig å utsette denne investeringen til vi har fått en bedre oversikt over vår samlede økonomi inkl. investeringsbehovene på skolene og fylkesvegene. Dette vet vi mer om i neste økonomiplan.

På grunn av forventet turnover, er det lagt opp til innsparinger i sentraladministrasjonen på alle rammeområdene. Dette vurderes også som nødvendig for å tilpasse utgiftene til et endret inntektsnivå. Men for å få dette til, forutsetter det at sentraladministrasjonen blir samlokalisert i løpet av 2020.

Den politiske plattformen til de styrende partiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, ble offentliggjort 1. november. Administrasjonen har innenfor den begrensede tiden fra fremleggelsen av plattformen til utarbeidelsen av budsjettdokumentet, forsøkt å se hen til de politiske føringene.

Utarbeidelsen av den første økonomiplanen/årsbudsjettet for Innlandet fylkeskommune har vært en krevende prosess. Det har vært et kompleks arbeid å skulle slå sammen budsjettene til to fylkeskommuner, innlemme fylkesvegadministrasjonen og tilpasse dette til en ny organisasjon. Administrasjonen planlegger derfor å fremlegge et revidert og kvalitetssikret budsjett våren 2020.

20. november 2019

Tron Bamrud
Prosjektleder

2 Hovedpunkter

I dette kapittelet oppsummeres hovedpunktene i forslag til Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020 med hovedutfordringer, viktige satsingsområder og hovedelementene i salderingen.

2.1 Hovedutfordringer

Arbeidet med fylkessammenslåingen og overføring av nye oppgaver, spesielt overføring av administrasjon av fylkesveger fra Statens vegvesen, vil i stor grad prege fylkeskommunens arbeid også i 2020. Samtidig med endrings- og omstillingsarbeid, skal fylkeskommunen levere tjenester med god kvalitet og opprettholde fokus på arbeidet med regional utvikling.

Hovedutfordringer i planperioden 2020-2023 for øvrig er knyttet til følgende:

- Reduserte økonomiske rammer
 - Omlegging av inntektssystemet
 - Overføring av to kommuner til Viken
 - Redusert rammetilskudd
- Demografisk utvikling og sammensetning
 - Lavere befolkningsvekst enn landet for øvrig
 - Synkende elevtall i de videregående skolene
- Kompetanse og arbeidsplassutvikling
- Tilpasning til miljø- og klimautfordringene
- Vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene

2.2 Viktige satsingsområder

Det er viktig å lykkes med sammenslåingsprosessen og omstillingen til en ny organisasjon. Det er foreslått å sette av omstillingsmidler i 2020 og å holde av midler i et omstillingsfond til 2021 – 2023, for å sikre ressurser til dette arbeidet.

De reduserte inntektene i 2020 og fremover er utfordrende. Det er tilført nye oppgaver til Innlandet fylkeskommunen i forbindelse med regionreformen, som det er krevende å igangsette på grunn av manglende ressurser.

Administrasjonen har blant prioritert følgende områder som en varig økning:

- Styrking av fylkesvegvedlikeholdet/driftskontrakter på 40 mill. kroner på grunn av økende kostnader
- Fagbrev på jobb med 4 mill. kroner
- Distrikts – og regionalpolitiske tilskudd 10 mill. kroner
- Nye oppgaver i landbruket 1,3 mill. kroner
- Oppstart av Musikk i Innlandet med 4,7 mill. kroner fra 2023

Det er innarbeidet 150 mill. kroner til investeringer på Valdres videregående skole og 135 mill. kroner til diverse fellestiltak (yrkesfag og fagfornyelsen mm) som forutsatt. Prosjektene ved Raufoss videregående skole (185 mill. kroner), Lena-Valle videregående skole (65,6 mill. kroner) og fellesprosjektet i Hedmark (48,2 mill. kroner) fullføres i perioden. En rekke andre investeringstiltak ved de videregående skolene fullføres også og totalt sett foreslås 569,6 mill. kroner til investeringer på skolebygg i økonomiplanperioden. Se kapittel 5.3 for nærmere omtale av prosjektene.

Når det gjelder investeringer på fylkesveger, er handlingsprogrammene for Hedmark og Oppland lagt til grunn for årene 2020 og 2021. Rammene er redusert på grunn av forsinkelser og planlagte utsettelse for å møte fylkeskommunens reduserte inntekter. Tiltak som er forskjøvet og som må finansieres i 2022 og 2023, må sees i sammenheng med utarbeidelse av nytt handlingsprogrammet for fylkesveger for Innlandet og den rammen som legges for perioden 2022 – 2025.

Fylkeskommunen må også tilpasse seg økonomisk og organisatorisk til at to kommuner overføres til Viken fylkeskommune. Det er inngått flere avtaler, eller avtaler er under forhandling, med Viken fylkeskommune. Administrasjonen foreslår å sette av et risiko – og usikkerhetsfond på 20 mill. kroner knyttet usikkerhet både knyttet til avtaler med Viken og andre uforutsigbare forhold knyttet til sammenslåingen.

2.3 Hovedelementer i salderingen

2.3.1 Budsjettgrunnlag

Det er i arbeidet med økonomiplan 2020-2023 og årsbudsjett 2020 tatt utgangspunkt i summen av budsjettene 2019 for begge fylkeskommuner. Budsjettgrunnlaget for 2019 er konvertert til nye funksjoner/formål iht. ny kontoplan.

Budsjettgrunnlaget er fordelt på definerte rammeområder (vedtaksnivå til fylkestinget). Et rammeområde er bygget opp av aktuelle funksjoner/formål og gjenspeiler ikke organisasjonskartet for sentraladministrasjonen. Ansvar for et rammeområde kan være delt mellom flere avdelinger i administrasjonen.

Siden budsjettene 2019 for Hedmark og Oppland fylkeskommuner er ulikt gruppert og sammensatt, er det behov for en kvalitetssikring av budsjettene på rammeområdene i ny organisasjon. Administrasjonen vil derfor måtte komme tilbake med eventuelle korrigeringsbehov i forbindelse med revidering av årsbudsjettet for 2020.

Alle prioriteringer og endringer for planperioden 2020-2023 er uttrykt i forhold til det sammenstilte budsjettgrunnlaget for 2019 og fremgår av egne endringsoversikter under hvert rammeområde.

Tiltak i gjeldende økonomiplaner 2019-2021 er håndtert på følgende måte:

- Engangstiltak og ekstrasatsinger i 2019 er tatt ut samt særskilte salderingstiltak i planperioden
- Frie inntekter, renter/avdrag og overføring til investering er nullstilt og beregnet på nytt fra 2020
- Øvrige tiltak er videreført slik de ligger i gjeldende økonomiplaner
- Investeringsbudsjettet er samordnet og oppdatert iht. fremdrift

2.3.2 Salderingen

Etter regjeringens forslag til statsbudsjett 2020 fikk Innlandet fylkeskommune en reduksjon i frie inntekter i 2020 på 148,4 mill. kroner. I nivået på frie inntekter i 2020 var det i forslag til statsbudsjett kompensert for nye oppgaver på i alt 54,1 mill. kroner (økt rammetilskudd) til Innlandet fylkeskommune. Med økningen i rammetilskuddet på 119,3 mill. kroner i tilleggspolisproposisjon til statsbudsjettet knyttet til overføringen av fylkesvegoppgavene, er det gitt en samlet kompensasjon for nye oppgaver på i alt 173,4 mill. kroner (økt rammetilskudd).

I tillegg til korrigering for nye oppgaver er frie inntekter for 2020 også korrigert som følge av at Lunner og Jevnaker kommuner overføres til Viken fra 1.1.2020. Den isolerte økonomiske konsekvensen av grensejusteringen med overføring av Lunner og Jevnaker til Viken kommer ikke frem av statsbudsjettet. Det er imidlertid tidligere anslått en reduksjon i frie inntekter i størrelsesorden 160-190 mill. kroner som følge av denne grensejusteringen (sak 24/19 til fellesnemndas møte i februar 2019).

Bortfallet av Lunner og Jevnaker kommuner vil imidlertid også medføre reduserte utgifter. Det vil også gi økte inntekter fra salg av tjenester til Viken blant annet innenfor videregående opplæring, tannhelse og kollektivtransport. I Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020 foreslås det lagt inn 128,2 mill. kroner i anslått utgiftsreduksjon eller inntektsøkning for avtaler med Viken fylkeskommune.

Nedenfor er en oversikt med hele salderingen med oppsummering av alle tiltak/endringer som er lagt inn i forhold til opprinnelig sammenstilt budsjett 2019. Alle endringer er kommentert nærmere i kapitlene 6 – 13 som omhandler mål og budsjett for rammeområdene.

Endringer ift budsjett 2019	Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020			
	2020	2021	2022	2023
Opprinnelig budsjett 2019 for HFK og OFK - i balanse (utgangspunkt)				
<u>Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019:</u>				
Økonomiplan 2019-2022 - HFK	-17,5	-12,5	-10,2	-9,2
Økonomiplan 2019-2022 - OFK	1,0	1,7	0,7	1,7
Frie inntekter	-24,1	-17,6	-11,2	-4,7
Lønns- og prisjusteringer	124,2	124,1	123,9	123,7
SPK-sats reduksjon	-3,9	-3,9	-3,9	-3,9
Status salderingsbehov før nye tiltak	79,7	91,8	99,3	107,6
<u>Forslag - nye tiltak:</u>				
Fylkestutvalget/IFK - politisk reservepost	5,0	5,0	5,0	5,0
Frams disp.post/HFK - ta ut	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Frams reservepost/HFK - ta ut	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Ny politikkkutforming/OFK - ta ut	-11,0	-11,0	-11,0	-11,0
Utbytte fra Hedmark fylkeskraft iht utbytte fra Eidsiva	1,5	26,4	26,4	26,4
Utbytte fra Oppland fylkeskraft iht utbytte fra Eidsiva	-17,7	-21,0	-21,0	-21,0
Økte netto rente- og avdragsutgifter	31,3	46,7	61,6	72,2
Overføring til inv.budsjettet	-18,3	5,5	-2,7	-7,8
Omberegning adm budsjett inkl SVV	-20,1	-20,1	-20,1	-20,1
Driftskontrakter fylkesveg - økte kostnader	40,0	40,0	40,0	40,0
Kulturarv - nye oppgaver	0,1	0,1	0,1	0,1
Næring - nye oppgaver landbruk	1,3	1,3	1,3	1,3
Næring - distrikts- og reg.pol.tilskudd	10,0	10,0	10,0	10,0
Div eiendomsforhold	2,5	2,0	2,0	2,0
Solceller vgs - bruk av disp.fond		-7,5	-8,1	
Solceller vgs - overføring til inv.budsjettet		7,5	8,1	
Fagbrev på jobb	4,0	4,0	4,0	4,0
Prøvenemnder - opplæring	2,5			
Visma InSchool - ekstra behov i 2020	3,8			
NDLA/fagfornyelsen - ekstraavg. 2020-2022	3,8	3,1	1,5	
Vinstra vgs-riving/opprydding - avsetning til disp.fond	8,0			
Regional planstrategi - samlinger mm	0,4			
Musikk i Innlandet - fra 2023				4,7
Musikk i Innlandet (dekn/tilsk.midl prof.musikk)				-2,6
Musikk i Innlandet (fondsdekn i 2023)				-2,0
Hedmark Revisjon - opphør av eierskap	5,2			
Tannhelse - IKT/skjøting databaser	1,6			
IKT - infrastruktur/basisapplikasjoner	10,0			
Omprofilering (busser mm)	7,5			
Fylkesarkivet - HFKs historiske arkiver	3,5			
Skyløsninger - opplæring	2,2			
Eiendomsforvaltningssystem	1,5	1,0		
Partnerskapsavtaler/regionråd - ekstra behov i 2020	5,3			
Omstillingsmidler (omstillingsavtaler mm)	6,3			
Risiko-/usikkerhetsfond (Viken-avtaler mm)	20,0			
Status salderingsbehov etter nye tiltak	186,3	181,2	192,9	205,2

Endringer ift budsjett 2019	Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020			
	2020	2021	2022	2023
Reduksjoner og salderingstiltak:				
Lunner og Jevnaker til Viken - anslag reduserte utg/økte inntekter	-128,2	-128,2	-128,2	-128,2
Revisjon - anslag besparelse		-2,0	-2,0	-2,0
Visma InSchhol - ut fra 2021		-2,4	-2,4	-2,4
HFK - elevtelling 1.10.2019	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
OFK - elevtelling 1.10.2019	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
OFK/ENØK-fond - ta ut budsjettert avsetning	-3,7	-3,7	-3,7	-3,7
Bruk av div. fond - engangstiltak	-28,2	-4,1	-1,5	0,0
Nedtrapping årsverk sentraladm (3% pr. år 2020-2023)	-15,2	-29,9	-44,2	-58,0
Sum reduksjons- og salderingstiltak	-186,3	-181,2	-192,9	-205,2
Endelig saldering	0,00	0,00	0,00	0,00

2.3.3 Engangstiltak

Tabellene under viser engangstiltak og hvordan de er finansiert.

De fleste av engangstiltakene i 2020 knytter seg til regionreformen/sammenslåingen og summerer seg til 27,3 mill. kroner.

Administrasjonen foreslår at det settes av 4,5 mill. kroner til å styrke omstillingsmidlene slik at samlet omstillingsmidler på fond blir 33 mill. kroner. Administrasjonen foreslår også 20 mill. kroner til et risiko/usikkerhetsfond knyttet til avtalene med Viken fylkeskommune og øvrige forhold.

Engangstiltak	2020	2021	2022	2023	SUM
mill. kroner					
Omstillingsmidler (omstillingsavtaler, komp.mobilisering mm)	6,3				6,3 1)
IKT-infrastruktur - ekstrabehov	10,0				10,0
Omprofilering (busser mm)	7,5				7,5
NDLA/fagfornyelsen -ekstraavgifter 2020-2022	3,8	3,1	1,5		8,4
Fylkesarkivet - innlemming av HFKs historiske arkiver	3,5				3,5
Skyløsninger - opplæring	2,2				2,2
Eiendomsforvaltningssystem	1,5	1,0			2,5
Visma InSchool-prosjektet	3,8				3,8
Prøvenemnder - opplæring	2,5				2,5
Regional planstrategi - samlinger mm	0,4				0,4
Tannhelse - IKT/skjøting databaser	1,6				1,6
Risiko-/usikkerhetsfond (Vikenavtaler mm)	20,0				20,0
Sum	63,1	4,1	1,5	0,0	68,7

1)

Omstillingsmidler (omstillingsavtaler, komp.mobilisering mm)	mill. kr
Omstillingsfond/HFK	24,5
Livsfasetiltak, overtallighet/OFK	4,0
Avsetning i 2020	6,3
Sum omstillingsfond	34,8

Finansiering av engangstiltak	2020	2021	2022	2023	SUM
mill. kroner					
<u>Bruk av fondsmidler:</u>					
Kjeveortoped Fjellregionen (HFK)	3,4	4,1	1,5		9,0
Pensjonsreguleringsfond (HFK)	1,1				1,1
Næring - frigjøring midler (HFK)	4,0				4,0
Resultatfond Næringsutvikling - hovedtj. 6 (HFK)	3,7				3,7
Resultatfond politisk ledelse - hovedtj. 1 (HFK)	1,0				1,0
Generelt disposisjonsfond (OFK)	10,0				10,0
Div frigjøring midler/fond regional (OFK)	5,0				5,0
Sum bruk av fond	28,2	4,1	1,5		33,8
<u>Dekket ifm salderingen 2020:</u>	34,9				34,9
SUM	63,1	4,1	1,5		68,7

3 Visjon, satsingsområder og mål

3.1 Sammenslåingsprosess og nytt fylke

Når Oppland og Hedmark slås sammen den 1.1.2020, vil de overordnede målene i eksisterende planstrategi og øvrige planer gjelde, inntil nye blir vedtatt (jf. forskrift fra KMD). Samtidig er det et krav at det nye fylket skal utarbeide en regional planstrategi innen ett år etter valget. 2020 vil bli et overgangså der tiden vil måtte brukes på å evaluere eksisterende planer i forbindelse med planstrategiprosessen. Noen eksisterende planer vil måtte revideres, noen vil bli erstattet og noen nye vil måtte utarbeides. Dette vil skje på bakgrunn av ny og tilgjengelig kunnskap, nasjonale føringer og hvilken politikk som ønskes.

Dagens overordnede mål for Hedmark og Oppland fylkeskommuner er samsvarende med satsningsområdene i de gjeldende regionale planstrategiene. De overordnede målene for Innlandet fylkeskommune er tematisk like dagens overordnede mål for Hedmark og Oppland. Når Innlandsstrategien for Innlandet fylkeskommune vedtas i juni 2020, vil målstrukturen revideres, for å sikre god konsistens.

3.2 Innlandsstrategien

Fylkeskommunene skal i henhold til plan- og bygningsloven (pbl.) utarbeide ny regional planstrategi innen ett år etter at nytt fylkesting har tiltrådt (pbl. § 7-1). Regional planstrategi er fylkeskommunes hovedverktøy i sitt samfunnsutviklingsarbeid. Arbeidet med utarbeidelsen av regional planstrategi skal skje med bred deltagelse fra samfunnet rundt og planen er forpliktende begge veier. Regional planstrategi for Innlandet fylkeskommune skal kalles *Innlandsstrategien*. Planstrategien skal også inneholde en oversikt over hvordan de prioriterte planoppgavene skal følges opp. Når Innlandsstrategien er vedtatt gjelder den for valgperioden.

I pbl §7-1 er det stilt krav om at det skal redegjøres for viktige utviklingstrekk og utfordringer, og langsiktige utviklingsmuligheter skal vurderes. Det er de felles utfordringer og muligheter for samfunnet som helhet som skal drøftes. Det er viktig at alle samfunnsaktører har en felles oppfatning av hvilke utfordringer og muligheter som finnes, slik at det er enighet om de prioriteringer som gjøres. På bakgrunn av dette skal fylkeskommunen prioritere viktige politikkområder og beslutte videre politikkutvikling og planarbeid de fire kommende årene. Utarbeidelsen skal skje i samspill mellom fylkeskommunen, kommuner, statlige aktører og andre relevante samarbeidspartnere.

Det er derfor i løpet av 2019 utarbeidet et nytt felles kunnskapsgrunnlag for de to fylkene som fra 1.1.2020 blir til Innlandet fylke. Dette danner grunnlaget for medvirkningsprosessen som skal forme det felles arbeidet med Innlandsstrategien. Det skal også tas stilling til hvilke spørsmål som skal ha prioritet i videre plan- og utviklingsarbeid, og fastlegge et opplegg for medvirkning i planarbeidet.

3.2.1 Nasjonale forventninger til regional planlegging

Regjeringen har utarbeidet nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for 2019 – 2023. Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

I nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging legges det vekt på:

- Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet
- Bærekraftig areal- og transportutvikling
- Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

Regjeringen har bestemt at FNs bærekraftsmål skal være det politiske fundamentet for å møte utfordringene vi står overfor. Det er derfor viktig at de 17 bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Denne nasjonale forventningen gir fylkeskommunene et tilleggs-perspektiv på den regionale planleggingen og stiller krav til en ny planlegging som må formes underveis i arbeidet.

3.2.2 Visjon og satsningsområder

Fellesnemnda fattet i juni 2019 (sak 44/19) vedtak om visjon og satsningsområder for Innlandet fylke.

Visjon:

Innlandet – eventyrlige muligheter

Et fylke med sterke røtter og store drømmer, med en ledende posisjon innen teknologi, industri, landbruk og reiseliv.

Det er valgt ut fire satsingsområder for innlandssamfunnet:

- Innbyggere
- Innovasjon
- Infrastruktur
- Inkludering

I prosessen med Innlandsstrategien vil det arbeides med hva som skal ligge innenfor de fire satsingsområdene, gjennom en bred medvirkningsprosess. De fire satsingsområdene gir muligheter for å tenke i nye og tverrfaglige baner for å gripe mulighetene og løse utfordringene Innlandet har.

3.2.3 Videre prosess med Innlandsstrategien

Prosessene med de kommunale og den regionale planstrategien må sees i sammenheng. Tidsplanen for arbeidet med Innlandsstrategien er derfor lagt opp slik at det gjøres vedtak i Innlandet fylkesting i juni 2020. Innlandsstrategien vil derfor være en del av grunnlaget som kommunene utarbeider sine kommunale planstrategier på bakgrunn av.

Det er viktig at arbeidet med Innlandsstrategien skjer i god dialog mellom administrasjon og politikere og det legges opp til en prosess som ivaretar innspill og prosess med hele Innlandssamfunnet. Det vil bli arrangert tre regionale fagmøter som gir mulighet til å møtes i en ny geografisk inndeling. Det er lagt opp til en 8 ukers høring av Innlandsstrategien i mars 2020. I tillegg er det berammet en bred høringskonferanse hvor det vil bli invitert bredt til å drøfte strategien slik den er vedtatt sendt på høring. Basert på innspill i høringsperioden vil en endelig utarbeidet Innlandsstrategi legges frem for vedtak i Innlandet fylkesting i juni 2020.

3.3 Fylkeskommunens mål

Innlandet fylkeskommune skal ha mål- og resultatstyring som overordnet styringsprinsipp. Som en del av dette er det etablert et målhierarki med overordnede mål, hovedmål og delmål.

Visjon og satsningsområder for Innlandet fylke, legger viktige føringer for fylkeskommunens arbeid og målsettinger. Når Innlandsstrategien etter planen vedtas neste år, vil målstrukturen revideres, slik at det er god konsistens i målstrukturen.

Overordnede mål
Bærekraftig utvikling basert på Innlandets muligheter og kulturelle verdier
Relevant kompetanse for et konkurransedyktig arbeids- og næringsliv
Velfungerende og sikker infrastruktur som fremmer bosetting og næringsutvikling
Levende byer og bygder og god livskvalitet for innbyggerne
Hovedmål
Tilrettelegge for kompetanseutvikling tilpasset regionens behov
God kvalitet og høy gjennomføring i videregående opplæring
Fremme god tannhelse i befolkningen
Et kulturliv med kunnskap, engasjement og aktivitetsglede
Ivareta kulturarven for identitet, opplevelser og verdiskaping
Økt verdiskaping, høy omstillingsevne og flere bærekraftige arbeidsplasser
Et mer internasjonalt rettet nærings- og samfunnsliv
God fremkommelighet og høy sikkerhet i trafikken
Moderne, klimavennlig og pålitelig kollektivtilbud
God klimatilpasning og reduserte klimagassutslipp
God samhandling om samfunnsutviklingen i Innlandet
En effektiv, tillitsskapende og utviklingsorientert organisasjon

Fellesnemnda fattet følgende vedtak i juni 2019 (sak 39/16):

«Målstrukturen for Innlandet fylkeskommune skal være utgangspunktet for resultatrapporteringen til fylkestinget. Tydelige mål gir grunnlag for å se hva som oppnås innenfor fylkestingets vedtatte budsjetterammer og bidrar til å legitimere fylkeskommunene overfor befolkningen. Fellesnemnda vedtar den midlertidige målstrukturen, og forventer god politisk involvering og forankring i prosessen med å utforme endelig målstruktur for Innlandet fylkeskommune»

Mål er viktig for å synliggjøre hva fylkeskommunene driver på med og for å legitimere virksomheten overfor brukere, næringsdrivende, befolkning mv. En målstruktur med tydelige mål for fylkeskommunen er også viktig som grunnlag for prioriteringer i budsjetteringsprosessen. Sett i sammenheng med rammestyring vil man kunne se hva slags resultater organisasjonen har oppnådd innenfor tildelt ramme.

Hovedmålene og delmålene danner grunnlaget for teksten og beskrivelsene av aktiviteter og tiltak i kapitlene for de ulike rammeområdene. Sammenlignet med fellesnemndas vedtak, er rekkefølgen på hovedmålene endret.

I 2020 vil det også bli jobbet med resultatindikatorer tilknyttet delmålene.

Resultatindikatorene vil bli brukt i rapporteringen, for bedre å kunne uttrykke om målene er oppnådd eller ikke.

4 Rammebetingelser og budsjettforutsetninger

4.1 Statsbudsjettet for 2020 og rammer for kommunesektoren

Regjeringen la frem sitt forslag til statsbudsjett for 2020 den 7. oktober 2019.

Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til en realvekst i frie inntekter i 2020 på 1,3 mrd. kroner, som i sin helhet tilfaller kommunene. Fylkeskommunenes frie inntekter holdes reelt sett uendret sammenliknet med 2019. Dette begrunnes med at fylkeskommunene antas å få en nedgang i demografiutgifter som følge av færre 16-18-åringer.

4.1.1 Oppgaveendringer

Ved nye eller utvidede oppgaver for kommunesektoren, avvikling av oppgaver, innlemming av tidligere øremerkede statstilskudd, regelendringer mv. som har økonomiske konsekvenser, blir kommunesektoren kompensert eller trukket i rammetilskuddet på grunnlag av beregnet endring i økonomisk belastning. Disse endringene holdes utenom veksten i frie inntekter.

I 2020 kompenseres fylkeskommunene gjennom rammetilskuddet for følgende tiltak – i hovedsak som del av overføring av nye oppgaver i forbindelse med regionreformen og innlemming av tidligere øremerkede statstilskudd:

Innlemminger, oppgaveoverføringer og korreksjoner i 2020 (mill. kr)	Landet
Opplæring av lærlinger mv spesielle behov	64,880
Arbeidsmarkedstiltak bedriftsintern opplæring	55,000
Tilskudd til gang- og sykkelveier	32,405
Oppgaver fra IMDI	29,073
Tilskuddsordning mentor- og traineeordning, innvandrere	9,741
Veibruksavgift naturgass	9,300
Tilskuddsordning etablereropplæring, innvandrere	6,370
Styrking arbeid med karriereveiledning (nyank innvandrere)	5,200
Tverrfaglig innsats på rusfeltet	3,200
Statlig sikrede friluftsområder og skjærgårdstjenesten	2,700
Oppgaver på kulturminneområdet	2,000
Pensjonspremie SPK (SVV) - teknisk korreksjon	-0,636
Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener	-1,290
Endring i elevtall statlige/private skoler	13,957
Ras- og skredsikring fylkesveg	796,323
Distrikts- og regionalpolitiske tilskudd (51,6+48,5 mill. kr)	100,104
Tilskuddordningen Jobbsjansen del B (95 mill. kr)	95,000
Fylkesvise partnerskap for karriereveiledning (35,6 mill. kr)	35,630
Forvaltning av tilskudd på landbruksområdet (8 mill. kr)	8,000
Fiskerihavneanlegg	34,252
Ikke-statlige flyplasser	16,223
Overføring av administrasjon av fylkesveger fra SVV	1 199,000
Sum	2 516,432

4.1.2 Pris- og lønnsvekst – anslag

Regjeringen anslår en pris- og kostnadsvekst i kommunal tjenesteyting (deflator) på 3,1 % fra 2019 til 2020, hvorav lønnsveksten utgjør 3,6 % og prisveksten 1,9 %.

4.1.3 Fylkeskommunal skatteøre – nedjusteres til 2,45 %

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skatteyttere deles mellom staten, kommuner og fylkeskommuner. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skatteørene for kommuner og fylkeskommuner. Videre fastsettes den kommunale skatteøren ut fra et mål om at skatteinntektene for kommunesektoren skal utgjøre 40 % av de samlede inntektene.

Regjeringen foreslår en reduksjon i den fylkeskommunale skatteøren fra 2,60 til 2,45 %.

4.2 Statsbudsjettets konsekvenser for Innlandet fylkeskommune

4.2.1 Frie inntekter i 2020 – Innlandet fylkeskommune

I regjeringens forslag til statsbudsjettet ble frie inntekter (sum skatt og rammetilskudd) til Innlandet fylkeskommune anslått til 5.177,4 mill. kroner i 2020, inkludert 54,1 mill. kroner i kompensasjon for nye oppgaver samt innlemming av tidligere øremerkede statstilskudd. I forhold til frie inntekter i revidert budsjett 2019 (oppjustert til 2020-kroner) i sum for Hedmark og Oppland fylkeskommuner, er dette en nedgang på 148,4 mill. kroner.

Frie inntekter Innlandet fylkeskommune	Hedmark	Oppland	Innlandet
Mill. kroner			
Sum revidert budsjett 2019	2 613,4	2 552,3	5 165,7
Oppjustering til 2020-kroner - deflator	3,1 %		160,1
Sum ramme 2019 oppjustert til 2020-kroner		A	5 325,8
Forslag til statsbudsjett 2020 - nivå frie inntekter		B	5 177,4
Realvekst fra 2019 til 2020 etter forslag til statsbudsjett		C=B-A	-148,4

Rammetilskuddet ble økt med 119,3 mill. kroner i tilleggsproposisjon til statsbudsjettet om overføring av fylkesvegadministrasjonen fra Statens vegvesen som kom 8. november 2019 (Prop. 1 S Tillegg 1). Frie inntekter for Innlandet fylkeskommune anslås etter dette til 5.296,7 mill. kroner.

I tillegg til korrigering for nye oppgaver er frie inntekter for 2020 også korrigert som følge av at Lunner og Jevnaker kommuner overføres til Viken fra 1.1.2020. Den isolerte økonomiske konsekvensen av grensejusteringen med overføring av Lunner og Jevnaker til Viken kommer ikke frem av statsbudsjettet. Det er imidlertid tidligere anslått en reduksjon i frie inntekter i størrelsesorden 160-190 mill. kroner som følge av denne grensejusteringen (sak 24/19 til fellesnemndas møte i februar 2019).

Korrigert for oppgaveendringer og bortfall av Lunner og Jevnaker anslås det en reell nedgang i frie inntekter på mellom 10 og 40 mill. kroner fra 2019 til 2020. Denne nedgangen i frie

inntekter er knyttet til færre antall 16-18-åringer samt en relativt svakere befolkningsutvikling i Innlandet enn i landet for øvrig. Innlandet får i underkant av 16.000 færre innbyggere (-4,1 %) som følge av at Lunner og Jevnaker overføres til Viken. Korrigert for Lunner og Jevnaker har Innlandet en tilnærmet null-vekst i antall innbyggere fra 1.7.2018 til 1.7.2019, mot en vekst på landsbasis på 0,6 %.

Bortfallet av Lunner og Jevnaker kommuner vil også medføre reduserte utgifter, men også inntekter fra salg av tjenester til Viken blant annet innenfor videregående opplæring, tannhelse og kollektivtransport. I Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020 er det lagt inn 128,2 mill. kroner i anslått utgiftsreduksjon eller inntektsøkning (iht avtaler med Viken) for Innlandet fylkeskommune.

Oppgavekorrigeringer i statsbudsjettet 2020

Følgende nye og innlemmede oppgaver er fordelt mellom fylkeskommunene etter en særskilt fordeling (tab. C):

Korrigeringer i tabell C mill. kr	Landet	Innlandet fylkeskommune
Ras- og skredsikring fylkesveg	796,323	13,631
Distrikts- og regionalpolitiske tilskudd (51,6+48,5 mill. kr)	100,104	14,448
Tilskuddordningen Jobbsjansen del B	95,000	4,353
Fylkesvise partnerskap for karriereveiledning	35,630	3,751 1)
Forvaltning av tilskudd på landbruksområdet	8,000	1,280
Fiskerihavneanlegg	34,252	0,000
Ikke-statlige flyplasser	16,223	0,000
Overføring av administrasjon av fylkesveger fra SVV	1 199,000	119,342 2)
Sum	2 284,532	156,805

1) Vil fra 2021 bli fordelt etter kostnadsnøkkelen - anslått reduksjon med 1,1 mill. kroner som følge av det

2) Regjeringen la 8. november frem tilleggsproposisjon til statsbudsjettet om overføring av administrasjon av fylkesveger fra Statens vegvesen til fylkeskommunene (Prop. 1 S Tillegg 1, Samferdselsdepartementet)

De resterende nye/innlemmede oppgavene er fordelt enten etter kostnadsnøkkelen eller pr. innbygger. Det er følgende tre nye/innlemmede oppgaver som er fordelt etter kostnadsnøkler:

- Tilskudd til opplæring av lærlinger med spesielle behov
- Tilskudd til gang- og sykkelveger
- Veibruksavgift naturgass

I tabellen under er beregnede konsekvenser for Innlandet fylkeskommune:

Korrigeringer utenom tabell C mill. kr	Landet	Innlandet fylkeskommune (beregnet)
GAMLE:		
Endring i elevtall statlige/private skoler	13,957	-5,073 1)
NYE:		
Opplæring av lærlinger med spesielle behov	64,880	4,800
Arbeidsmarkedstiltak bedriftsintern opplæring	55,000	3,800
Tilskudd til gang- og sykkelveier	32,405	3,400
Oppgaver fra IMDI	29,073	2,000
Tilskuddsordning mentor- og traineeordning, innvandrere	9,741	0,700
Veibruksavgift naturgass	9,300	0,700
Tilskuddsordning etablereropplæring, innvandrere	6,370	0,400
Styrking arbeid med karriereveiledning (nyank innvandrere)	5,200	0,400
Tverrfaglig innsats på rusfeltet	3,200	0,200
Statlig sikrede friluftsområder og skjærgårdstjenesten	2,700	0,200
Oppgaver på kulturminneområdet	2,000	0,100
Pensjonspremie SPK (SVV) - teknisk korreksjon	-0,636	0,000
Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener	-1,290	-0,100
Sum nye	231,900	16,600

1) Budsjetttrammene for videregående skoler er ikke direkte knyttet til befolkningseffekter på inntektssystemet, men fastsettes i budsjettfordelingsmodell ut fra faktiske endringer i elev-/plasstall.

Det vises til statsbudsjettet 2020 for nærmere omtale av oppgavekorrigeringene, blant annet en samlet beskrivelse i Prop. 1 S fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet på sidene 200-208.

På grunn av at Innlandet fylkeskommune totalt sett har fått realnedgang i frie inntekter, har det ikke vært mulig å styrke hvert rammeområde tilsvarende det som er beregnet som «Innlandet fylkeskommunes andel» for hver oppgave i de to tabellene over.

4.2.2 Nytt inntektssystem for fylkeskommunene i 2020

Regjeringen la i Kommuneproposisjonen 2020 frem forslag til ny kostnadsnøkkel for utgiftsutjevningen for fylkeskommunene. Bakgrunnen for endringen er regionreformen.

Endringene i effekten for fylkeskommune fra Kommuneproposisjonen 2020 til Statsbudsjettet 2020, skyldes at kriteriedata i kostnadsnøkklene er oppdatert med de nyeste tallene.

Tabellen under viser effekten av nytt inntektssystem (IS).

Fylkeskommune	Effekt nytt IS ekskl. tapskomp.	Ny taps- kompensa- sjon	Samlet virkning av nytt iS	1. års virkning 2020	2. års virkning 2021	3. års virkning 2022	4. års virkning 2023 (full effekt)
Viken	-183,5	97,6	-85,9	-21,5	-43,0	-64,4	-85,9
Oslo	-76,2	28,5	-47,7	-11,9	-23,9	-35,8	-47,7
Innlandet	-45,0	19,2	-25,8	-6,5	-12,9	-19,4	-25,8
Vestfold og Telemark	-92,4	63,2	-29,1	-7,3	-14,6	-21,8	-29,1
Agder	-142,3	121,0	-21,3	-5,3	-10,6	-16,0	-21,3
Rogaland	114,0	0,0	114,0	28,5	57,0	85,5	114,0
Vestland	-20,9	0,0	-20,9	-5,2	-10,4	-15,7	-20,9
Møre og Romsdal	35,1	0,0	35,1	8,8	17,5	26,3	35,1
Trøndelag	-37,9	5,5	-32,5	-8,1	-16,2	-24,3	-32,5
Nordland	12,2	0,0	12,2	3,1	6,1	9,2	12,2
Troms og Finnmark	101,9	0,0	101,9	25,5	50,9	76,4	101,9
Sum	-335,0	335,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tapskompensasjonen på 335 mill. kroner som var lagt inn i inntektssystemet som kom i 2015 er tatt ut og fordelt på nytt. Samlet systemeffekt for Innlandet fylkeskommune inklusive ny tapskompensasjon, er på 25,8 mill. kroner i redusert rammetilskudd. Inntektssystemet skal innføres over fire år. Første års virkning (2020) for Innlandet fylkeskommune er 6,5 mill. kroner i redusert rammetilskudd, økende til 12,9 mill. kroner i 2021, 19,4 mill. kroner i 2022 og full effekt i 2023 med 25,8 mill. kroner.

4.3 Rammegrunnlag for Innlandet fylkeskommune 2020-2023

4.3.1 Budsjettgrunnlag

Som grunnlag for økonomiplanarbeidet 2020-2023 er det tatt utgangspunkt i opprinnelig budsjett 2019 for Hedmark og Oppland fylkeskommuner (mill. kroner):

Rammeområde	Hedmark	Oppland	Innlandet
Adm og fellestjenester	250,4	170,5	420,8
Kompetanse	1 268,4	1 247,8	2 516,1
Tannhelse	96,7	91,1	187,8
Næringsutvikl og int samarbeid	40,8	67,6	108,4
Kultur	96,3	96,4	192,7
Samfunn, plan og miljø	25,9	29,1	54,9
Fylkesveger	346,7	330,3	677,0
Kollektivtransport	364,0	380,1	744,2
Frie inntekter/finanstjenester	-2 489,1	-2 412,8	-4 901,9
Sum	0,0	0,0	0,0

Det er i arbeidet med økonomiplan 2020-2023 og årsbudsjett 2020 tatt utgangspunkt i summen av budsjettene 2019 for begge fylkeskommuner. Budsjettgrunnlaget for 2019 er konvertert til nye funksjoner/formål iht. ny kontoplan.

Budsjettgrunnlaget er fordelt på definerte rammeområder (vedtaksnivå til fylkestinget). Et rammeområde er bygget opp av aktuelle funksjoner/formål og gjenspeiler ikke

organisasjonskartet for sentraladministrasjonen. Ansvar for et rammeområde kan være delt mellom flere avdelinger i administrasjonen.

Siden budsjettene 2019 for Hedmark og Oppland fylkeskommuner er ulikt gruppert og sammensatt, har det vært utfordrende å fordele det nye budsjettet på rammeområdene i ny organisasjon. Det er behov for en kvalitetssikring og eventuelle korrigeringer i forbindelse med revidering av årsbudsjettet for 2020.

Alle prioriteringer og endringer for planperioden 2020-2023 er uttrykt i forhold til det sammenstilte budsjettgrunnlaget for 2019 og fremgår av egne endringsoversikter under hvert rammeområde.

4.3.2 Frie inntekter i 2020

Anslag for Innlandet fylkeskommunes frie inntekter i 2020 etter statsbudsjettet inklusiv tilleggsproposisjon om overføring av administrasjon av fylkesveger fra Statens vegvesen:

Mill. kroner	Revidert budsjett 2019			Budsjett 2020
	Hedmark	Oppland	Innlandet	Innlandet
Rammetilskudd	1 567,4	1 527,3	3 094,7	3 224,4
Fylkesskatt	1 046,0	1 025,0	2 071,0	2 072,3
Sum	2 613,4	2 552,3	5 165,7	5 296,7

4.3.3 Frie inntekter 2021-2023

For årene 2021-2023 er det i statsbudsjettet ikke lagt noen føringer for hvilken realvekst kommunesektoren kan forvente. For årene 2021-2023 legges det derfor tallmessig bare inn effekten av nytt inntektssystem fra 2020 som fases gradvis inn over fire år (2020-2023) med en årlig reduksjon i rammetilskuddet på om lag 6,5 mill. kroner, se også kap. 4.2.2.

Frie inntekter mill. kroner	Rev budsj 2019	Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020			
		2020	2021	2022	2023
Frie inntekter	5 165,7	5 296,7	5 290,2	5 283,8	5 277,3
Årlig endring:					
- systemeffekt/nytt inntektssystem			-6,5	-6,4	-6,5

I tillegg vil de økonomiske rammebetingelsene til Innlandet avhenge av den demografiske utviklingen. Inntektssystemet er innrettet slik at det er viktig for Innlandet hvordan innbyggertallet samlet sett utvikler seg i forhold til resten av landet.

Videre har antall 16-18 åringer en stor vektning i kostnadsnøkkelen i inntektssystemet til fylkeskommunene. Det innebærer at de økonomiske rammebetingelsene også vil være avhengig av utviklingen i antall 16-18 åringer i Innlandet sammenlignet med landet. I henhold til SSBs befolkningsprognoser vil Innlandet få en nedgang i antall 16-18 åringer i årene fremover, og spesielt vil nedgangen være betydelig frem til år 2024. Det er variasjoner mellom regionene. Synkende elevtall medfører reduserte rammeoverføringer og gir betydelige utfordringer med tanke på skole- og tilbudsstrukturen i Innlandet. Se kapittel 6 for nærmere omtale.

4.4 Demografisk utvikling

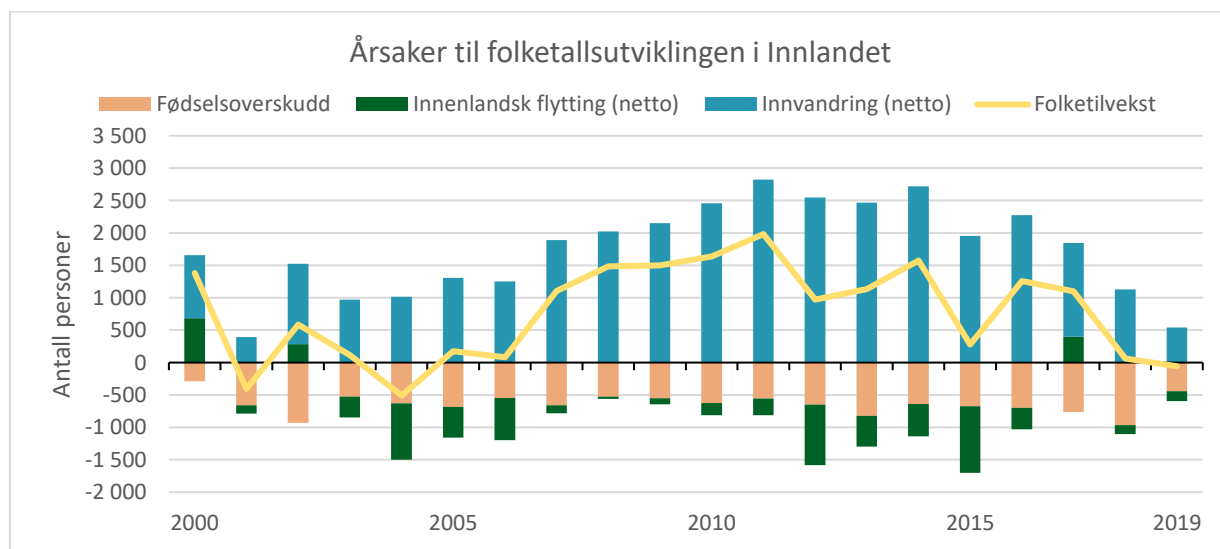
Innlandet har rundt 371 000 innbyggere¹. Dette tallet innbefatter alle fylkets kommuner, uten Lunner og Jevnaker. Når de går over til Viken, forsvinner ca. 16 000 innbyggere ut av fylket.

Så langt i år har Innlandet hatt en reduksjon i folketallet på cirka 60 personer². Det er en ny situasjon for både Hedmark og Oppland, som gjennom flere år har hatt folketallsvekst. I fjor hadde Innlandet en tilvekst på 60 personer og før det har det i flere år vært en årlig vekst på mer enn 1 000 personer. Ikke siden 2005 har det vært en nedgang i folketallet, og siden år 2000 har det kun vært to år med reduksjon i folketallet.

Årsaken til at det nå blir færre innlendinger er lav nettoinnvandring. Innvandringen har de seneste årene vært en stor bidragsyter til befolkningsveksten og uten innvandring ville det ha vært en betydelig befolkningsnedgang i nesten samtlige kommuner.

Innlandet har også en utfordring med et markant fødselsunderskudd. Det skyldes at kvinnene hos oss føder færre barn enn den gjennomsnittlige norske kvinnen, og at gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende har økt til et nivå på 30,4 år i 2018. Samtidig har de fleste kommuner i Innlandet hatt en betydelig reduksjon i antallet kvinner 20-39 år. Summen av disse faktorene innebærer et betydelig fødselsunderskudd, som gjør at tilflytting blir en forutsetning for å opprettholde befolkningstallet.

Siden innvandringen er blitt redusert, er innenlandsk tilflytting en viktig faktor for å lykkes med folketallsvekst. Her er det store variasjoner mellom regionene i fylket, men i sum er det nå større fraflytting enn tilflytting til Innlandet.

Figur 1. Befolkningen endres av tre forhold: Forholdet mellom antall fødte og døde (fødselsoverskudd), forholdet mellom antallet som flytter inn og ut (nettoflytting), og forholdet mellom innvandringen til og utvandringen fra utlandet (nettoinnvandring). Tall for 2019 er tall pr. juni 2019, dvs. de innbefatter ikke hele året. For alle år gjelder at Lunner og Jevnaker ikke er inkludert. Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Tabell nr. 01223, 06913, 05426 og 05471.

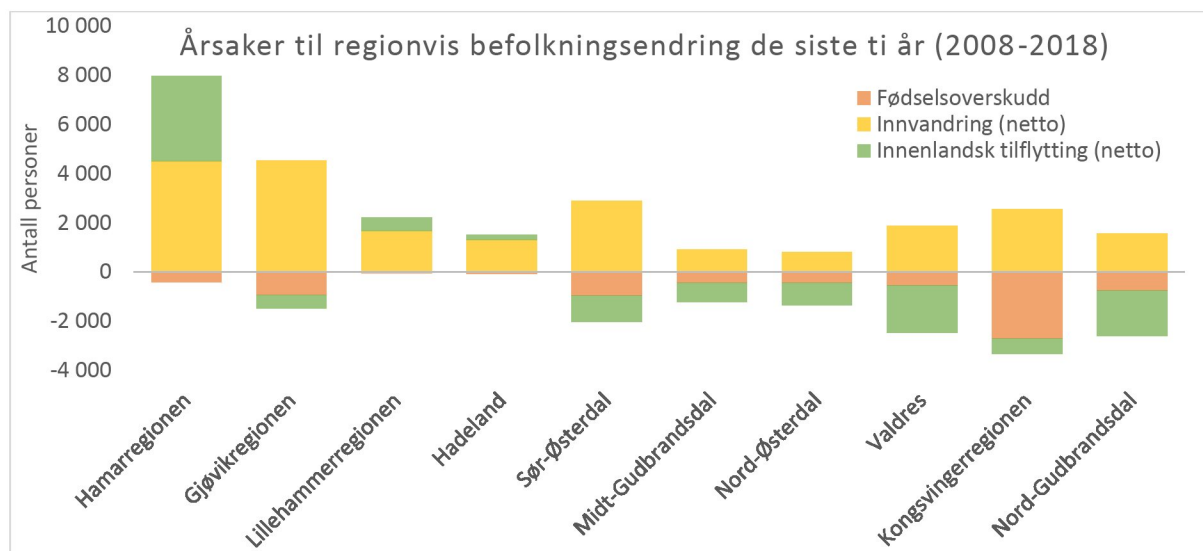
¹ Målt per pr. 1. juli 2019 og uten Lunner og Jevnaker.

² Denne reduksjon er uten Lunner og Jevnaker, dvs. det er ikke disse kommuner som er årsaken til nedgangen i folketallet.

Folketallsveksten i Innlandet er derfor på et lavt nivå. Norge har hatt en samlet befolkningsvekst på 11 % de siste ti år, mens Innlandsbefolkningen vokste med 3-4 %. At Innlandet har lavere vekst enn gjennomsnittet, skyldes først og fremst fødselsunderskuddet. Innlandet skiller seg ut ved å være det eneste fylket med flere døde enn fødte hvert år de siste ti årene. Selv de mest sentrale kommunene i Innlandet har fødselsunderskudd.

Tross økende tilflytting til deler av fylket i fjor, har Innlandet minkende vekst, og altså en reduksjon så langt i 2019. I 2018 var det en årlig tilvekst på 0,02 %, mot 0,3 % i 2017. Veksten i Norge var på 0,6 % i fjor, mens det som blir nye Viken og Oslo hadde landets høyeste vekst på over 1 %. Kun Nordland hadde lavere vekst enn Innlandet.

Det er store regionale³ forskjeller i fylket. I fjor hadde 15 av 46 kommuner vekst. Generelt er det de større bykommunene som har vekst, mens de små og mellomstore kommunene har hatt nedgang. I over ti år har Hamarregionen og Gjøvikregionen hatt den største veksten. Midt-Gudbrandsdal, Nord-Østerdal, Valdres, Kongsvingerregionen og Nord-Gudbrandsdal har folketallsreduksjon. Mens alle regioner har nettoinnvandring, er det store forskjeller i den innenlandske flytting og ofte er det utslagsgivende for folketallsutviklingen. Kongsvingerregionen skiller seg ut ved å ha et særlig stort fødselsunderskudd.

Figur 2. Sum over ti år. Hadeland inkludert Lunner og Jevnaker. Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Tabell nr. 06913, 05426 og 05471.

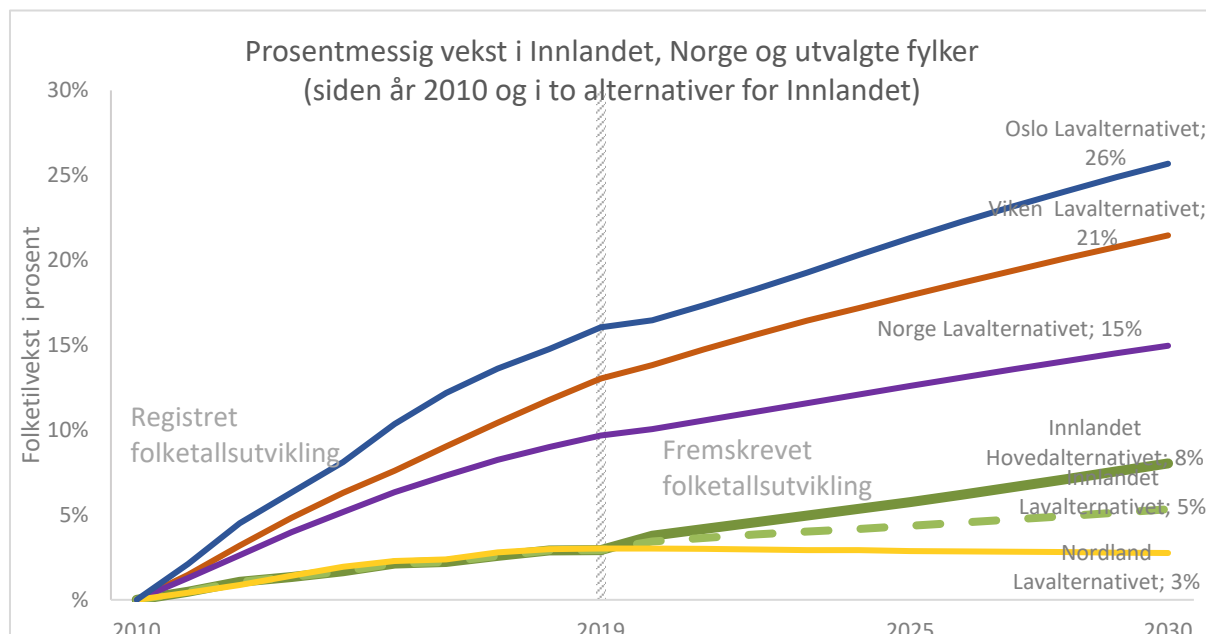
4.4.1 Befolkningsframskriving

Den fremtidige befolkningsutviklingen er et viktig grunnlag for politikk, planlegging og beslutninger på flere samfunnsområder, og den regionale fordelingen av befolkningen gir viktige rammer for fylket og kommunene. Befolkningsprognoser er også indikator for hvilke større samfunnstendenser som forventes fremover.

³ Hamarregionen (Hamar, Løten, Ringsaker og Stange), Kongsvingerregionen (Eidskog, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal og Åsnes), Sør-Østerdalen (Elverum, Engerdal, Stor-Elvdal, Trysil, Våler og Åmot), Nord-Østerdal (Alvdal, Folldal, Rendalen, Os, Tolga og Tynset), Gjøvikregionen (Gjøvik, Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten), Hadeland (Gran, Jevnaker og Lunner), Lillehammerregionen (Lillehammer, Gausdal og Øyer), Midt-Gudbrandsdal (Nord-Fron, Ringebu og Sør-Fron), Nord-Gudbrandsdal (Dovre, Lesja, Lom, Sel, Skjåk, Vågå) og Valdres (Etnedal, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Vang, Vestre Slidre og Øystre Slidre).

Ifølge SSBs befolkningsprognose (hovedalternativ MMMM)⁴ vil Innlandets befolkning ha økt med 10 000 personer i 2025 og med 20 000 i 2032. Innlandet vil da være 391 000 innbyggere. Dette tilsvarer en årlig vekstrate på 0,4 %. Norge ventes å få en årlig vekst på 0,7 %.

Ifølge et annet framskrivingsalternativ hvor det forutsettes lavere vekst (LLML), vil økningen i folketallet på 10 000 personer først skje om 15 år, i 2034. I det alternativet vil Innlandet ikke nå en økning på 20 000 innbyggere innenfor de neste 20 år. Blant fylkene er det kun Nordland som har lavere vekst i prognosene.

Figur 3. Viken inkluderer Akershus, Østfold og Buskerud gjennom hele den viste periode Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 11668 og 06913.

Det er nå en lavere innvandring enn forutsatt i prognosene, og lavalternativet er derfor mer realistisk enn hovedalternativet. Dette kombinert med vedvarende fødselsunderskudd, betyr at innbyggerrekruttering fra andre deler av Norge blir stadig viktigere. Innlandet har en unik plassering med nærhet til landets største vekstregioner i Oslo og Viken. Velfungerende infrastruktur og bomiljøer kan da også bli viktige forutsetninger for å tiltrekke seg innbyggere.

Befolkningen sentraliseres. Det er vekst i den sørlige del av Innlandet samt i de større byene, mens mange av distriktskommunene har befolkningsnedgang. Mens de mest sentrale kommunene i Innlandet siden år 2000 har hatt en folketilvekst på over 10 %, har de mest desentrale kommunene hatt en folketallsnedgang på mer enn 10 %. De som flytter til byene (inkl. innvandrere) er relativt unge og i fruktbar alder. Det fører til at den generelle aldringen av befolkningen treffer distriktskommunene spesielt hardt. Dette, i kombinasjon med andre faktorer som lave fødselstall, gjør at mange av Innlandets kommuner har et høyt sårbarhetsnivå i forhold til den fremtidige befolkningsutviklingen.

⁴ Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivinger er beregninger av hvordan befolkningen utvikler seg framover, gitt ulike forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet, flytting og inn- og utvandring og er basert på faktisk eller historisk utvikling. SSB utarbeider nye framskrivinger annethvert år, den siste i juni 2018.

Denne utviklingen ventes å vedvare fremover. Det betyr at de folkerike kommunene vokser, mens de små kommuner blir stadig mindre. Når flere flytter til byene kan det medføre økt kulturtilbud, flere jobbmuligheter osv. i de sentrale strøkene, mens distriktene blir mindre attraktive i takt med fraflyttingen. Fordelingen av befolkningen har derfor betydning for hvilke lokalsamfunn Innlandet vil få, og det vil også påvirke kommunenes økonomi i ulik grad. Det å snu utfordringene i distriktene til nye muligheter er viktig.

Utvikling i folketall i Innlandets regioner framskrevet i SSBs hovedalternativ og lavalternativ.										
			Prognose i H (Hovedalternativ) og L (Lavalternativ)						Endring 2019-2030	
Region		2019	2020	2022	2024	2026	2028	2030	Antall	%
Hamar-regionen	H	95 700	95 000	96 400	97 500	98 700	99 900	101 100	6 900	7 %
	L	95 300	94 700	95 700	96 500	97 200	98 000	98 600	4 400	5 %
Gjøvik-regionen	H	72 500	72 100	72 800	73 300	73 900	74 500	75 200	3 900	5 %
	L	72 100	71 900	72 300	72 500	72 700	73 000	73 300	2 000	3 %
Kongsvinger-regionen	H	49 400	49 300	49 500	49 700	50 000	50 300	50 700	2 000	4 %
	L	49 100	49 100	49 100	49 200	49 200	49 300	49 500	800	2 %
Sør-Østerdal	H	39 900	39 800	40 000	40 200	40 500	40 800	41 100	1 500	4 %
	L	39 700	39 600	39 700	39 800	39 800	39 900	40 000	400	1 %
Lillehammer-regionen	H	39 800	39 600	40 000	40 400	40 800	41 300	41 700	2 500	6 %
	L	39 600	39 500	39 700	39 900	40 200	40 500	40 700	1 500	4 %
Hadeland*	H	30 300	30 100	30 600	31 100	31 500	32 000	32 500	2 900	10 %
	L	30 200	30 000	30 400	30 700	31 100	31 400	31 700	2 200	7 %
Nord-Gudbrandsdal	H	18 400	18 500	18 300	18 200	18 100	18 000	18 000	-500	-3 %
	L	18 300	18 400	18 200	18 000	17 800	17 600	17 500	-1000	-5 %
Valdres	H	17 700	17 700	17 700	17 700	17 700	17 700	17 800	100	1 %
	L	17 600	17 600	17 500	17 500	17 400	17 300	17 300	-400	-2 %
Nord-Østerdal	H	14 700	14 800	14 700	14 700	14 700	14 800	14 800	10	0 %
	L	14 600	14 700	14 600	14 500	14 500	14 500	14 500	-400	-2 %
Midt-Gudbrandsdal	H	13 200	13 300	13 200	13 200	13 200	13 200	13 200	-100	-1 %
	L	13 200	13 200	13 100	13 100	13 000	12 900	12 900	-400	-3 %
Innlandet	H	371 100	373 900	376 600	379 300	382 100	385 200	388 500	17 400	5 %
	L	371 100	372 700	374 000	375 000	376 200	377 400	378 700	7 600	2 %

Tabell 1. Siden SSBs befolkningsframskrivinger kom i 2018, har vi sett at utviklingen i større grad følger lavalternativet enn hovedalternativet, og dette kan derfor betraktes som mest realistisk pr nå. Samtidig tydeliggjør det også at dette er prognosetall, som alltid er beheftet med usikkerhet. Tall pr 1. januar. *Hadeland inkluderer her Lunner og Jevnaker. Uten Lunner og Jevnaker består regionen kun av Gran kommune. Totaltallet for Innlandet inkluderer ikke Lunner og Jevnaker. Tall er avrundet til nærmeste hundrede for å øke lesbarheten. Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 11668 og 06913.

Innlandets demografiske utfordringer er vesentlige og krever oppmerksomhet. Samtidig er utfordringene små, hvis man ser dem i en internasjonal sammenheng. Lav ledighet, gode

levevilkår, attraktive boligpriser, rikelig tilgang på plass og nye grønne næringspotensialer kan være faktorer som bidrar til løsninger.

4.4.2 Demografisk profil

Informasjon om den demografiske situasjonen, basert på alder, kjønn, fødselstall, dødstill og flytting, er en viktig indikator for hvilke tjenestetilbud det er behov for i dag og i fremtiden.

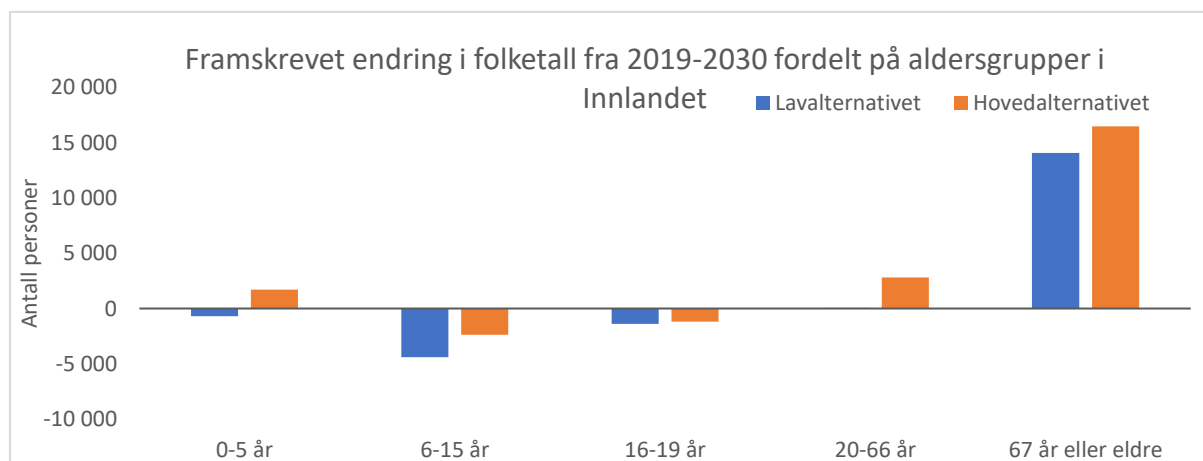
Fødsels- og dødstill

I Innlandet fødes det færre enn det dør, og fødselsunderskuddet øker. Fjorårets underskudd på nesten 1 000 var landets største. Fødselsunderskuddet er med på å forsterke de utfordringene fylket har med å øke folketallet, da det akkumulerte fødselsunderskuddet blir stort og til dels “selvforsterkende” over tid. Med så markant et fødselsunderskudd blir innvandring og tilflytting avgjørende for folketilveksten.

Aldersfordeling

Innlandet har flere eldre i befolkning enn Norge for øvrig. 19 % av Innlandets befolkning er mer enn 67 år. I Norge er denne andelen på 15 %. Den fremtidige befolkningsøkningen vil samtidig først og fremst komme i aldersgruppen 67+.

Den nåværende aldersfordelingen vil bli forsterket fremover. Antall 0-19-åringer er estimert til å bli redusert med mer enn 6 000 personer i 2030, mens antallet personer over 67 år øker med nesten 14 000 personer⁵. Den økende andel eldre skyldes at store årganger kommer opp i disse aldersgrupper og av at de eldre lever lengere. Levealderen i Norge har steget tilnærmet uavbrutt siden 1960-tallet, og forventet levealder ved fødselen var i 2017 den høyeste noen gang, både for menn (81 år) og kvinner (84,5 år). Innlandet er blant fylkene med landets laveste levealder ved fødsel.

Figur 4. Vi har her valgt å fremskrive fordelingen av befolkningen i både hovedalternativet og lavalternativet. Siden SSBs befolkningsframskrivninger kom i 2018, har vi sett at utviklingen i større grad følger lavalternativet enn hovedalternativet, og dette kan derfor betraktes som mest realistisk pr nå. Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 11668 og 06913.

⁵ Ifølge lavalternativet. Se figurteksten til Figur 4.

Aldersgruppe 16-18 år

Videregående opplæring er fylkeskommunens største tjenestetilbud. Størrelsen på aldersgruppen 16-18 år er derfor en viktig parameter, som har betydning for både økonomiske forhold, skolestruktur og tilbudet på skolene.

Innlandet vil få en nedgang i antall 16-18 åringer i årene fremover, og spesielt vil nedgangen være betydelig frem til år 2024. Deretter kan det komme en økning, men likevel ikke større enn at det fortsatt vil være færre ungdommer enn vi har i dag. Det forventede antall personer i denne aldersgruppen de nærmeste årene er beheftet med stor sikkerhet, og tjenestetilbudet må derfor innrettes etter færre elever på de videregående skoler. Den største reduksjonen i antall 16-18 åringer ventes å skje i Nord-Østerdal, Kongsvinger-regionen, Midt-Gudbrandsdalen og Nord-Gudbrandsdalen.

		Prognose i H (Hovedalternativ) og L (Lavalternativ)							Endring 2019-2030	
		2019	2020	2022	2024	2026	2028	2030	Antall	%
Nord-Østerdal	H	569	558	517	509	536	5 26	502	-67	-12 %
	L	569	557	515	504	532	5 20	496	-73	-13 %
Hamar-regionen	H	3 381	3 244	3 285	3357	3 508	3 502	3 414	33	1 %
	L	3 381	3 238	3 275	3342	3 489	3 477	3 384	3	0 %
Sør-Østerdal	H	1 326	1 353	1 406	1404	1 354	1 336	1 254	-72	-5 %
	L	1 326	1 350	1 400	1392	1 342	1 321	1 237	-89	-7 %
Kongsvinger-regionen	H	1 734	1 638	1 595	1503	1 534	1 532	1 495	-239	-14 %
	L	1734	1633	1588	1494	1524	1517	1477	-257	-15 %
Gjøvik-regionen	H	2555	2554	2458	2408	2495	2460	2426	-129	-5 %
	L	2555	2551	2448	2392	2474	2436	2397	-158	-6 %
Hadeland	H	1133	1137	1097	1106	1105	1113	1090	-43	-4 %
	L	1133	1133	1094	1100	1097	1104	1079	-54	-5 %
Lillehammer-regionen	H	1380	1410	1397	1415	1423	1422	1372	-8	-1 %
	L	1380	1408	1393	1409	1416	1411	1359	-21	-2 %
Midt-Gudbrandsdal	H	513	455	434	408	432	448	437	-76	-15 %
	L	513	454	433	406	427	443	431	-82	-16 %
Nord-Gudbrandsdal	H	707	691	652	641	603	630	553	-154	-22 %
	L	707	689	650	637	598	623	546	-161	-23 %
Valdres	H	613	602	615	619	633	600	558	-55	-9 %
	L	613	600	610	614	627	592	548	-65	-11 %
Innlandet	H	13 911	13 642	13 456	13 370	13 623	13 569	13 101	-810	-6 %
	L	13 911	13 613	13 406	13 290	13 526	13 444	12 954	-957	-7 %

Tabell 2. Vi har her valgt å fremskrive fordelingen av befolkningen i både hovedalternativet og lavalternativet. Siden SSBs befolkningsframskrivninger kom i 2018, har vi sett at utviklingen i større grad følger lavalternativet enn hovedalternativet, og dette kan derfor betraktes som mest realistisk pr nå. Samtidig tydeliggjør det også at dette er prognosetall, som alltid er beheftet med usikkerhet. Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 11668 og 06913

4.5 Lønns- og prisforutsetninger

Forslag til Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020 er utarbeidet i 2020-kroner. Det er lagt til grunn lønns- og prisforutsetninger i henhold til statsbudsjettet for 2020:

	2020	
	Statsbudsj 2020	Oppr budsj 2020
Årslønnsvekst	3,6 %	3,6 %
Prisvekst	1,9 %	1,9 %
Samlet deflator	3,1 %	3,1 %

4.6 Pensjonsutgifter

Fylkeskommunens utgifter til pensjon består av flere elementer. Noen av disse elementene budsjetteres/regnskapsføres direkte på virksomhetene (de ordinære pensjonspremiene til SPK og KLP inklusiv AFP-premie og -egenandel), mens andre budsjetteres/regnskapsføres sentralt i fylkeskommunen.

Pensjonsutgifter som håndteres sentralt i budsjettet er knyttet til følgende elementer:

- Reguleringspremie KLP
- Premieavvik KLP og SPK
- Tilbakeføring av overskudd/KLP
- Egenkapitaltilskudd/KLP
- Diverse utgifter (rentegarantipremie mm)

En slik budsjett- og regnskapsmessig håndtering av pensjonsutgiftene er praktisert for å gi en størst mulig stabilitet og forutsigbarhet for fylkeskommunens virksomheter.

4.6.1 Ordinære pensjonspremiesatser

Arbeidsgivers/virksomhetens andel av pensjonsutgiftene skal beregnes av fast regulativlønn og pensjonsgivende T-trinn. Følgende premiesatser gjelder for Statens pensjonskasse (SPK) og Kommunal Landspensjonskasse (KLP) for 2020:

- SPK: 13,17 % (13,86 % i 2019-budsjettet)
- KLP – fellesordning: 11,94 % (11,83 % i 2019-budsjettet)

De økonomiske virkningene for de enkelte virksomheter/enheter i 2020 av justeringene i premiesatsene er innarbeidet i budsjettforslaget for 2020.

4.6.2 Premieavvik

Både Hedmark og Oppland fylkeskommuner avsetter hvert år det årlige premieavviket til eget fond. Ved at hele premieavviket avsettes årlig, vil premieavviksfondet hele tiden være lik akkumulert premieavvik og sikre dekning for fremtidig amortisering. Videre har begge fylkeskommuner hatt 7 års amortiseringstid på premieavviket. Dette foreslås endret til 1 års

amortisering fra og med 2020. Dette innebærer at det årlige avsatte premieavviket blir utgiftsført i sin helhet året etter.

4.7 Finansielle måltall

Finansielle måltall er målsettinger for fylkeskommunens økonomiske utvikling og stilling. Formålet med finansielle måltall er å synliggjøre hva som er en sunn økonomi for fylkeskommunen over tid. Måltallene skal brukes som en del av beslutningsgrunnlaget i økonomiplan- og årsbudsjettprosessen.

Fellesnemnda la til grunn i sak 36/19 om strategier og foreløpige økonomiske rammebetingelser følgende finansielle måltall som veiledende økonomiske målsettinger for arbeidet med Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020:

- Netto driftsresultat på 3 % av driftsinntektene
- Langsiktig gjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) skal over tid ikke overstige 75 % av driftsinntektene
- Disposisjonsfond på minimum 5 % av driftsinntektene (ekskl. avsetninger av premieavvik/pensjoner)

4.7.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat blir brukt som hovedparameteren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd, dvs. driftsutgifter minus driftsinntekter etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva fylkeskommunen har til disposisjon til avsetninger til fremtidig bruk og til egenfinansiering av investeringer.

	Rev budsj	Økonomiplan/Årsbudsjett			
	2019	2020	2021	2022	2023
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	2,6	3,7	3,4	3,3	3,2

4.7.2 Gjeldsgrad

Gjeldsbelastning og konsekvenser av låneopptak er viktig for den økonomiske styringen. Økt lånegjeld vil påvirke fylkeskommunens rente- og avdragsutgifter og dermed fylkeskommunens driftsbudsjett og framtidige driftsresultater, noe som igjen kan påvirke muligheten for avsetninger til fond og egenfinansiering av investeringer.

Risikoen ved høy gjeld knytter seg først og fremst til framtidige renteøkninger. Det er ikke all gjeld som innebærer renterisiko for fylkeskommunen. For eksempel er en del av gjelden til fylkeskommunen knyttet til rentekompensasjonsordninger for transporttiltak.

	Rev budsj	Økonomiplan/Årsbudsjett			
	2019	2020	2021	2022	2023
Gjeld i prosent av driftsinntekter	89,7	-83,0	-82,3	-80,9	-78,8

4.7.3 Disposisjonsfond

Størrelsen på disposisjonsfond er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer fylkeskommunen har for sin løpende drift og for å kunne møte uforutsette hendelser.

Innlandet fylkeskommune har over 5 % disposisjonsfond som er avsatt til ulike formål. Se oversikt i eget vedlegg.

4.8 Eidsiva Energi AS - eieravkastning

Hedmark fylkeskommune har vært største eier i Eidsiva Energi AS, gjennom holdingselskapet Hedmark fylkeskraft AS (eierandel 21,802 %). Oppland fylkeskommune har hatt sin eierandel gjennom holdingselskapet Oppland fylkeskraft AS (eierandel 9,271 %).

I 2019 ble Eidsiva Energi AS fusjonert med Hafslund E-CO AS. I forbindelse med dette samles dagens aksjonærer i Eidsiva Energi AS sitt eierskap i et nytt holdingselskap, Innlandet Energi Holding AS.

4.8.1 Utbytte

Eierne har i perioden siden 2011 ytt et ansvarlig lån til Eidsiva Energi AS på 1,5 mrd. kroner. Utlånet fra Hedmark fylkeskommune har vært på om lag 331 mill. kroner og fra Oppland fylkeskommune på om lag 140 mill. kroner. På dette ansvarlige lånet har Eidsiva Energi AS betalt 7 % i rente som har gitt en årlig utbetaling i renter på 23,2 mill. kroner til Hedmark fylkeskommune og 9,8 mill. kroner til Oppland fylkeskommune.

I forbindelse med kapitalforhøyelse i Eidsiva Energi AS i 2018 med konvertering av ansvarlig lån til egenkapital, ble det fra 2019 endringer i måten eierne mottar sin årlige eieravkastning på. Det ansvarlige lånet på 1,5 mrd. kroner ble innfridd og konvertert til egenkapital i Eidsiva. Bortfall av renter på det ansvarlige lånet er kompensert med økt utbytte slik at nivået på utbetaling til eierne er opprettholdt.

Etter konverteringen er det antatt et utbytte fra Eidsiva til eierne for 2019 på 297 mill. kroner (utbetales i 2020), hvorav 64,8 mill. kroner til Hedmark fylkeskraft og 27,5 mill. kroner til Oppland fylkeskraft.

Etter fusjonen mellom Eidsiva Energi AS og Hafslund E-CO AS i 2019 legges det opp til et avtaleverk som sikrer 5-årige rullerende utbytteplaner. Utbytte fra Innlandet Energi Holding AS til eierne er satt til minimum 332,5 mill. kroner for regnskapsåret 2020 (utbetaling i 2021). Dette er høyere enn det som ville vært minimumsnivå basert på en videreføring av Eidsiva konsernet uten en sammenslåing med Hafslund E-CO.

Minimumsutbytte fra Innlandet Energi Holding AS - mill. kr:		332,5
	Eierandel	2021
		(utbet.år)
Hedmark fylkeskraft	21,802	72,5 1)
Oppland fylkeskraft	9,271	30,8

1) Hedmark fylkesting vedtok i sitt møte i oktober 2019 en sak om fremtidig forvaltning av utbytte i Hedmark fylkeskraft AS (FT-sak 48/19). Hedmark fylkeskommune sluttet seg her til en avtale om fremtidig utbytte fra Hedmark fylkeskraft AS i henhold til avtale mellom Hedmark fylkeskommune, kommuner i dagens Hedmark fylke og Hedmark fylkeskraft AS. I avtalen legges det opp til at mellom 40-49 % av årlig utbytte fra Innlandet Energi Holding AS til Hedmark fylkeskraft utbetales til kommuner i tidligere Hedmark fylke. Avtalen opphører etter 15 år.

I forslag til Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020 er det lagt til grunn at 45 % som et gjennomsnitt fordeles til kommuner i tidligere Hedmark fylke og 55 % utbetales som utbytte til Innlandet fylkeskommune:

Utbytte til Hedmark fylkeskraft	72,5
	Mill. kr
45 % til kommuner	32,6
55 % til IFK	39,9
Sum	72,5

Tabellen under viser plan for uttak av utbytte fra Hedmark fylkeskraft AS og Oppland fylkeskraft AS til Innlandet fylkeskommune i økonomiplanperioden 2020-2023

Uttak av utbytte fra hhv Hedmark og Oppland fylkeskraft	Budsjett 2019	Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020			
		2020	2021	2022	2023
Hedmark fylkeskraft	66,3	64,8	39,9	39,9	39,9
Oppland fylkeskraft	9,8 *	27,5	30,8	30,8	30,8
SUM	76,1	92,3	70,7	70,7	70,7

* I budsjett 2019 i Oppland er 9,8 mill. kroner budsjettert under renteinntekter.

Det ansvarlige lånet på 140 mill. kr fra OFK til Eidsiva ble innfridd i forbindelse med kapitalforhøyelsen i Eidsiva i 2018, og ble kompensert med økt utbytte.

4.8.2 Renteinntekter på ansvarlig lån til Hedmark fylkeskraft og Oppland fylkeskraft

Hedmark fylkeskraft AS har siden 2007 hatt en låneavtale med Hedmark fylkeskommune. Låneavtalen bygger på tilbakeførte midler fra kapitalnedsettelse i Eidsiva, som er tilbakeholdt i Hedmark fylkeskraft. Låneavtalene ble sist revidert i januar 2014 med et lånebeløp på 252,6 mill. kroner. Lånet forrentes med en rente tilsvarende gjennomsnitt av 6 mnd NIBOR tillagt en margin på 1,8 %-poeng.

Oppland fylkeskraft AS har siden mars 2014 hatt en låneavtale med Oppland fylkeskommune på 150 mill. kroner med en fast rente på 4 % som gir en årlig renteutbetaling på 6 mill. kroner.

I forslag til Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020 er det lagt til grunn følgende anslag for renteinntekter på disse to lånene:

- Renter på ansvarlig lån til Hedmark fylkeskraft AS (252,6 mill. kr) – 7,4 mill. kroner
- Renter på ansvarlig lån til Oppland fylkeskraft AS (150 mill. kr) – 6,0 mill. kroner

4.9 Regionreformen og ny organisering

4.9.1 Fellesnemndas budsjett

Hedmark og Oppland fylkeskommuner mottok 30 mill. kroner i øremerket tilskudd fra staten til å dekke engangskostnader ved sammenslåingen. Dette har ikke vært tilstrekkelig til å dekke alle omstillingskostnadene. Fellesnemndas budsjett ble sist revidert 10. april 2019 (sak 21/19) og var da på 90 mill. kroner samlet for 2017-2019.

Omstillingskostnader vil bli belastet dette budsjettet ut 2019. Regnskapet skal revideres separat av Hedmark revisjon. Prognose for året tilsier et mindreforbruk på 20 – 25 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes hovedsakelig at IKT-kostnader påløper i 2020 i stedet for i 2019. Ubrukte midler i dette budsjettet overføres Innlandet fylkeskommune ifm. budsjettrevideringen i april-tinget 2020.

Når det gjelder IKT-kostnader (PC, skrivere mv) til ansatte som overføres fra Statens vegvesen er dette dekket av reserveposten på fellesnemndas budsjett i 2019. Det kommer ikke omstillingsmidler fra staten til dekning av kostnader i forbindelse med overføring av fylkesvegadministrasjonen fra Statens vegvesen.

4.9.2 Omstillingsmidler

Det vil påløpe omstillingskostnader til regionreformen og andre omstillingsprosesser i flere år fremover. Dette gjelder blant annet kostnader til oppfølging av omstillingsdokumentet der ansatte som må bytte arbeidssted og får lang pendleveg får dekket sine reisekostnader mv., det er kostnader til kompetanseutvikling hos medarbeider som får nye arbeidsoppgaver, IKT-kostnader osv.

Det foreslås derfor å beholde omstillingsfondet som Hedmark fylkeskommune tidligere har avsatt, samt beholde resterende midler på livsfase-/omstillingsfondet som Oppland fylkeskommune har hatt. I tillegg foreslås det avsatt ytterligere 6,3 mill. kroner i 2020. Dette gjør at fondet vil utgjøre 34,8 mill. kroner.

Omstillingsmidler (omstillingsavtaler, komp.mobilisering mm)	mill. kr
Omstillingsfond/HFK	24,5
Livsfasetiltak, overtallighet/OFK	4,0
Avsetning i 2020	6,3
Sum omstillingsfond	34,8

4.9.3 Usikkerhetsfond

Det foreslås avsatt 20,0 mill. kroner til et risiko- og usikkerhetsfond – blant annet knyttet til avtaler med Viken som fremdeles ikke er ferdigforhandlet og andre forhold knyttet til regionreformen og sammenslåingsprosessen.

4.9.4 Administrasjonsbudsjettering Innlandet

Fylkesvegadministrasjon – overføring fra Statens vegvesen

I tilleggsproposisjon til statsbudsjettet 2020 i forbindelse med overføring av administrasjon av fylkesveger fra Statens vegvesen til fylkeskommunene, foreslås det bevilget 119,3 mill. kroner til Innlandet fylkeskommune. Det er overført midler tilsvarende 107 stillinger. I foreliggende økonomiplanforslag er inntektene budsjettet under rammeområde «Frie inntekter/finanstjenester».

For budsjettering av driftsutgifter har fylkeskommunen lagt til grunn Statens vegvesens kostnadsberegning av ansatte i rapporten «Fra sams og samling»:

Nøkkeltall - gjennomsnittskostnader	2018
Årslønn (lønn, arbg, avg, overtid, pensjon)	800 000
IKT-kostnad knyttet mot en ansatt	50 000
Eiendomskostnad per ansatt	150 000
Reisekostnad per ansatt	45 000
Rekvisita, mobil og øvrige felleskostnader	15 000
Beregnet årsverkskostnad	1 060 000

Administrasjonsbudsjett er beregnet ut fra 110 stillinger for drift/vedlikehold, mens 76 stillinger er forutsatt knyttet til utbyggingsprosjekter (investeringer) med dekning over investeringsprosjektene som tidligere.

Budsjettering av lønnsutgifter til de 110 stillingene som dekkes av driftsbudsjettet er basert på reell lønn for de som var tilsatt på budsjetteringstidspunktet og gjennomsnittslønn fra tabellen ovenfor for resterende antall stillinger. Det er beregnet andre driftsutgifter (reisekostnader, rekvisita mv) er for alle. IKT-utgifter og Eiendomsutgifter er budsjettet under rammeområdet «Administrasjon og fellestjenester».

Alle beregningene er lønns- og prisjustert til 2020-kroner. Samlet utgjør budsjetterte utgifter 10,4 mill. kroner mer enn tilleggsproposisjonens bevilgning på 119,3 mill. kroner.

Fylkesveger	Statstilskudd	Utgifter
Ekstra statstilskudd	-119,34	
Adm.utgifter		104,34
Lønns-/priskompensasjon		3,63
IKT-utgifter (inkl prisjust)		5,51
Eiendomsutgifter (inkl prisjust)		16,31
	-119,34	129,78
Merutgift		10,44

Øvrig administrasjon

For budsjettering av administrasjons-/driftsutgifter i sentraladministrasjonen for øvrig, er det for lønnsbudsjettering tatt utgangspunkt i innplasseringsoversikt i ny organisasjon og lønnsnivå etter lønnsoppgjøret i 2019. For andre driftsutgifter er det brukt en standard på kr. 38.600 pr. årsverk basert på budsjettert andel i 2019. Det er i tillegg budsjettert med sentrale rammer for utskifting av møbler/inventar og IKT-utstyr på hhv. kr. 1.500 og 4.000 pr. årsverk ut fra levetid og anslått anskaffelseskostnad.

I budsjettgrunnlaget er gamle administrasjonsbudsjetter trukket ut og nye lagt inn.

4.9.5 Stillinger i sentraladministrasjonen

Alle ansatte er innplassert i ny organisasjon ift. vedtatt organisasjonskart. Lønnsmidlene følger med hver ansatt. I forbindelse med overtakelse av fylkesvegadministrasjonen er det mottatt lønnsmidler til de som jobbet med driftsoppgaver i sams vegadministrasjon. For medarbeidere som har hatt oppgaver innen investeringer, er kostnader til lønn mv. belastet fylkeskommunenes investeringsbudsjett på fylkesveger. Denne praksisen vil bli videreført.

Ingen ansatte skal sies opp som følge av sammenslåingen. Det er likevel forventet at ansatte vil slutte de nærmeste årene, både på grunn av naturlig avgang og fordi noen ønsker seg stillinger hos andre arbeidsgivere. Det er ikke planlagt å erstatte alle som slutter både fordi det antas at det vil være effektivisering i å slå sammen to fylkeskommuner, og fordi fylkeskommunen får reduserte inntekter fremover. Det legges opp til en reduksjon i antallet årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en årlig reduksjon på 3 % i planperioden. Det forutsettes at sentraladministrasjonen samlokaliseres i løpet av 2020 i tråd med politisk avtale fra januar 2018. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene.

	Status pr. 2019	2020	2021	2022	2023
Årsverk - nedtrekk:					
Antall innplasserte i sentraladm.	747				
Antall årsverk	714				
- herav lønnes via inv.budsjettet (fveg og eiendom)	82				
Antall årsverk i drift	632				
Antall årsverk ved nedtrekk -3 % pr. år		613	595	577	560
- endring i antall årsverk ift 2019		-19	-37	-55	-72
Krav til rammekutt i adm.budsjett - i mill. kroner:					
Nedtrekk - 3 % pr år - i mill. kroner		-15,2	-29,9	-44,2	-58,0
Fordeling av rammekutt på rammeområder:					
Administrasjon og fellestjenester		-4,5	-8,8	-13,0	-17,0
Kompetanse		-2,3	-4,6	-6,8	-8,9
Tannhelse		-0,2	-0,4	-0,6	-0,8
Kultur		-2,1	-4,1	-6,1	-8,0
Næringsutvikling og internasjonalt samarbeid		-0,9	-1,7	-2,5	-3,3
Fylkesveger		-2,9	-5,7	-8,4	-11,1
Kollektivtransport		-1,4	-2,8	-4,1	-5,4
Samfunn, plan og miljø		-0,9	-1,8	-2,7	-3,6
SUM		-15,2	-29,9	-44,2	-58,0

4.10 Budsjettrevidering 2020

Arbeidet med den første økonomiplan og årsbudsjett for Innlandet fylkeskommune har vært en krevende prosess. I tillegg til å skulle prioritere innenfor strammere økonomiske rammer har det vært utfordringer med konsolidering og sammenstilling av budsjettene til Hedmark og Oppland fylkeskommuner. Dette har sammenheng med at budsjettene til Hedmark og Oppland fylkeskommuner er ulikt gruppert og sammensatt og at det tar tid å bli kjent med hverandres budsjetter (innhold og oppbygging). Dette gjør det foreløpig vanskelig med en fullstendig og presis gruppering av budsjettmidlene under rammeområdene i ny organisasjon.

En vil derfor måtte komme tilbake til korrigeringsbehov i forbindelse med revidering av årsbudsjettet for 2020. Det planlegges en større revidering av årsbudsjettet 2020 i apriltinget.

5 Investeringer og finansiering

5.1 Investeringsprogrammet

Det foreslås et investeringsprogram for økonomiplanperioden på 2,5 mrd. kroner med slik fordeling:

Fkomm	Rammeområde	Prosjekt-ramme	Forbruk hittil	Rev budsjett 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
					2020	2021	2022	2023
Hedmark	Adm/fellestjenester	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kompetanse	1 367,1	909,5	373,5	68,2	15,4	0,3	0,0
	Fylkesveger	2 162,0	1 156,2	382,3	248,4	286,5	261,9	289,7
	Sum	3 534,1	2 065,7	760,8	316,7	301,9	262,2	289,7
Oppland	Adm/fellestjenester	0,0	0,0	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kompetanse	1 364,4	649,2	158,5	224,4	221,6	110,4	13,2
	Fylkesveger	103,9	0,0	536,3	223,7	194,4	218,1	153,6
	Sum	1 468,3	649,2	703,2	448,1	416,0	328,5	166,8
Innlandet	Adm/fellestjenester	5,0	0,0	13,4	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kompetanse	2 731,5	1 558,7	532,0	292,6	237,0	110,7	13,2
	Fylkesveger	2 265,9	1 156,2	918,6	472,1	481,0	480,0	443,3
	Sum	5 002,4	2 714,9	1 464,0	764,7	717,9	590,7	456,5

I økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020 foreslås det et investeringsprogram og et finansieringsopplegg som reduserer Innlandet fylkeskommunes gjeldsbelastning i planperioden. Forslaget er en del av tilpasningen av driftsutgiftene til lavere frie inntekter og oppfyller samtidig en tilnærming til veiledende måltall for gjeldsgrad (Fellesnemnda 36/19).

5.2 Administrasjon og fellestjenester

Kontorlokaler for sentraladministrasjonen

Fellesnemnda har behandlet saker om kontorlokaler for sentraladministrasjonen flere ganger, sist i sak 68/19 (19. september).

Avtalen om sammenslåing av Hedmark og Oppland fylkeskommune som ble inngått i desember 2017 og vedtatt av fylkestingene 15. januar 2018, bestemte lokaliseringen av sentraladministrasjonen. Dette har gitt føringer for utarbeidelse av alternativer for kontorløsninger på de geografiske stedene. I tillegg er det blitt gjort vedtak om hvor ansatte som kommer fra Statens vegvesen kan ha sine arbeidsplasser (fellesnemnda sak 33/19).

Det foreslås ingen ombygging/rehabilitering av fylkeshuset på Hamar i denne økonomiplanperioden. Det foreslås at man tar i bruk fylkeshus 1 og 2 og lokalene til Hedmark Trafikk på Hamar og fylkeshuset på Lillehammer – mer eller mindre «som de er». Det er flere gevinster ved en slik løsning.

- Det er viktig å samle de nye enhetene raskest mulig på det stedet det er bestemt at de skal være permanent. Da kan man starte prosessen med kulturbygging, felles

arbeidsmåter og prosesser og skape den fremtidige organisasjonen allerede i løpet av første halvår 2020. Dette er en bedre løsning enn å spre alle enheter utover på flere midlertidige lokaler og inn i mindre tilfredsstillende løsninger midt i en periode der det er viktig å skape en organisasjon.

- Det er usikkerhet om det fremtidige antallet ansatte. Det vil ikke være samme behov for bemanning i en sammenslått fylkeskommune, som det er i to fylkeskommuner. Selv om ingen skal sies opp, vil det ikke være nødvendig å erstatte alle som slutter i årene fremover. Om 3 – 5 år vil bemanningen kunne ha stabilisert seg mer i retning av den fremtidige varige bemanningen. Det er fornuftig å vente med rehabilitering av fylkeshuset til man vet mer om antallet ansatte.
- Innlandet fylkeskommune har et stramt budsjett for økonomiplanperioden og det er en forventning om fallende inntekter fremover. Investeringsbudsjettet i denne økonomiplanperioden er stramt og det er redusert mye både på skolebygg og fylkesveger. Det er viktig å sikre gode tjenester for befolkningen først. Ved å utsette ombyggingen noen år, vil man spare både utgifter til midlertidige lokaler og rente og avdragsutgifter, og man vil skaffe seg bedre oversikt over økonomien til den nye fylkeskommunen før man vedtar et stort ombyggingsprosjekt på 350 – 360 mill. kroner for sentraladministrasjonen.

Fylkestingssalen

Fylkestingssalen på fylkeshuset på Hamar har vært planlagt utvidet til 57 fylkestingsrepresentanter. Kostnaden er estimert til ca. 6 mill. kroner. Dette tiltaket foreslås utsatt til fylkestinget har funnet sin arbeidsform.

Det foreslås derfor ingen investeringsprosjekter under dette rammeområdet for planperioden 2020-2023:

Prosjekt (mill kroner)		Prosj-ramme	Forbruk hittil	Rev budsj 2019	2020	2021	2022	2023
Hedmark	Administrasjonslokaler Innlandet FK	5,00		5,00				
	Sum	5,00	0,00	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Oppland	Kjøp av aksjer og andeler			2,40				
	Kollektivtransport IKT			4,78				
	Adm og fellesutgifter IKT			1,26				
	Sum	0,00	0,00	8,44	0,00	0,00	0,00	0,00
Totalsum		5,00	0,00	13,44	0,00	0,00	0,00	0,00

5.3 Kompetanse

Det foreslås en investeringsramme for byggeprosjekter på til sammen 0,7 mrd. kroner i planperioden med slik fordeling:

Fkomm	Prosjekt (mill. kroner)	Prosj-ramme	Forbruk hittil	Rev budsj 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
					2020	2021	2022	2023
Hedmark	Elverum vgs - rehabilitering	451,30	331,05	115,00	4,10	1,02	0,25	
	Ringsaker vgs - rehabilitering	400,35	379,98	1,50	12,00	6,87		
	Storhamar vgs - rehabilitering	124,26	120,67	0,30	0,30	0,30		
	Elverum vgs - Flytting/avhend. Vestad	5,00			5,00			
	Fellesprosjektet - oppgrad av 5 skoler	329,80	32,06	250,80	40,96	7,17		
	Jønsberg vgs - Drivhus	5,50		0,50	5,12			
	Jønsberg vgs - Internat	29,89	29,62	0,12	0,16			
	Trysil vgs - Idrettshall	5,50	3,50	1,50	0,51			
	Fellestiltak - varslingsanlegg	15,50	12,63	2,77	0,10			
	Universell utforming			1,00				
	Sum	1 367,10	909,51	373,49	68,25	15,36	0,25	0,00
Oppland	Nord-Gudbrandsdal vgs	20,63	20,40					
	Raufoss vgs - rehabilitering	200,00		15,00	17,41	102,40	61,44	8,19
	Lena-Valle vgs - avd. Valle inkl festsal	306,00	121,94	120,00	62,53	3,07		
	Lena-Valle vgs - miljøstasjon mm	4,88	4,00	0,40	0,49			
	Grønt skifte Klimamidl (Solcelle, Breeam)	15,63			7,50	8,13		
	Vinstra vgs - rehabilitering	120,40	119,70	0,05	0,67			
	Vinstra vgs - oppgradering tekn anlegg	10,00		2,83	7,34			
	Vinstra vgs - riving gamle yrkesfagbygg	8,54		5,00	0,00			
	Vinstra vgs - trafikkisikring og uteområde	27,31	24,84	2,30	0,17			
	Lillehammer vgs - avd. Nord	122,50	121,75	0,10	0,67			
	Lillehammer vgs - avd. Sør	229,30	228,25	0,25	0,82			
	Hadeland vgs - lydforhold bibl. mm	3,03	1,87	0,20	0,98			
	Valdres vgs - rehabilitering	150,00			33,00	80,00	32,00	5,00
	Fellestiltak - yrkesfag, fagfornyelse mm	135,00			90,00	28,00	17,00	
	N-Gudbrandsdal vgs/avd. Otta - gass-sikr	2,40	1,04	1,00	0,37			
	Fellestiltak - varslingsanlegg	8,80	5,43	1,00	2,43			
	Diverse mindre prosjekter			10,35				
	Sum	1 364,41	649,22	158,48	224,36	221,60	110,44	13,19
Totalsum		2 731,51	1 558,74	531,97	292,61	236,96	110,69	13,19

5.3.1 Investeringsprosjekter/Hedmark

Fellesprosjektet oppgradering etter vedtatt skolestruktur

Alle prosjektene blir ferdigstilt i 2019 bortsett fra Skarnes vgs som ferdigstilles våren 2020. I 2020 avsettes det midler for tilpasninger og etterarbeide i reklamasjonsperioden for ferdigstilte prosjekter i 2019. I tillegg skal prosjektet på Skarnes vgs ferdigstilles. Skolene som har vært inkludert i prosjekter er Stange vgs, Solør vgs. avd. Våler og avd. Sønsterud, Skarnes vgs, Storhamar vgs og Brumunddalshallen.

Elverum vgs. - rehabilitering/tilbygg

Prosjektet er delvis overtatt og er i prøvedrifts- og reklamasjonsfase. I 2020 skal kunstprosjektet gjennomføres og det må påregnes noe tilpasninger og etterarbeide i reklamasjonsperioden.

Elverum vgs. - flytting og avhending, Vestad

Skolen har i dag utdanningstilbudet for Bilskade, lakk og karosseri i lokalene på Vestad som har beliggenhet 3-4 km fra hovedskolen. Tilbudet er en del av Teknikk- og industriell produksjon. I forbindelse med endring av studietilbudet 2019/2020 er det ledige arealer ved hovedskolen. Ombygging og tilpasning koster 5 mill. kroner.

Jønsberg vgs. internat og drivhus

Prosjektet på internatet er overtatt og det må påregnes noen tilpasninger og etterarbeide i reklamasjonsperioden. Det gamle drivhuset fra 1983 skal erstattes. Det er avholdt konkurranse for et nybygg og tiltaket gjennomføres i 2020.

Ringsaker vgs. – utbygging

Prosjektet er overtatt og er i reklamasjonsfasen. I 2020 skal kunstprosjektet gjennomføres og uteanlegget skal oppgraderes. Som del av prosjektet ved Ringsaker vgs. inngår oppgradering av Oasen. Prosjektet er planlagt utredet i 2020 med en utførelse i 2021. Kostnaden er anslått til 5,5 mill. kr og inngår i rammen for utbyggingsprosjektet ved Ringsaker vgs.

Storhamar vgs. – nybygg

Prosjektet er overtatt. Det er avsatt midler for komplettering i reklamasjonsperioden.

Trysil vgs. idrettshall – gulv, ventilasjon og div. oppgraderinger

Prosjektet avsluttes i 2019. Det må påregnes noen tilpasninger og etterarbeider i reklamasjonsperioden.

Fellestiltak varslingsanlegg

Prosjektet ferdigstilles i 2020.

5.3.2 Investeringsprosjekter/Oppland

Raufoss vgs – tilbygg, ombygging og rehabilitering

Det skal gjennomføres en rehabilitering av eksisterende bygningsmasse med tilhørende uteareal samt oppføring av nybygg innenfor en økonomisk ramme på 200 mill. kroner. Prosjektet er planlagt gjennomført som en samspillsentreprise. Planlegging og prosjektering er under utførelse. Forventet byggestart i 2020 med ferdigstillelse i 2022.

Lena-Valle vgs avd. Valle – flere delprosjekter

Prosjektet består av mange delprosjekter og har pågått over flere år. Prosjektet omfatter landbruksbygg, internat, skolebygg, ridehall, verksteder, utomhus mv. Prosjektet er planlagt med overtakelse av alle delprosjekter i løpet av 2021

Lena-Valle vgs avd. Lena – miljøstasjon mm

Prosjektet er ferdigstilt. For tilpasninger og etterarbeide i reklamasjonsperioden videreføres prosjektet i 2020.

Grønt skifte klimamidler

Midlene benyttes til etablering av solcelleanlegg for følgende videregående skoler: Fagskolen Innlandet, Dokka vgs., Raufoss vgs., Vinstra vgs., Gjøvik vgs., Lillehammer vgs., Valdres vgs., samt utredning knyttet til Breeam.

Vinstra vgs

- Rehabilitering. Prosjektet er overtatt. For tilpasninger og etterarbeide i reklamasjonsperioden videreføres prosjektet i 2020.
- Komplettering og oppgradering av tekniske anlegg. Det er utfordringer knyttet til styring og regulering av tekniske anlegg ved Vinstra vgs. Det er igangsatt prosjekt for å gjennomføre nødvendige tiltak. Prosjektet ferdigstilles i 2020.
- Riving og sanering av gamle yrkesfagbygg. To bygg er revet. Det er oppstått diverse komplikasjoner. Prosjektet er forventet avsluttet i 2020 med 8,0 mill. kroner. Disse midlene er flyttet til driftsbudsjettet og er avsatt til disposisjonsfond.
- Trafikksikring og oppgradering uteområde. Prosjektet er i all hovedsak ferdigstilt. På grunn av forsinkelser ifm. nærliggende prosjekter blir ikke prosjektet komplettert før i løpet av 2020.

Lillehammer vgs. – rehabilitering

Avd Nord og Sør - prosjektet er overtatt. For tilpasninger og etterarbeide i reklamasjonsperioden videreføres prosjektet i 2020.

Hadeland vgs. - utbedring av lydforhold Bibliotek. Musikkbinge

Prosjektet er ferdigstilt. Med bakgrunn i behov for ytterligere lydtiltak videreføres prosjektet i 2020 for komplettering. Musikkbinge er ferdigstilt. På grunn av tekniske utfordringer videreføres prosjektet i 2020 for komplettering.

Valdres videregående skole - rehabilitering

Det skal gjennomføres en rehabilitering av eksisterende bygningsmasse med tilhørende uteareal og oppføring av nybygg innenfor en ramme på 150 mill. kroner. I hovedsak vil prosjektet berøre lokaler for TIP, landbruksmaskiner og byggfag. Planlegging og prosjektering er under utførelse. Forventet byggestart i 2020 med ferdigstillelse i 2022. Som en del av prosjektet er nytt varmeanlegg bestilt og under utførelse med en kostnad på 7,5 mill. kroner.

Fellestiltak yrkesfag, fagfornyelse mm

Det er vedtatt utredninger med påfølgende investeringer på flere skoler som skal sikre opplæring av god kvalitet for yrkesfag. Dette skal sees i sammenheng med endringer som følge av fagfornyelsen og andre behov for tilpasninger av lokalene.

5.4 Fylkesveger

5.4.1 Strategier og hovedsatsinger

Et attraktivt Innlandet med både by- og distriktsregioner er avhengige av en velfungerende infrastruktur. Landets hovedforbindelser nord-sør og øst-vest, både på veg og bane, går gjennom Innlandet. Dette gir muligheter som det er viktig å utnytte, ikke minst i nærings- og reiselivssammenheng.

Bedre infrastruktur og mobilitetstilbud vil skape en mer integrert bo- og arbeidsmarkedsregion rundt Mjøsa. Gjennom konstruktive innspill, i samarbeid med fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet, er det viktig å synliggjøre Innlandets behov i kommende Nasjonal Transportplan.

Det eksisterer flere ulike planer innen samferdsel for hhv. Hedmark og Oppland fylkeskommuner som vil være førende for fylkesveginvesteringer også etter 2020. Dette gjelder:

- Regional plan for samferdsel, Oppland (2018-2030)
- Regional samferdselsplan for Hedmark (2012-2021)
- Handlingsprogram for fylkesveger, Hedmark, 2018-2021 (23)
- Handlingsprogram for fylkesveger, Oppland, 2018-2021 (23)

Hedmark og Oppland har hatt de samme utfordringene knyttet til fylkesvegene, noe som også kommer til uttrykk i de gjeldende planene.

I 2020 vil følgende prosesser bli prioritert:

- Oppstart nytt handlingsprogram for fylkesveger, inkl. strategisk plan for drift og vedlikehold.
- Videreføre arbeidet med bruprogram.
- Følge opp arbeidet med Nasjonal transportplan 2022-2033, og påvirke beslutninger for de store samferdselsutbyggingene i Innlandet
- Gjennomgå strategiske planer i begge fylkene med sikte på videre utvikling.
- Arbeide med regional planstrategi for Innlandet
- Følge opp pågående fysiske planprosesser etter PBL (kommunedelplan) i ny organisasjon.
- Bistå i arbeidet med å tilrettelegge for effektiv tømmertransport med sikte på å utbedre flaskehalser.
- Bistå i arbeidet med å vurdere mulighetene for å kunne tillate kjøring med modulvogntog på fylkesvegnettet.
- Strategi / tilrettelegging for økt sykkel, gange og kollektiv
- Videre arbeid med byutvikling i Innlandet
- Videreføring av arbeid med felles areal- og transportstrategi for Mjøsbyen

Det foreslås en investeringsramme for fylkesveginvesteringer på til sammen 1,9 mrd. kroner i planperioden med slik fordeling:

Fkomm	Prosjekt-ramme	Forbruk hittil	Rev budsnett 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
				2020	2021	2022	2023
Hedmark	2 162,0	1 156,2	382,3	248,4	286,5	261,9	289,7
Oppland	103,9	0,0	536,3	223,7	194,4	218,1	153,6
Innlandet	2 265,9	1 156,2	918,6	472,1	481,0	480,0	443,3

Det foreslås å videreføre gjeldende handlingsprogram for fylkesveger for hhv. Hedmark og Oppland fylkeskommuner. Av praktiske grunner presenteres derfor den totale investeringsrammen separat for hvert av handlingsprogrammene, herunder spesifiseringen på prosjekter under det enkelte programområde. I forbindelse med utarbeidelse av nytt handlingsprogram fra 2022 vil investeringsrammen bli sett i en totalsammenheng.

For sammendrag på handlingsprogram og programområder, vises til kapittel 14 med budsjettskjemaer.

5.4.2 Gjennomføring av handlingsprogram 2018-21(23) - Hedmark

Rammen for fylkesveginvesteringer er nedjustert med 48,5 mill. kroner i 2020 og 51,3 mill. kroner i 2021 sammenlignet med vedtatt handlingsprogram. Dette skyldes i hovedsak forsinkelser og planlagt utsettelse av tiltak. Det er forventet at de fleste utsatte tiltakene vil måtte finansieres i 2022 eller senere. 2022 og 2023 er de to første årene i neste handlingsprogramperiode.

Rammen for neste handlingsprogram er ikke satt. Dette blir et felles handlingsprogram for Innlandet og arbeidet starter vinteren 2020. Rammen som står for Hedmark for 2022 og 2023 er derfor et anslag. Det må avklares hvordan utsatte tiltak fra nåværende handlingsprogram skal håndteres ved overgangen til nytt handlingsprogram (om det skal inngå i vurderingene (rulleringen) eller fullføres som et separat program).

Investeringer (mill kroner)	Økonomiplan 2020 - 2023			
	2020	2021	2022	2023
Utbedringer	155,8	145,5		
Tiltak for gående og syklende	59,9	89,0		
Trafikksikkerhet	12,3	28,4		
Miljø og service		1,0		
Kollektivtiltak	3,1	4,8		
Planlegging	17,3	16,8		
Til disposisjon		1,0		
Handlingsprogram 2022-2025			261,9	289,7
Sum investeringer	248,4	286,5	261,9	289,7

Nedenfor gis det korte kommentarer til programområde; herunder en spesifisering av prosjektene som inngår i det enkelte programområde.

Store prosjekter

Handlingsprogrammet 2018-21(23) inneholder ingen nye store prosjekter, men det er lagt inn midler til planlegging av hele strekningen Støa – Gata S – E6/rv. 3 i perioden med 2,5 mill. kroner i 2020 og 1,5 mill. kroner i 2021. Planprosessen er forsinket. Midler utover det som allerede er tildelt avventes derfor til 2021.

Utbedringer

Utbedringer gjelder tiltak på eksisterende veg og omfatter forsterking av veg, fast dekke, breddeutvidelse, horisontal- og vertikalkurvatur, rehabilitering av bruer, vegutstyr og miljø, rassikring og ivaretagelse av vegkapital (innhente forfall).

Forfallsinnhenting og økt standard

Tiltak omtalt som «utbedring forfall» er tiltak som bringer vegstrekningen opp på godkjent vedlikeholdsstandard. Det er satt av 30 mill. kroner årlig for å innhente forfall og utbedre skade som oppstår akutt i handlingsprogramperioden. Disse midlene er ikke stedfestede.

Forarbeider for dekke

Det er lagt opp til en større satsing på «forarbeid for dekke» for å kunne innhente forfall som del av dekkeprogrammet. Det er satt av 28 mill. kroner årlig for å gjøre forarbeider før dekkefornyelse. Disse midlene er ikke stedfestede midler.

Bruer

Utbedring av bruer vil gi økt framkommelighet, spesielt for næringstransport. Det er et nasjonalt mål at flest mulig bruer på riks- og fylkesvegnettet skal tåle 10 tonn aksellast og 60 tonn totalvekt.

Vegnr.	Utbedringer	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv	- Ekstraordinær utbedring forfall uspes. (18-21) *	Hedmark		120,0	0 %	30,0
Fv	- Forarbeid dekke uspes. (18-21)	Hedmark		112,0	0 %	28,0
Fv	- Usikkerhet/-reparasjon utbedringstiltak (18-21)	Hedmark		14,0	0 %	3,5
Fv	- Rehabilitering av brurekkverk (18-21)	Hedmark		6,0	0 %	1,5
Fv	217 Elvbrua, forsterkning (18-21)	Engerdal	35		40 %	1,3
Fv	24 Ilgo - Sand, utbedring forfall	Nord-Odal	3 660	17,7	40 %	13,0
Fv	546 Skavhaugen - Blikkberget, vegutbedring	Elverum	7 410	39,6	25 %	26,5
Fv	24 Bjelker - Strandhaug, utbedring forfall	Nord-Odal	1 800	5,9	25 %	6,1
Fv	24 Sand - Bruvoll, utbedring forfall	Nord-Odal	6 940	30,3	25 %	8,0
Fv	29 Einunna bru, ny bru med tilhørende veg	Alvdal	870	36,6	40 %	25,0
Fv	19 Rudshøgda - Kvernstua, utbedring forfall	Ringsaker	7 770	34,2	40 %	10,0
Priskompensasjon						2,9
Sum						155,8

Tiltak for gående og syklende

I programområdet inngår alle former for fysisk tilrettelegging for gående og syklende.

Anlegg for gående og syklende består av strekningsløsninger og kryssløsninger. Strekningsløsninger er fortau, gang- og sykkelveg, sykkelveg, sykkelgate og sykkelfelt. Løsninger som ikke er i tråd med vegnormalene er omtalt som alternativ tilrettelegging. Belysning inngår som hovedregel i tiltaket når målet er økt gåing og sykling, og der vegen ikke har belysning. I spredtbygde områder er behovet for veglys relatert til trafikksikkerhet.

Tiltakene er inndelt i tre kategorier:

- Sykkelbyene
- Tettbygde områder
- Spredtbygde områder

Vegnr.	Gang- og sykkelvegtiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Tildelt 2020	
Sykkelbyer							
Fv	79	Knut Alvsonsgt, Vognvegen - Kornsilovegen	Hamar	400	11,7	40 %	5,0
Fv	391	Bæreiavegen, Blomstervegen-Utsiktsvegen	Kongsvinger	290	2,9	40 %	4,0
Tettbygde områder							
Fv	222	Tangenvegen, Solheimgutua - Kristian Fjelds gt	Stange	2 200	22,3	40 %	15,0
Fv	92	Byflatevegen Bjørgevegen - Byflaten 181	Ringsaker	1 600	19,4	40 %	11,0
Spredtbygde områder							
Fv	60	Bjørgedalsvegen, Gjerlu-Røset	Ringsaker	1 240	15,0	40 %	9,0
Fv	116	Kongsvegen, Lovisenberg-Hanum	Hamar	1 200	12,8	40 %	14,8
Priskompensasjon							1,1
Sum							59,9

Trafikksikkerhet

Programområdet omfatter trafikksikkerhetstiltak vurdert og prioritert med utgangspunkt i ulykkesregistreringer, risikovurderinger og trafikksikkerhetsinspeksjoner.

Hovedinnsatsområdene er.

- Tiltak mot utforkjøringsulykker; tiltak definert etter trafikksikkerhetsinspeksjoner, utbedring av kurver
- Vegbelysning
- Sikring av gangfelt i 50-soner
- Kontroll- og kjettingplasser
- Kryssutbedring, ombygging begrunnet i trafikksikkerhet og bedret framkommelighet
- Forkjørselregulering av fylkesvegnettet
- Uspesifiserte TS-tiltak, mindre tiltak som forsterket oppmerking, fartsdempende tiltak, mindre rekkverksstrekninger, småtiltak i kryss, etablering av gangfelt, venteplasser for skolebarn m.m.

Vegnr.		Trafikksikkerhetstiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Tildelt 2020
Fv	-	Uspesifiserte TS-midler (18-21)	Hedmark		4,0	0 %	1,0
Fv	30	Koppang - Åkrestrømmen, tiltak mot utf.	Rendalen	13 500	13,7	10 %	8,0
Fv	116	Kongsvegen x Ilsengvegen, kryssombygging	Hamar		2,0	40 %	3,1
Priskompensasjon							0,2
Sum							12,3

Tiltaket Fv 116 Kongsvegen x Ilsengvegen, kryssombygging ligger i handlingsprogrammets planleggingsramme på +2 år. Tiltaket bør av rasjonelle hensyn gjennomføres sammen med gang- og sykkelvegtiltaket Fv 116 Kongsvegen, Lovisenberg – Hanum, og anbefales derfor tildelt midler i 2020.

Miljø- og service

Programområdet omfatter tiltak som støyskjermingstiltak, miljøgater, tettstedstiltak, stedsutvikling (tilskudd til planlegging/ prosjektering), ivaretagelse av biologisk mangfold, kulturminner, rasteplasser og tilgjengelighet til natur- og friluftsområder mv. Det er ikke foreslått prosjekter under dette programområdet i 2020, men det ligger inne en ramme på 1 mill. kroner årlig i 2021-2023.

Kollektivtiltak

I programområdet kollektivtiltak inngår kollektivknutepunkt, fremkommelighetstiltak, snuplasser, gangforbindelser, nye og oppgradering av eksisterende holdeplasser. Universell utforming er et viktig element i mye av tilretteleggingen og det er vektlagt å bidra til økt samsvar mellom kvaliteten i rutetilbudet og infrastrukturen. Tiltakene er samlet i tiltakspakker definert til vegstreknings eller etter tiltakstype. Det er avsatt midler til både definerte og statiske behov og til uforutsette behov som oppstår i løpet av handlingsprogramperioden.

Vegnr.	Kollektivtiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Tildelt 2020
Fv	- Fv Leskur og annet utstyr (18-21)	Hedmark		1,5	0 %	0,5
Fv	- Fv Utbedring/ holdeplasser Hedmark (18-21)	Hedmark		2,0	0 %	0,5
Fv	- Fv 222 Oppgradering av holdeplasser	Stange		4,0	0 %	2,0
Priskompensasjon						0,1
Sum						3,1

Planlegging

Programområdet skal dekke kostnader med planlegging etter plan- og bygningsloven. Som en tommelfingerregel regner en med at det må settes av ca. 6 - 8 % av prosjektenes kostnad til planlegging. Alle tiltak som krever arealinngrep skal i utgangspunktet reguleres. Dette kan også gjelde forfallstiltak, der det som hovedprinsipp velges enklere metoder med kun striperegulering. Kostnadene med byggeplan inngår i prosjektkostnadene.

Vegnr.	Planlegging	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Tildelt 2020
Fv	- Planlegging	Hedmark		48,3		17,0
Priskompensasjon						0,3
Sum						17,3

Til disposisjon

Det settes av noen frie midler som kan benyttes for å møte enkelte behov som kan oppstå underveis. Formålet er å ha handlingsfrihet underveis i handlingsprogramperioden til å delta i spleiselag på gode prosjekter på tvers av programområdene som ikke ligger inne i handlingsprogrammet. Det er ikke foreslått satt av midler til dette i 2020, men det ligger inne totalt 25 mill. kroner fordelt på de tre siste årene i økonomiplanperioden.

5.4.3 Gjennomføring av handlingsprogram 2018-21(23) - Oppland

Rammen for fylkesveginvesteringer er nedjustert med 7,2 mill. kroner i 2020 sammenlignet med vedtatt handlingsprogram. Dette skyldes i hovedsak forsinkelser og planlagt utsettelse av tiltak. Det er forventet at de fleste utsatte tiltakene vil måtte finansieres i 2022 eller senere. 2022 og 2023 er de to første årene i neste handlingsprogramperiode.

Rammen for neste handlingsprogram er ikke satt. Dette blir et felles handlingsprogram for Innlandet og arbeidet starter vinteren 2020. Rammen som står for Oppland for 2022 og 2023 er derfor et anslag. Det må avklares hvordan utsatte tiltak fra nåværende handlingsprogram skal håndteres ved overgangen til nytt handlingsprogram (om det skal inngå i vurderingene (rulleringen) eller fullføres som et separat program).

Investeringer (mill kroner)	Økonomiplan 2020-2023			
Program	2020	2021	2022	2023
Strekingsvise/større tiltak	13,8			
Mindre utbedringer	26,2	16,1		
Tiltak for gående og syklende	37,2	51,9		
Trafikksikkerhet	5,1	9,7		
Miljø og service	3,1	6,4		
Kollektivtiltak	23,0	41,9		
ATP Oppland	16,1	16,1		
Planlegging	11,0	19,4		
Ny Randsfjordferje - tilleggsbevilgning	18,9			
Åpen post	38,9	33,0		
Handlingsprogram 2022-2025			218,1	153,6
Sum	193,2	194,4	218,1	153,6
Bompenger fv. 33	30,5			
Sum investeringer	223,7	194,4	218,1	153,6

Budsjettering av bompengeprojekter (30,5 mill. kroner) i 2020 går i netto null på grunn av at utgiftene er foreslått lik forventede tilskuddsmidler og momskompensasjon.

Nedenfor gis det korte kommentarer til programområde, herunder en spesifisering av prosjektene som inngår i det enkelte programområde.

Store prosjekter

Prosjektet er 50 % bompengefinansiert og forventes ferdigstilt i 2020.

Vegnr.	Strekingsvise / større tiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv 33	Skardtjednet – Tonsvatnet og Bjørge - Øydgarden	Etnedal/Nord-Aurdal	10 900	271,0	10 %	13,5
	Priskompensasjon					0,3
Sum						13,8

Mindre utbedringer

Posten «mindre utbedringer» omfatter investeringstiltak på vegstrekninger og/eller punktutbedringer. Som hovedregel omfatter dette prosjekter mindre enn 30 mill. kroner.

Vegnr.	Mindre utbedringer	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv 220	Bagn - Reinli	Sør-Aurdal	1 700	28,3	10 %	11,7
Fv 388	Brekkebakkene	Ringebu	400	15,6	10 %	14,0
	Priskompensasjon					0,5
Sum						26,2

Tiltak for gående og syklende

I programområdet inngår alle former for fysisk tilrettelegging for gående og syklende.

I prioriteringen er betydning for skoleveg tillagt vekt. Det er også foreslått å bruke penger på flere mindre prosjekter der det gjenstår en lenke for å få sammenhengende gang- og

sykkelveg. Videre er flere av prosjektene del av ATP-samarbeid i byer og tettsteder. Gang- og sykkelveger bygges i utgangspunktet etter gjeldende vegnormaler. Det skal likevel ses på om det noen steder er hensiktsmessig å bygge enklere.

Vegnr.	Gang- og sykkelvegtiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv	Sykelbytiltak Gjøvik / Lillehammer	Gjøvik / Lillehammer		11,7	0 %	3,1
fv.	Fv 213 Åretta - Storgata	Lillehammer	600	37,1	10 %	17,0
Fv	57 S. Åls vei, Trintom skole-Vennolumsvegen	Gran	700	15,6	10 %	16,4
Fv	Strakstiltak etter GS-inspeksjoner			2,0		0,0
	Priskompensasjon					0,7
Sum						37,2

Trafikksikkerhet

Programområdet omfatter trafikksikkerhetstiltak vurdert og prioritert med utgangspunkt i ulykkesregistreringer, risikovurderinger og trafikksikkerhetsinspeksjoner.

Trafikksikkerhet er et gjennomgående perspektiv innenfor alle kategorier av vegprosjekter. Trafikksikkerhetshensyn er ofte av de utløsende faktorene for at et prosjekt blir prioritert, og det er et hensyn som alltid skal ivaretas når tiltak planlegges. I handlingsprogrammet for Oppland er det valgt å ikke plassere enkelttiltak direkte i denne kategorien.

Vegnr.	Trafikksikkerhetstiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv	TS - småtiltak			28,0	0 %	4,0
Fv	Strakstiltak etter TS-inspeksjoner			8,0	0 %	1,0
	Priskompensasjon					0,1
Sum						5,1

Miljø- og service

Miljø- og servicetiltak omfatter i hovedsak mindre tiltak som for eksempel knyttet til støy, miljøtiltak for å redusere konflikter mellom vegen og naturen og tiltak i byer/tettsteder der hensynet til miljø er det viktigste. Servicetiltak som rasteplasser og kjettingplasser inngår også her.

Vegnr.	Miljø- og servicetiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv	- Miljø og service - småtiltak			24,0	0 %	3,0
	Priskompensasjon					0,1
Sum						3,1

Kollektivtiltak

I programområdet kollektivtiltak inngår kollektivknutepunkt, fremkommelighetstiltak, snuplasser, gangforbindelser, nye og oppgradering av eksisterende holdeplasser. Universell utforming er et viktig element i mye av tilretteleggingen og det er vektlagt å bidra til økt samsvar mellom kvaliteten i rutetilbudet og infrastrukturen.

Vegnr.	Kollektivtiltak	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv	Kollektiv - småtiltak			36,0	0 %	5,0
Fv 213	Koll.tiltak- og fremk.tiltak Fåberggata-Løkkegata	Lillehammer		20,5	40 %	17,6
Fv	Fagernes skystasjon	Nord-Aurdal		5,0	0 %	0,0
Fv	Kollektivterminal Otta	Sel		10,0		0,0
	Priskompensasjon					0,4
Sum						23,0

Planlegging

Programområdet skal dekke kostnader med planlegging etter plan- og bygningsloven. Som en tommelfingerregel regner en med at det må settes av ca. 6 - 8 % av prosjektenes kostnad til planlegging. Alle tiltak som krever arealinngrep skal i utgangspunktet reguleres. Dette kan også gjelde forfallstiltak, der det som hovedprinsipp velges enklere metoder med kun striperegulering. Kostnadene med byggeplan inngår i prosjektkostnadene.

Vegnr.	Planlegging	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
Fv	- Planlegging	Oppland		53,0		10,8
	Priskompensasjon					0,2
Sum						11,0

Andre investeringer

Vegnr.	Andre investeringsposter	Kommune	Lengde m	Kostnads- overslag HP 18-21	Usikker- het	Forslag 2020
	ATP Oppland			45,0		15,8
	Åpen post			100,0		37,8
	Priskompensasjon					1,4
Sum						55,0

ATP Oppland

ATP er en forkortelse for Samordnet areal- og transportplanlegging. I Oppland er det stedsutviklingsprosesser i ulike stadier i Lillehammer, Gjøvik, Vinstra, Fagernes og Otta som handler om å samordne areal og transport i planleggingen for å fremme bærekraftige transportløsninger og bærekraftig arealpolitikk. Dette er samarbeidsprosjekter mellom kommune, fylkeskommune, Statens vegvesen og næringslivet. Prosessene ender i bystrategier som vedtas av kommunestyret, og det inngås forpliktende avtaler mellom partene for videre arbeid. ATP-prosjekter innebærer en tilrettelegging og prioritering for gange, sykling og kollektivtransport.

Åpen post

Det foreslås avsatt midler til en udisponert post. Formålet med denne posten er å kunne ha handlingsfrihet underveis i perioden til å delta i for eksempel spleiselag på gode prosjekter som ikke ligger inne i programmet. Denne posten gir også handlingsrom til å kunne møte en del uforutsette hendelser som flom og skred eller rettslige tvister uten å måtte stanse allerede igangsatte eller planlagte prosjekter. Deltagelse i stedsutviklingsprosjekt der fylkesvegnettet inngår kan også være aktuelt innenfor denne potten.

Ny Randsfjordferje

Prosjektet ny Randsfjordferje omfatter både ny ferje og utbedring av eksisterende kaianlegg. Det ble inngått kontrakt for prosjektet i oktober 2019. Prosjektets total kostnad er på 103,9

mill. kroner, hvorav 85 mill. kroner er finansiert i 2019-budsjettet til Oppland fylkeskommune. Det foreslås derfor budsjettet med 18,9 mill. kroner til fullfinansiering av prosjektet i 2020.

5.5 Finansiering av investeringene

Tabellen viser sum investeringer i planperioden:

Rammeområder (mill kroner)	Prosjekt- ramme	Forbruk hittil	Rev budsjett 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
				2020	2021	2022	2023
Adm og fellesutgifter	5,00		13,44				
Kompetanse	2 731,51	1 558,74	531,97	292,61	236,96	110,69	13,19
Fylkesveger	2 265,90	1 156,20	918,60	472,13	480,97	480,00	443,30
Sum investeringsprosjekter	5 002,41	2 714,94	1 464,01	764,74	717,93	590,69	456,49

Investeringene er foreslått finansiert med låneopptak, midler fra driftsbudsjettet, momskompensasjon på investeringer og ubrukte lånemidler.

Finanstjenester (mill kroner)	Rev budsj 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
		2020	2021	2022	2023
Finanstjenester Nye lån	-665,30	-238,66	-210,14	-178,98	-141,09
Overført fra driftsregnskapet	-216,41	-213,13	-244,43	-237,37	-224,15
Ubrukte lånemidler	-149,92	-110,00	-110,00	-55,00	
Disposisjonsfond	-0,58				
Ubundne investeringsfond	-59,52				
Inntekter fra salg/anleggsmidler	-3,27				
Statstilskudd/skredssikring	-52,30				
Mva-refusjon skredssikringstiltak	-12,00				
Bompenger	-21,96	-24,40			
Mva-refusjon bompengeprojekter	-5,40	-6,10			
Mva-refusjon investeringer	-277,36	-172,45	-153,36	-119,34	-91,26
Sum finansiering	-1 464,01	-764,74	-717,93	-590,69	-456,49

Budsjettering av bompengeprojekter (30,5 mill. kroner) i 2020 går i netto null på grunn av at utgiftene er foreslått lik forventede tilskuddsmidler og momskompensasjon.

5.5.1 Renter og avdrag

Det beregnes renteinntekter av likviditetsbeholdningen og de statlige rentekompensasjonsordningene for skolebygg og transporttiltak. Alle lån i fylkeskommunen forutsettes tatt opp med 30 års løpetid. Sammen med lånegjeld pr. 2018, budsjettet låneopptak i 2019 og låneopptak i foreliggende forslag til investeringsprogram, gir dette følgende netto rente- og avdragsutgifter for planperioden:

Renter/avdrag (mill kroner)	Utg/innt	Økonomiplan/årsbudsjett			
		2020	2021	2022	2023
Renter	Utgifter	104,6	115,0	124,2	131,8
	Inntekter	-54,5	-56,9	-57,2	-56,6
	Netto	50,1	58,1	67,0	75,2
Avdrag	Utgifter	252,6	259,9	266,0	268,4
	Inntekter	0,0	0,0	0,0	0,0
	Netto	252,6	259,9	266,0	268,4
Renter og avdrag	Utgifter	357,2	374,9	390,2	400,2
	Inntekter	-54,5	-56,9	-57,2	-56,6
	Netto	302,6	318,1	333,0	343,6

Det er lagt til grunn følgende rentesatser i perioden:

Satser for renteberegning (%)	2020	2021	2022	2023
Rente på gjeld	2,25	2,50	2,75	3,00
Renter av likviditet	2,00	2,10	2,20	2,30
Rentegrunnlag komepnsasjonsordninger	1,60	1,75	1,80	1,80

5.5.2 Gjeldsgrad

I sak 36/19 om strategier og foreløpige økonomiske rammebetingelser, la fellesnemnda til grunn finansielle måltall som veiledende økonomiske mål for arbeidet med Økonomiplan 2020-2023/Årsbudsjett 2020. Blant annet ble det vedtatt at langsiktig gjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) over tid ikke skal overstige 75 % av driftsinntektene.

	Rev budsj	Økonomiplan/Årsbudsjett			
	2019	2020	2021	2022	2023
Gjeld i prosent av driftsinntekter	89,7	-83,0	-82,3	-80,9	-78,8

Gjeldsgraden er i revidert 2019-budsjett på nesten 90 %. Dette skyldes mange tiltak som blir slutført i 2019 og også flere tiltak som ble besluttet gjennomført med nye låneopptak i 2019. Gjeldsgraden synker i perioden til anslått 78,8 % i 2023.

6 Rammeområde Kompetanse

Økt utdanningsnivå i befolkningen er avgjørende for etablering og utvikling av et mer konkurransedyktig arbeids- og næringsliv i fylket. Utdanning og kompetanseutvikling, også for den voksne befolkningen og for innvandrere, er sentralt for å oppnå disse målsettingene. Det er viktig at det i størst mulig grad er samsvar mellom kompetansebehovet i samfunnet og det som tilbys av utdanning og opplæring. Videregående opplæring både i skole og i bedrift er viktig sett i et regionalt utviklingsperspektiv.

Videregående opplæring er en lovfestet rett som i hovedsak gjelder ungdom i aldersgruppen 16-18 år. Ungdomsretten kan gjelde til det året søkeren fyller 24 år. Alle voksne over 25 år som ikke har fullført eller fått slik opplæring tidligere, har voksenrett.

Innlandet vil få en nedgang i antall 16-18 åringer i årene fremover. Det er variasjoner mellom regionene. Synkende elevtall medfører reduserte rammeoverføringer og gir betydelige utfordringer med tanke på tilbudsstrukturen.

Utvikling i antall 16-18 åringer basert på GSI-tall

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Endring 2021-2028	
									Antall	%
Innlandet	13 234	13 118	12 911	12 933	12 847	12 870	12 483	12 162		
- endring fra året før		-116	-207	22	-86	23	-387	-321	-1 072	-8,1
Nord-Gudbrandsdal	643	643	626	613	562	606	588	571	-72	-11,2
Midt-Gudbrandsdal	445	437	417	421	427	448	431	422	-23	-5,2
Lillehammerregionen	1 311	1 328	1 315	1 341	1 306	1 312	1 283	1 247	-64	-4,9
Gjøvikregionen	2 388	2 343	2 324	2 364	2 369	2 360	2 252	2 213	-175	-7,3
Hadeland	1 101	1 100	1 068	1 073	1 019	1 063	1 005	993	-108	-9,8
Valdres	616	599	598	579	609	573	552	500	-116	-18,8
Nord-Østerdal	534	522	523	533	545	544	526	507	-27	-5,1
Sør-Østerdal	1 279	1 262	1 266	1 213	1 177	1 161	1 130	1 121	-158	-12,4
Hamarregionen	3 180	3 193	3 184	3 223	3 271	3 252	3 190	3 115	-65	-2,0
Kongsvingerregionen	1 737	1 691	1 590	1 573	1 562	1 551	1 526	1 473	-264	-15,2

Kilde: Grunnskolens informasjonssystem GSI pr. skoleåret 2018/19

Fra 2020 iverksettes ny yrkesfagstruktur. Antall utdanningsprogram øker fra åtte til ti, og programområdene på Vg2 blir mer spesialiserte. Dette fører til at det blir krevende å opprettholde et bredt tilbud i fylker med spredt bosetting og desentralisert skolestruktur og -tilbud. Sett i sammenheng med elevnedgangen blir dette særlig krevende for Innlandet.

Basert på dagens antall elever i grunnskolen vil, som tabellen over viser, antall elever i de videregående skolene synke med over 1.000 i perioden frem til 2028. Kombinert med den økonomiske situasjonen innenfor rammeområdet og for fylkeskommunen totalt sett, tilsier dette at det er behov for en gjennomgang av skole- og tilbudsstrukturen i Innlandet fylkeskommune. Innretningen på en slik gjennomgang må en komme nærmere tilbake til.

6.1 Tilrettelegge for kompetanseutvikling tilpasset regionens behov

Kompetanse er et viktig virkemiddel for utvikling og omstilling i samfunnet, og det må derfor være samsvar bedre mellom kompetansebehovet i samfunnet og det som tilbys av utdanning og opplæring. Dimensjoneringen av opplæringstilbudet må derfor svare opp dette på en best mulig måte. En viktig del av dette arbeidet er også å bidra til at ungdommens ønsker for utdanningsvalg samsvarer med samfunnets kompetansebehov. Næringene selv har et stort ansvar for å fremme kunnskap om jobbmuligheter i egen bransje, og det er også viktig med god kvalitet i skolenes rådgivningstjeneste og i karriereveiledningen for voksne. Det er flere innovative og konkurranserettede kompetansemiljøer i Innlandet. Disse miljøene må også de videregående skolene samarbeide med, både for å styrke opplæringen og for å sikre miljøene framtidig kompetanse.

6.1.1 Utvikle en fremtidsrettet regional kompetansepolitikk på bakgrunn av et omforent kunnskapsgrunnlag i samarbeid med regionalt partnerskap

Regionalt partnerskapsarbeid

Fylkeskommunen vil utvikle og koordinere gode etter- og videreutdanningstilbud i samarbeid med partene i arbeidslivet, innenfor rammene av oppfølgingen av Nasjonal kompetansepolitisk strategi (2017–2021). Et viktig grep er å stimulere til utvikling av fleksible videreutdanningstilbud og gjøre livslang læring mer tilgjengelig.

Kompetansereformen understøtter fylkeskommunenes utvidete strategiske og koordinerende rolle i regional kompetansepolitikk. Et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag forutsetter nær kontakt med utdannings-, nærings- og arbeidslivsaktørene. I tillegg til fylkeskommunens egne analyser, vil fylkeskommunene i fellesskap styrke samarbeidet med nasjonalt nivå om kunnskapsgrunnlag, analyser og metoder for å identifisere kompetansebehovene i og mellom fylkene.

6.1.2 Bidra til utvikling av gode og relevante kompetansetilbud i Innlandet

Heve kompetansenivået i Innlandet

Innlandet fylkeskommune har et godt utgangspunkt i dagens to regionale planer for kompetanse og arbeidskraft/kompetanse og verdiskaping til å utarbeide en fremtidsrettet regional plan for kompetanse. En slik plan synliggjør behovet for å heve kompetansenivået og sikre et mer konkurransedyktig arbeids- og næringsliv i regionen. Utdanning og kompetanseutvikling, også for den voksne befolkningen, er sentralt for å oppnå disse målsettingene.

Å gi gode muligheter for formell kompetanseheving for voksne i Innlandet er et viktig fagområde fremover. Dette inkluderer satsing på tiltak for innvandrere, basert på integrering gjennom kvalifisering, som fylkeskommunen får et utvidet ansvar for fra 01.01.2020.

Samarbeid videregående opplæring og arbeidsliv

Regionalt samarbeid for å oppfylle samfunnskontrakten og samarbeid med arbeidslivet er nødvendig både for å øke antall nye læreplasser, og for et best mulig innhold i den delen av opplæringen som foregår i bedrift. Tett samarbeid mellom skoler og lærebedrifter er svært

viktig. Samarbeidet med bransjer og lærebedrifter og arbeidsformer som har medført til resultater for begge fylker, videreføres.

Fagarbeidere

Arbeidsmarkedet har behov for flere fagarbeidere. Det er generelt god tilgang på lære plasser, men behovet for lærlinger i bedriftene samsvarer ikke alltid med elevenes ønsker. Enkelte bransjer melder at de kan tilby flere lære plasser dersom det finnes kvalifiserte søkere. Behovsanalyser for arbeidsmarkedet fremover viser generelt et økende behov for fagarbeidere. Det er stadig flere søkere som får lærekontrakt. Utfordringen fremover blir å øke andelen av yrkesfagelevne som søker lære plass.

Fleksibel etter- og videreutdanning

Behovet for relevant arbeidskraft kan ikke løses av nyutdannede alene. Nyutdannede utgjør hvert år om lag tre prosent av arbeidsstyrken. De fleste arbeidsføre i det norske arbeidsmarkedet er allerede i jobb. Gjennom kompetansereformen får fylkeskommunen et utvidet ansvar for å koordinere det regionale tilbudet av etter- og videreutdanning og kvalifiseringstiltak. Dette er viktig på områder der rekruttering av nyutdannet arbeidskraft er særlig utfordrende.

Innlandet fylkeskommune vil prioritere å styrke arbeidet for at befolkningen i regionale og lokale arbeidsmarkeder har relevant kompetanse og at flere i arbeidsfør alder deltar i arbeidslivet. Fleksible etter- og videreutdanningstilbud som kan kombineres med jobb, står sentralt i reformen.

Integrering

Fylkeskommunens utvidete ansvar på integreringsfeltet, herunder ivaretaking av flyktningers og innvandreres behov for en opplæring som møter regionale behov for arbeidskraft, blir sentralt fremover. Dette kan kreve egne strategier i områder med store avstander og mindre arbeidsmarkeder.

Karriereveiledning

Tilskudd til fylkesvise partnerskap for karriereveiledning blir innlemmet i fylkeskommunenes rammetilskudd fra 2020. Målet for karriereveiledningen er at brukerne skal bli kjent med sine egenskaper, interesser og kompetanse, og kunne ta gode og velinformerte valg knyttet til utdanning, opplæring og arbeid. Det er viktig at innbyggerne i hele fylket har tilgang til god karriereveiledning.

6.2 God kvalitet og høy gjennomføring i videregående opplæring

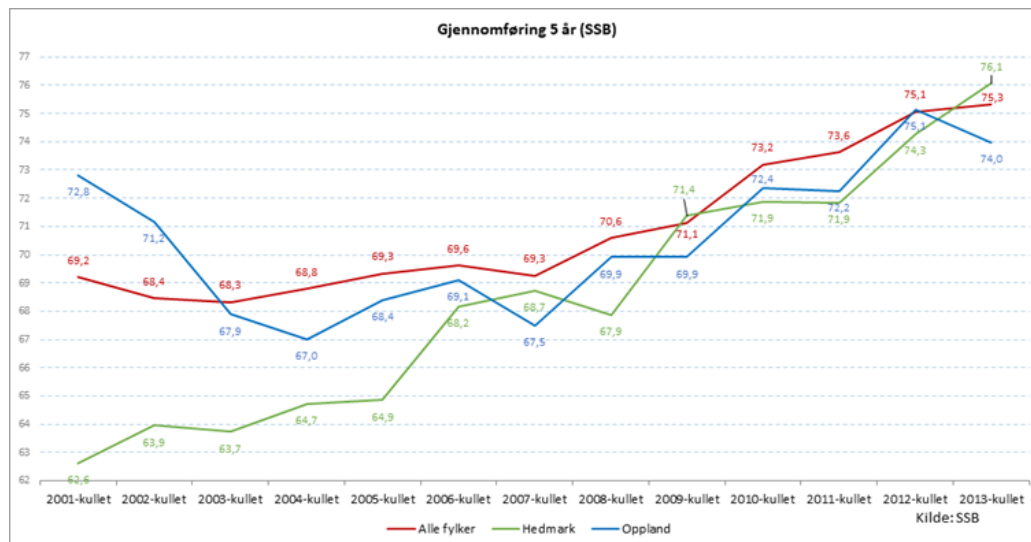
6.2.1 Elevene skal i størst mulig grad få realisert sitt læringspotensial

Kvalitet i opplæringen

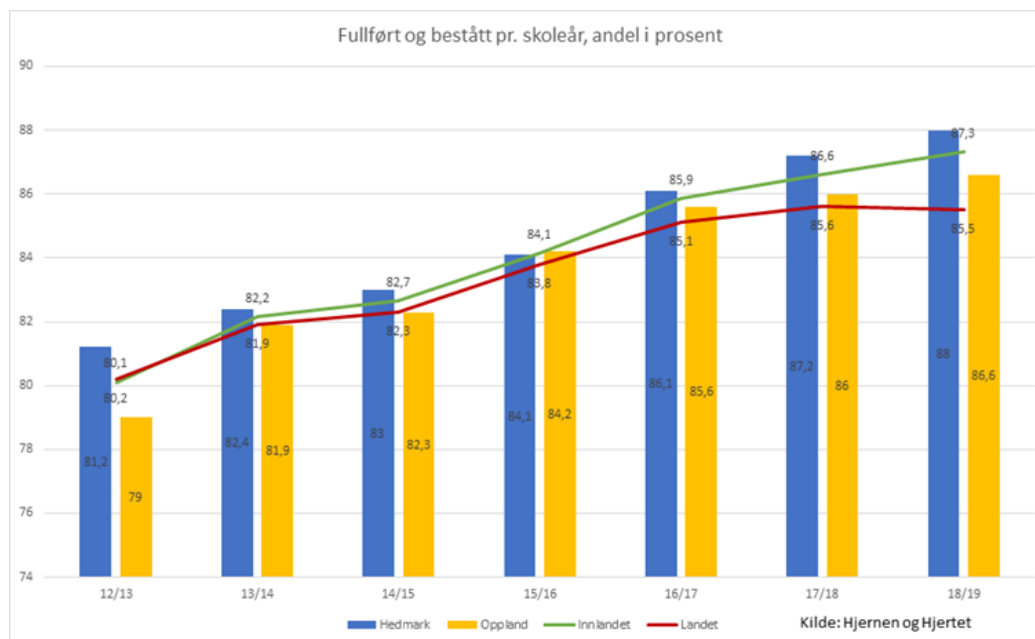
Det har de senere årene vært en veldig god resultatutvikling innenfor videregående opplæring i Hedmark og Oppland. Det er avgjørende å fortsette det strukturerte arbeidet også i denne fasen hvor fylkessammenslåingen tar mye ressurser og oppmerksomhet. Alle tiltak hva gjelder utvikling er rettet mot økt kvalitet og forbedrede resultater. Arbeidet som har pågått og pågår i de to fylkene innenfor pedagogisk utviklingsarbeid skal forenes fra 2020 og i årene fremover.

6.2.2 Øke andel elever som fullfører og består videregående opplæring

Gjennomføring på systemnivå tar utgangspunkt i når elevene startet Vg1 første gang, og beskriver elevenes status etter fem år. Figuren viser utviklingen i Hedmark, Oppland og landet.

Gjennomføring pr. skoleår beskriver hvordan fylkeskommunen definerer gjennomføring for et enkelt skoleår. Andelen elever som fullfører og består skoleåret regnes med utgangspunkt i antall elever registrert ved skolene det aktuelle skoleåret, som følger et normalt opplæringsløp med fullført og bestått i alle fag. Søylene viser resultatene for Hedmark og Oppland, sett opp mot et samlet resultat for Innlandet og for landet.

Fagfornyelsen

Fagfornyelsen innføres fra 2020 og skal gi bedre læring og forståelse for elevene. Stortingsmeldingen «Fag–Fordypning–Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet» fastsetter rammene for arbeidet. Alle læreplaner både i grunnskolen og i videregående skole

skal fornyes. Samfunnet og arbeidslivet endrer seg med ny teknologi, ny kunnskap og nye utfordringer. Det er derfor behov for barn og unge som reflekterer, er kritiske, utforskende og kreative.

Elevene skal få mer tid til dybdelæring og det innføres tre tverrfaglige temaer; demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring. Disse temaene skal prioriteres i læreplanene der det er relevant. Nytt læreplanverk innføres trinnvis - vg1 fra høsten 2020, vg2 høsten 2021 og vg3 høsten 2022.

For å sikre en god innføring av de nye læreplanene, er det behov for kompetanseutvikling på skolene. Det kan også innebære både bygningsmessige og utstyrmessige behov. Det er igangsatt et arbeid for å utrede disse behovene, som et underlag for fastsettelse av fremtidig tilbudsstruktur i Innlandet.

IKO-modellen

Både Hedmark og Oppland har tatt i bruk IKO-modellen (identifisering, kartlegging og oppfølging). Formålet med modellen er å forebygge bortvalg og frafall i videregående opplæring. Hovedmålet er å gjøre alle elever best mulig faglig og sosialt rustet til å komme seg videre i utdanningsløpet. Arbeidet basert på denne modellen videreføres i Innlandet.

6.2.3 Øke andel elever på Vg2 med direkte overgang til neste trinn i utdanningsløpet

Hovedutfordringen er å få elever på yrkesfaglige utdanningsprogram til å fullføre og bestå skoledelen av opplæringen og redusere frafallet i overgangen mellom Vg2 i skole og opplæring i bedrift. Nasjonale tall viser at det er rundt 30 % av Vg2-kullene som går over i lære og fullfører utdanningen med bestått fagprøve på normert tid.

Innenfor fagopplæringsområdet er det stor aktivitet med mange ungdommer ute i lære. Pr. 1.10.2019 er det registrert 3367 løpende kontrakter i Hedmark og Oppland, inkludert gjestelæringer.

Både private bedrifter og offentlig sektor vil i framtiden ha stort behov for medarbeidere med fag- og yrkesutdanning. Innføringen av Dekomp yrkesfag bidrar til økt og forpliktende samarbeid med relevante aktører i yrkesopplæringen.

Elevene på yrkesfaglige utdanningsprogram skal i størst mulig grad oppleve at også fellesfagene er relevante for det yrket de sikter mot. Dette bidrar til økt motivasjon for læring, og arbeidet med FYR vil fortsette (fellesfag, yrkesretting og relevans).

Nye læreplaner implementeres høsten 2020 og kompetansehevende tiltak for å forberede implementeringen omfatter også prøvenemnder, instruktører og faglige ledere.

Forsterke samarbeid skole-arbeidsliv

Flere læreplasser er nødvendig for at flere ungdommer skal gjennomføre opplæringen med fag- og svennebrev. Læreplassene må være i samsvar med arbeidsmarkedets behov. Regionale og lokale samfunnskontrakter og samarbeid med arbeidslivet er nødvendig både for å øke antall nye læreplasser, og for et best mulig innhold i den delen av opplæringen som foregår i bedrift. Det må tilstrebes balanse mellom skoletilbud, tilgjengelige læreplasser og arbeidsmarkedets behov.

Tett samarbeid mellom skoler og lærebedrifter innen yrkesfagene er svært viktig. Faglige nettverk er et virkemiddel som skal bidra til å sikre helhet og sammenheng i det 4-årige opplæringsløpet, og omsette læreplanen i faglig god opplæring. Ulike arbeidsprosesser digitaliseres for å effektivisere og forsterke kvaliteten i samhandlingen mellom fylkeskommunen og samarbeidspartnere.

Skoletilbud som svarer til arbeidsmarkedets behov

Arbeidslivet preges av rask teknologisk utvikling og globalisering. Utdanning på minst videregående nivå er blitt en grunnkompetanse for å få innpass i arbeidslivet. Digitalisering, robotisering, Industri 4.0, Bygg 4.0 og velferdsteknologi fører til endringer i særlig de yrkesfaglige utdanningstilbudenes innhold og form. Endringer i tilbudsstrukturen medfører både administrative og økonomiske konsekvenser for fylkeskommunen som skoleeier.

Gjennom alternativt vg3 i skole i Innlandet vil alle kvalifiserte søkere som ikke får læreplass i bedrift garanteres tilbud om opplæring i skole.

6.3 Andre forhold

Visma InSchool

Visma InSchool (VIS) er et nytt nasjonalt skoleadministrativt system hvor det meste knyttet til elever, lærere og skolens ressurser administreres. VIS skal erstatte dagens løsninger i samtlige fylkeskommuner og Oslo kommune. Løsningen rulles ut i skolene i Innlandet i 2020. Det vil bli gjennomført et omfattende opplæringsløp høsten 2019 og våren 2020. Løsningen berører flere fagområder og avdelinger i fylkeskommunene, og da i særlig grad HR og lønn.

6.4 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde kompetanse for planperioden 2020-2023:

Kompetanse	Utg/innt	Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Kompetanse	Utgifter	2 916,2	2 949,3	2 937,6	2 932,8	2 929,2
	Inntekter	-383,1	-458,8	-458,8	-458,8	-458,8
	Netto	2 533,1	2 490,4	2 478,7	2 473,9	2 470,3

Rammeområdet inneholder bl.a. administrasjonsutgifter, eiendomsforvaltning, videregående skoler, fagskole, spesialundervisning, fagopplæring, tilskudd/folkehøgskoler, og utviklings-/prosjektarbeid.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
HFK Økplan 2019-2022	Innføringstilbud Elverum/Kongsvinger	1,20	1,20	1,20	1,20
	Rådgivernetverket - videref etter 2019	1,00	1,00	1,00	1,00
	Elverum vgs - midlertidige lokaler	-1,35	-1,35	-1,35	-1,35
	Nedl Midt-Østerdal - besparelse	-1,58	-1,58	-1,58	-1,58
	Visma InSchool - justeringer	-3,40	-3,40	-3,40	-3,40
	Lærlingetilskudd	-1,00	-1,00	-2,00	-2,00
	Sum	-5,13	-5,13	-6,13	-6,13
OFK Økplan 2019-2022	FT-69/18-Økn.VGO-handlingsplan mot selvmord	-2,00	-2,00	-2,00	-2,00
	Økning VGO 2019-utstyr mm	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00
	Sum	-22,00	-22,00	-22,00	-22,00
Forslag	Omberegning adm budsjett	-12,76	-12,76	-12,76	-12,76
	Fagbrev på jobb	4,00	4,00	4,00	4,00
	Viken - Lærekontrakter/fagprøver	-12,50	-12,50	-12,50	-12,50
	Viken - Oppf beboeransvar O Solhaugen	-5,10	-5,10	-5,10	-5,10
	Viken - Hadeland vgs (avtale)	-62,90	-62,90	-62,90	-62,90
	Viken - Karriere Oppland (avtale)	-2,40	-2,40	-2,40	-2,40
	Viken - Oppfølgingstj. (avtale)	-0,80	-0,80	-0,80	-0,80
	Viken - PPT (avtale)	-0,80	-0,80	-0,80	-0,80
	HFK - elevtelling 1.10.2019	-6,00	-6,00	-6,00	-6,00
	OFK - elevtelling 1.10.2019	-5,00	-5,00	-5,00	-5,00
	Sentraladm/rammekutt - kompetanse	-2,30	-4,60	-6,80	-8,90
	Visma InSchhol - ut fra 2021	0,00	-2,38	-2,38	-2,38
	Visma InSchool - behov 2020	3,80	0,00	0,00	0,00
	NDLA/fagfornyelsen - ekstrautg. 2020-2022	3,80	3,10	1,50	0,00
	Prøvenemnder - opplæring	2,50	0,00	0,00	0,00
	SPK-sats - reduksjon fra 13,86 til 13,17 %	-3,85	-3,85	-3,85	-3,85
	Lønnsjustering	70,09	70,09	70,09	70,09
	Prisjustering	14,67	14,67	14,67	14,67
	Sum	-15,54	-27,22	-31,02	-34,62
Totalsum		-42,68	-54,36	-59,16	-62,76

Fagbrev på jobb

Ordningen med fagbrev på jobb er etablert som en alternativ vei til fag- og svennebrev, i samarbeid med partene i arbeidslivet. Fagbrev på jobb bidrar til en mer fleksibel vei mot fag- og svennebrev uten at kravet til kompetanse hos de som avlegger fagprøven reduseres. Ordningen er for voksne som er i et arbeidsforhold, og voksne får en mulighet til å få fag- eller svennebrev på grunnlag av allsidig praksis, realkompetansevurdering og opplæring kombinert med veiledet praksis i vanlig arbeid.

Ordningen er etterspurt som følge av utdanningsløpets fleksibilitet. Det er antatt ca. 50 kontrakter i ordningen fagbrev på jobb i hvert fylke kommende år. Det foreslås en styrking på 4,0 mill. kroner fra 2020 til dekning av fagbrev på jobb.

Samordning av tjenester i forbindelse med fylkessammenslåingen

Ved etableringen av Innlandet fylkeskommune vil ulike tjenester og finansieringsordninger måtte harmoniseres. Der dagens ordninger bygger på tidligere politiske vedtak i ett eller begge fylker vil det legges frem harmoniseringssaker for politisk behandling.

NDLA – ekstrautgifter som følge av fagfornyelsen

Representantskapet i NDLA behandlet i sak 7/2019 Budsjettramme 2020 med langtidsbudsjett 2021-2023. Fagfornyelsen innføres fra 2020, og medfører blant annet at læreplanene i alle fag skal revideres og fornyes. Arbeidet pågår til starten av skoleåret 2022. Januar 2020 innføres

det også nye krav til universell utforming av digitale læremidler. For NDLA betyr dette et behov for å revidere og utvikle innhold i alle yrkesfag, fellesfag og programfag i studieforberedende opplæringsløp. Denne omfattende omleggingen over en så kort tidsperiode fordrer betydelig økt kapasitet og vil derfor kreve en midlertidig økt ressursbruk. Beregnede ekstrasutgifter for Innlandet fylkeskommune, i tråd med NDLAs langtidsbudsjett, er lagt inn med 3,8 mill. kroner i 2020, 3,1 mill. kroner i 2021 og 1,5 mill. kroner i 2022.

Opplæring for prøvenemnder og instruktører

Prøvenemnder oppnevnes for valgperioden. Opplæring/oppstartsamlinger for nye prøvenemnder er anslått til 2,5 mill. kroner og legges inn i budsjettet for 2020. Dette er en utgift som påløper hvert fjerde år.

Sentraladministrasjon/nedtrekk årsverk – fordelt på rammeområder

Det legges opp til en reduksjon i antall årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en 3 % årlig reduksjon. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene (adm.budsjett).

Avtaler med Viken fylkeskommune

Halvparten av elevgrunnlaget for Hadeland videregående skole kommer fra Jevnaker og Lunner. Det skal inngås en avtale med Viken fylkeskommune (forhandlinger pågår), hvor disse elevene fortsatt kan søke seg til Hadeland videregående skole på like vilkår som elever fra Innlandet. Det er også inngått avtale om at Viken kjøper PP-tjenester og tjenester fra Oppfølgingstjenesten. Det er lagt inn 62,9 mill. kroner i et anslag på inntekter fra Viken knyttet til elever og 0,8 mill. kroner på både PP-tjenester og Oppfølgingstjenesten. Beløpene blir endelig fastsatt når avtalene inngås.

Når det gjelder videregående opplæring i bedrift, vil alle lærebedrifter og opplæringskontor med adresse Lunner eller Jevnaker kommuner vil fra 1.1.2020 være godkjent i Viken. Det vil være Viken som godkjenner kontrakter og som har ansvar for å følge opp lærebedrifter, opplæringskontor og alle kandidater med kontrakt. Det er også Viken som overtar kostnaden med tilskudd til lærebedrifter for disse kontraktene.

Det er i tillegg inngått avtale om at Karriere «Oppland» Hadeland skal gi tilbud til innbyggere i Jevnaker og Lunner kommuner, som ønsker å ta ut sin rett til videregående opplæring for voksne. Viken betaler sin andel av basisfinansieringen for Karriere Oppland Hadeland, og Innlandet yter ved det de samme tjenester til Vikens innbyggere i Jevnaker og Lunner kommuner som til Innlandets egne på dette området.

Aktivitetskorrigerer etter elevtelling 1.10.2019

Det er lagt inn budsjettreduksjon på rammeområde Kompetanse knyttet til elevtellingen 1.10.2019 med 6,0 mill. kroner for de videregående skolene i gamle Hedmark fylkeskommune og med 5,0 mill. kroner for de videregående skolene i gamle Oppland fylkeskommune.

Visma InSchool

I tillegg til overføring av ubrukte midler fra 2019 og videreføring av budsjetterte midler i Oppland fylkeskommune sitt budsjett 2019 på 3,4 mill. kroner til og med 2020, legges det inn ytterligere 3,8 mill. kroner i 2020 til Visma InSchool. Dette skal også dekke drift av løsningen i 2020 (anslått til 2,8 mill. kroner). Fra 2021 forutsettes det at driftskostnader for den nye løsningen dekkes av eksisterende driftsmidler knyttet til gjeldende skoleadministrative systemer (SATS og Extens) som utfases fra 2021.

7 Rammeområde Tannhelse

Den offentlige tannhelsetjenesten skal i henhold til aktuelle lover, fremme tannhelsen i befolkningen og sørge for nødvendig forebygging og behandling av tannsykdommer. Forebyggende tiltak skal prioriteres foran behandling.

Tannhelsetjenesten har lovfestet ansvar for å gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til følgende grupper:

- barn og ungdom t.o.m. det året de fyller 18 år
- psykisk utviklingshemmede, i og utenfor institusjon
- grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie
- ungdom som fyller 19 eller 20 år i behandlingsåret (betaler 25 % av gjeldende takster)

I tillegg ytes gratis tilbud til klienter i rusomsorgen fra 2006. Dette gjelder både for de rusavhengige i institusjoner og de som har vedtak om kommunal rusomsorg.

Den offentlige tannhelsetjenesten har videre ansvar for å gi tilbud om undersøkelse og behandling av innsatte i fengsler i Innlandet, samt yte forebyggende helsearbeid inn mot denne pasientgruppen. Utgiftene for fengselsbehandling dekkes av årlige prosjektmidler fra Helsedirektoratet.

I tillegg til de prioriterte gruppene behandler tannhelsetjenesten voksne, betalende pasienter. I 2019 ble det i Innlandet gitt tannbehandling til ca. 20767 voksne betalende pasienter. Dette ga en samlet inntjening på 53 mill. kroner i Hedmark og Oppland i 2018.

Tannhelsetjenesten i Innlandet fylkeskommune er organisert i seks tannhelsedistrikter og har tilbud i alle fylkets 48 kommuner, enten ved 41 egne klinikker eller ved avtaler med privatpraktiserende tannleger (Engerdal, Biri og Fåvang). Fylkeskommunens tannhelsetjeneste har årlig tilsyn med 119.855 pasienter.

7.1 Fremme god tannhelse i befolkningen

Tannhelsetjenestens hovedoppgave er å legge til rette for at befolkningen kan beholde en god tannhelse gjennom hele livet. Tannhelsetjenesten vil derfor være en aktiv samarbeidspartner i det regionale folkehelsearbeidet. Tannhelsetjenesten vil gjennom et helsefremmende og forebyggende arbeid bidra til å fremme en helsemessig sunn livsstil og en bedre tannhelse.

Tabellen under viser andelen barn og ungdom med «null hull» pr. fylke i 2018. Tannhelsen hos 3-,5-, 12-,15- og 18-åringene er bedre enn landsgjennomsnittet og har vist en positiv utvikling de siste årene. Samlet sett er det grunnlag for å si at Innlandet har landets beste tannhelse blant barn og ungdom.

Fylke	3 år	5 år	12 år	15 år	18 år
Hedmark	96 %	86 %	72 %	53 %	35 %
Oppland	95 %	84,7%	65,13 %	45,5 %	30 %
Oslo	90 %	70,5 %	61,5 %	41,9 %	21%
Akershus	93,7 %	79,2 %	62,3 %	45,5 %	32,2 %
Østfold	93 %	81 %	59 %	44 %	29 %
Vestfold	94 %	82 %	56 %	40,2 %	23 %
Vest Agder	93 %	82 %	58 %	38 %	23 %
Aust Agder	94 %	81 %	57 %	29 %	27 %
Rogaland	93 %	84 %	61 %	45 %	26 %
Hordaland	94,4 %	84,2 %	58,6 %	39 %	24,4 %
Møre og Romsdal	93,8 %	83,1 %	51,7 %	31,7 %	20,8 %
Sogn og Fjordane	92,1 %	84,6 %	66,5 %	46 %	28 %
Trøndelag		82,3 %	60,2 %		24 %
Nordland	95 %	83,5 %	62 %	40 %	23,7 %
Troms	94,8%	82,6 %	61,6 %	34,9 %	24,1 %
Finnmark	94 %	77 %	53 %	28,3 %	17,4 %
Telemark	91,5 %	80,5 %	51,5 %	34,1 %	23,5 %
Buskerud	95,4 %	82,4 %	61 %	43,7 %	28 %

Tall for Norge i 2018

Regjeringen la i 2018 frem en NOU (2018:16 «**Det viktigste først**») som omhandler forslag til prioriteringer innen spesialisthelsetjenesten, kommunehelsetjenesten og den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Utvalgets arbeid vil forventet bli fulgt opp med endringer i bl.a. Lov om tannhelse (1983). Prioriteringsutvalgets rapport har som utgangspunkt at alle prioriteringer skal gjøres med å ha fokus på forebygging og at de grupper som i dag har ulikhet i eksempelvis tannhelse skal ha høy prioriteringsgrad. På grunn av god tannhelse hos barn og unge i Innlandet, kan tannhelsetjenesten bruke mer tid andre prioriterte grupper.

De gode tannhelseresultatene for barn og unge forsøkes holdes på 2019-nivå i hele planperioden. Det skal fortsatt være særlig søkelys på å sørge for at de få med avvikende tannhelseresultat i forhold til flertallet, skal følges opp nøye med siktemål om at den sosiale ulikheten i tannhelse holdes så lav som mulig i Innlandet. Tannhelsepersonell skal holde seg oppdatert på endringer i samfunnet som kan påvirke tannhelsen hos befolkningen. Dette kan eksempelvis være endringer i sukkeromsetning og matvaner.

Oversikt over gruppen som har vedtak om hjemmebasert omsorg og derved også rettigheter om fri tannbehandling, viser at tannhelsen er relativt god. For eksempel har kun 4-5 % av de som ble undersøkt i 2018 gebiss, dvs. at de helt mangler tenner. Dette betyr at det er mer behov for kompetanse grunnet komplekse behandlinger hos eldre og mer kostnadskrevende behandlinger hos eldre.

7.1.1 God kvalitet i tannhelsetjenesten

I folkehelseloven (2012) er fylkeskommunene gitt et ansvar for regionalt folkehelsearbeid. Tannhelse skal innlemmes i det generelle folkehelsearbeidet (St.meld.16. 2010-2011). Tannhelsetjenesten kan være en nyttig medspiller for kommunenes arbeid i samhandlingsreformen.

Tannhelsetjenesten i Innlandet har arbeidet systematisk med forebygging i mange år. Gjennom arbeid på nye arenaer og med nye samarbeidspartnere blir det enklere å nå frem med tannhelsebudskapet. Dårlig helse, herunder dårlig tannhelse, skapes utenfor tannklinikkene.

Satsingen på helsefremmende tiltak i helsestasjoner, barnehager, grunnskoler og videregående skoler fortsetter.

Frigjort tid som følge av bedre tannhelse for ungdom vil bli brukt på andre pasientgrupper og på å håndtere befolkningsvekst fremover, uten økt bemanning.

SIC-indeks (Signifikant Caries Indeks)

Indeksen måler gjennomsnittlig antall hull (DMFT) hos den tredjedelen av 12-åringene med høyest karieserfaring og sier noe om sosial ulikhet i tannhelse. Høy SIC-indeks indikerer flere personer med avvikende negativ tannhelse. Verdens helseorganisasjon har satt som mål at SIC-indeksen ikke bør overstige 3,0. For Hedmark var den i 2018 på 1,67 og i Oppland på 2,17.

Tannhelsetjenesten følger opp de som har større omsorgsbehov med hyppige innkallinger og forebyggende behandling. For planperioden er målet at SIC-indeksen for 12-åringer i Innlandet ikke skal overstige 2,0.

Tilsyn/etterslep

Tilsynet av de gruppene som har rettigheter til fri tannbehandling etter Lov om tannhelse (1983) skal holdes på et så høyt nivå som mulig. Når foresatte i enkelttilfeller velger å bruke privat sektor til oppfølging av bl.a. barn under 18 år, skal den offentlige tannhelsetjenesten opplyses om dette og journalføre det.

Etterslep defineres som at klinikken er mer enn en måned forsinket i forhold til avtalt innkallingsintervall med hver enkelt pasient. Nivået på etterslepet skal holdes så lavt som mulig, men grunnet vakanser i tannlegestillinger pga. høy turnover så vil man måtte akseptere noe etterslep. I planperioden bør, grunnet erfaringstall, etterslepet ikke overstige mer enn 7000 pasienter per år i Innlandet.

Barnevern - opplysning og meldeplikt

Alt helsepersonell har plikt etter gjeldende lovverk (Helsepersonelloven §33) å gi opplysninger til barnevernet grunnet bekymring på objektivt grunnlag. I tillegg gjelder fra 2018 at «fylkeskommunen har plikt til å avverge og avdekke vold og seksuelt misbruk mot barn i fylket». Tannhelsetjenestens svar på lovkravet er årlig opplæring for alle ansatte på dette området, slik at de bedre mestrer å vurdere om bekymringsmelding skal sendes til kommunalt barnevern og/eller politi avhengig av alvorlighetsgrad av vurdert omsorgssvikt.

7.1.2 Fornøyde brukere

Hedmark har hatt årlige brukerundersøkelser innen tannhelse i mange år. Dette innføres for tannhelsetjenesten i Innlandet fra 2020.

Brukerundersøkelsen i Hedmark fra 2018 viser fortsatt at brukere er svært fornøyd med tannhelsetjenesten, både når det gjelder behandling, tilgjengelighet, service og informasjon. Resultatene av undersøkelsen ligger over målene for planperioden.

Brukerorganisasjonene i Innlandet skal årlig innkalles til gjensidig erfaringsutveksling av tannhelsetjenestens tilbud. Brukerorganisasjonen skal aktivt delta i utarbeidelse av strategidokumenter for tannhelse.

7.2 Andre forhold

7.2.1 Tannpleierutdanningen (Bachelor)

Tannpleierutdanningen i Elverum er et samarbeid mellom Høgskolen i Innlandet og tannhelsetjenesten i Innlandet fylkeskommune. Utdanningen oppleves som attraktiv og har søkere fra hele landet. Studiet har målsetting om årlig opptak av 32 studenter.

Praksis gjennomføres hovedsakelig ved de offentlige tannklinikkene i Hedmark, Oppland, Østfold og Akershus, men det tilstrebes at praksisgjennomføringen kan skje i studentenes hjemfylker. Hedmark har til enhver tid 15 studenter i praksis og Oppland har 8.

Praksisgjennomføringen finansieres over statsbudsjettet gjennom årlige øremerkede tilskudd og kostnaden for 2020 er på 6,0 mill. kroner.

7.2.2 Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TKØ)

Fellesnemnda i Viken har vedtatt at Viken vil bruke det odontologiske kompetansesenteret i Oslo (TKØ) som også Hedmark og Oppland har vært en del av siden 2008. Det blir med det nesten 1,5 millioner mennesker i nedslagsområdet for kompetansesenteret. AU i Innlandet vedtok i november i år at deltagelse fra Viken var en forutsetning for Innlandets videre involvering. Det kommer en egen sak til fylkestinget om fremtidig organisasjonsform og vedtekter for samarbeidet TKØ.

7.2.3 Høy turnover blant tannleger

Det oppleves i økende grad at det er vanskeligere å rekruttere gode tannleger i deler av fylket enn før. Konkurransen fra privat sektor og andre fylker (Oslo, Akershus) gjør at mange slutter etter ett til to år. Flere nyutdannede søkere takker nei til ansettelse på grunn av at de ønsker større faglig trygghet ved å kunne jobbe med flere erfarne tannleger på større enheter.

Klinikker i Nord-Østerdalen, Gudbrandsdalen og deler av Valdres opplever:

- Generelt få søkere til ledige stillinger
- Få søkere med relevant, og faglig sett god nok, utdanning
- Høyere turnover enn resten av fylkene

Et stabiliseringstillegg for å holde tannleger lengre i stilling, vil søkes prioritert internt innenfor rammeområdet. Dette er viktig for å holde turnover nede, sikre kvalitet i tjenesten for pasientene og redusere kostnader til rekruttering.

7.2.4 Tannklinikker

Alvdal tannklinikk

Tannklinikken som eies av Alvdal kommune har behov for utvidelse og trenger en rehabilitering. Fylkeskommunen er i dialog med byggeier i forhold til hvordan dette kan løses best. Annen lokalisering enn dagens kan være aktuelt. Det er avsatt 2,0 mill. kroner på disposisjonsfond til dekning av midlertidige erstatningslokaler i forbindelse med eventuelle ombyggingsbehov, jf. budsjett 2019/HFK.

Åkershagan tannklinikk

Lokalene som eies av Stange kommune har behov for utvidelse og rehabilitering. Leiekontrakten går ut 31.12.2019 og byggeier ønsker å benytte lokalene til eget bruk. Fylkeskommunen er i dialog med kommunen for å finne en ny lokalisering av tannklinikken. Leie av eksisterende tannklinikk kan i en midlertidig periode videreføres inntil ny løsning er på plass.

Hamar tannklinikk

På sikt bør klinikken flyttes til bedre egnede klinikklokaler, enten mer sentralt i Hamar eller samlokalisert i Stange.

Fåvang

I Fåvang er det inngått en kjøpsavtale mellom fylkeskommunen og to privatpraktiserende tannleger. Avtalen koster tannhelsetjenesten om lag 1 mill. kroner per år. Tannklinikkene på Vinstra og Øyer har ledig kapasitet til å gi disse pasientene et tilbud. Ulempen for befolkningen vil bli noe økt reiseavstand til de to tannklinikkene.

7.2.5 Investeringsbehov utstyr

Det er utarbeidet en investeringsplan for tannhelsetjenesten for Innlandet for perioden 2020-2024, basert på en definert utskiftingstakt for utstyr. Planen gir en oversikt over periodevis utskifting av utstyr som uniter, røntgen, autoklaver, dentale oppvaskmaskiner, LED lysflåter og skannere for røntgenbilder.

Investeringsbehovet for tannhelse Innlandet 2020-2023 utgjør totalt 8,6 mill. kroner og et årlig gjennomsnitt på 2,15 mill. kroner. Investeringene søkes dekket innenfor eksisterende ramme.

7.2.6 Takster til tannbehandling av voksne/ESA

Begge fylkene har todelt regnskapsføring som innebærer en føring på alle pasienter med rettigheter til fri tannbehandling og en føring som synliggjør alle relevante kostnader knyttet til å gi tannbehandling til voksne ved alle våre tannklinikker.

Hedmark og Oppland har hatt ulike honorarsatser med 1930 kroner pr. time i Hedmark og 1785 kroner pr. time i Oppland. Beregninger for takstnivå for Innlandet etter 1.1.2020 er beregnet til 1930 pr. time. Da er det tatt utgangspunkt i KPI på 1,9 %.

7.2.7 PhD

Tannhelsetjenesten har sammen med TKØ søkt midler fra Norsk Forskningsråd om støtte til en offentlig Ph.d. fra høsten 2019. Denne Ph.d. er et samarbeid mellom TKØ, UIO, fylkeskommunen og Hamar kommune. Søknaden er godkjent og kandidat (tannlege) fra Hamar tannklinikk starter opp med sin doktorgrad høsten 2019, med planlagt fullføring 2023. Ph.d. skal ha som hovedfokus å se på mulighetene til å bedre tannhelsetilbudet til eldre med rettigheter etter helse og omsorgslovens bestemmelser og herved også rett til fri tannbehandling. Dette er en videreføring av prosjekt «kommunal tannpleier i Hamar kommune» (2015-2018). Norsk forskningsråd dekker inntil 0,5 mill. kroner per år.

7.2.8 Kjeveortopedi

I Oppland er det etablerte klinikklokaler med egnet utstyr for kjeveortopedisk tannbehandlingstilbud i offentlig regi på Fagernes og på Otta. Etter at tidligere kjeveortopeder gikk av med pensjon i 2018 har det fra tannhelsetjenesten vært jobbet aktivt med å rekruttere kjeveortopeder til begge stedene. Dette har så langt ikke gitt resultat, og det er nå igangsatt prosess for å forsøke å fremleie lokalene til kjeveortoped.

I Hedmark er det god dekning av kjeveortopeder med tilbud både i Kongsvinger, Elverum og Hamar. Fylkesrådet i Hedmark ønsket i tillegg å styrke tilbudet til kjeveortopedisk behandling i fjellregionen, og fylkestinget i Hedmark avsatte 9 mill. kroner på disposisjonsfond fra Hedmark fylkeskommunes mindreforbruk i 2018 til dette formålet. Administrasjonens vurdering er at dagens tilbud innenfor kjeveortopedi dekker det foreliggende behov. Basert på en vurdering av antallet 12-åringer i regionen tilsier heller ikke det et behov for en 100 % stilling. Administrasjonens innstilling er på den bakgrunn at de avsatte midlene disponeres til andre formål.

7.3 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde tannhelse for planperioden 2020-2023:

Tannhelse	Utg/innt	Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Tannhelse	Utgifter	267,7	271,0	269,2	269,0	268,8
	Inntekter	-78,9	-84,1	-84,1	-84,1	-84,1
	Netto	188,8	186,9	185,1	184,9	184,7

Rammeområdet inneholder bl.a. administrasjonsutgifter, eiendomsforvaltning og tannklinikker.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
HFK Økplan 2019-2022	Tannhelse/kjeveortopedi - utstyr	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36
	Sum	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36
OFK Økplan 2019-2022	Utstyr tannhelse	-7,30	-7,30	-7,30	-7,30
	Sum	-7,30	-7,30	-7,30	-7,30
Forslag	Omberegning adm budsjett	4,40	4,40	4,40	4,40
	Viken - Hadeland tannklinikk (avtale)	-3,20	-3,20	-3,20	-3,20
	Viken - Jevnaker tannklinikk (virk.overdr.)	-3,30	-3,30	-3,30	-3,30
	Tannhelse - IKT/skjøting databaser	1,60	0,00	0,00	0,00
	Sentraladm/rammekutt - tannhelse	-0,20	-0,40	-0,60	-0,80
	Lønnsjustering	6,72	6,72	6,72	6,72
	Prisjustering	-0,26	-0,26	-0,26	-0,26
	Sum	5,76	3,96	3,76	3,56
Totalsum		-1,90	-3,70	-3,90	-4,10

Avtaler med Viken fylkeskommune

Grunnet virksomhetsoverdragelse av Jevnaker tannklinikk til Viken overføres tannklinikken på Jevnaker sitt inventar, pasienter og de ansatte til nytt fylke fra 2020 og tannhelsetjenestens budsjett reduseres med 3,3 mill. kroner

For Lunner kommune (der det ikke er en offentlig tannklinikk) er det utarbeidet en avtale mellom Innlandet og Viken som omhandler årlig behandling av 2400 pasienter med rettigheter innen Lov om tannhelse (1983) ved Hadeland tannklinikk på Gran. Inntektene er estimert til 3,2 mill. kroner.

Tannhelse – IKT/skjøting av databaser

Databasene i Hedmark skal inn i Opplands hovedserver. Kostnader til skjøting av 22 databaser i Hedmark og reduserte pasientinntekter på grunn stenging av tannklinikkene når dette pågår, beløper seg til totalt 1,6 mill. kroner.

Sentraladministrasjon/nedtrekk årsverk – fordelt på rammeområder

Det legges opp til en reduksjon i antall årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en 3 % årlig reduksjon. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene (adm.budsjett).

8 Rammeområde Kultur

Kultur har som mål å legge til rette for og utvikle et kulturliv som gir hele befolkningen kjennskap og tilgang til kulturarven og et mangfold av kunst- og kulturopplevelser. I et samfunn preget av stadig raskere endringer, vil det være avgjørende å utvikle tilbud som er aktuelle, og som skaper engasjement, identitet og forankring. Arbeidet skal preges av god samhandling på tvers av sektorer for å utnytte utviklingspotensialet som ligger i kulturens kraft.

8.1 Et kulturliv med kunnskap, engasjement og aktivitetsglede

8.1.1 Bibliotek skal være arena for demokrati og dannelses, og lese- og aktivitetsegleder i lokalsamfunnet

Ifølge Lov om folkebibliotek, skal fylkeskommunen ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål.

Innlandet fylkesbibliotek skal drive rådgivning, prosjektledelse, kompetanseheving og ha en koordinerende rolle for felles tjenester og konsortier/avtaler for 46 kommuner og 31 skolebibliotek i videregående skoler.

Innlandet vil bestå av mange små kommuner og har ingen storbybibliotek som kan være motor for bibliotekutvikling slik de fleste andre fylker har. Det vil derfor være behov for et sterkt og utviklingsorientert fylkesbibliotek som kan bidra til å oppfylle bibliotekloven og den nye nasjonale bibliotekstrategien 2020 - 2023 *Rom for demokrati og dannelses*. Strategien fremhever spesielt samarbeid på tvers av bibliotektyper. I Innlandet har for eksempel forskningsformidling fra høgskole- og universitetsbibliotekene et stort potensial for videreutvikling.

I Meld. St. 8 (2018 - 2019) *Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida* (kulturmeldingen) slås det fast at et rikt og variert kulturliv er en forutsetning for ytringsfrihet og et velfungerende demokrati. Bibliotekene er en del av den bærende infrastrukturen i samfunnet vårt, som skal bidra til å oppnå flere av de kulturpolitiske målene som er slått fast i meldingen. En satsing på bibliotekene er særlig relevant for å legge til rette for et fritt og uavhengig kulturliv.

Den nasjonale bibliotekstrategien har tre hovedsatsingsområder; formidling i form av oppsøkende og utadrettet virksomhet, samarbeid og utvikling, og infrastruktur. Strategien peker på flere områder der fylkesbibliotekene er avgjørende aktører for å oppfylle satsingsområdene. Når det gjelder formidling vil fylkesbibliotekene ha en sentral rolle i å utvikle metoder for deling av ressurser, formidlere og formidlingsopplegg, for å heve kvaliteten på tilbudet i fylkene.

Fylkesbibliotekene har god lokalkunnskap og alltid har vært et godt bindeledd mellom Nasjonalbiblioteket og folkebibliotekene. Fylkesbibliotekene bidrar til kompetanseutvikling, infrastruktur, informasjonsspredning, regional nettverksbygging og bibliotekutvikling generelt. Når det gjelder økonomiske virkemidler kan Nasjonalbiblioteket og fylkeskommunene sammen legge til rette for at utviklingsmidlene i større grad møter behovet for utvikling av de minste folkebibliotekene.

Bibliotekene skal styrkes som møteplasser som fremmer opplevelser, livslang læring, demokrati og inkludering. Fylkesbiblioteket skal bidra med tiltak som fremmer leseferdighet og digital kompetanse, og ta ansvar for utvikling og formidling av digitalt innhold i bibliotekene.

Samarbeid på kultur- og litteraturfeltet gir store gevinster og bør være et satsingsområde i Innlandet. Innlandet har en unik litterær arv og et miljø som har potensial for videreutvikling på tvers av sektorer. Kultur, kulturarv, næring og bibliotek har blant annet gjennom prosjektet Frankfurt 2019 vist at samarbeid på dette området er meget fruktbart.

8.1.2 Den kulturelle skolesekken i Innlandet skal åpne dører til kunsten og fremtiden for alle elever i fylket

Fylkeskommunen skal bidra til en styrking og utvikling av den kulturelle infrastrukturen som gir hele befolkningen tilgang til kunst- og kulturfaglig kompetanse, deltakelse og opplevelser, herunder legge til rette for gode miljøer for produksjon og formidling.

Kulturaktivitet og -opplevelser gir oss tilhørighet og mening, innsikt og perspektiv på livet. Deltagelse i og tilgang til kulturell aktivitet, gjennom egenaktivitet, frivillig innsats og felles opplevelser, bygger identitet og skaper eierskap og stolthet i et lokalsamfunn.

I arbeidet med kunst- og kulturformidling til barn og unge, skal fylkeskommunen etablere en ny modell for Den kulturelle skolesekken i Innlandet. Formålet med DKS er å bidra til at alle elever, uavhengig av bakgrunn, økonomi og geografi, jevnlig og gjennom 13 års skolegang skal få oppleve og utvikle forståelse for et bredt og profesjonelt kunst- og kulturtilbud innen visuell kunst, litteratur, musikk, film, kulturarv og scenekunst.

8.1.3 En attraktiv region å bo og arbeide i for profesjonelle kunstnere og kulturarbeidere

Kunsten skal også gi rom for frie ytringer, og sørge for at det tenkes og skapes nytt. En aktiv kunstnerbefolkning er en viktig ressurs i et demokratiperspektiv. Dette gjøres blant annet gjennom driftsstøtte til institusjoner, søkbare midler til utviklingsprosjekter, residensopphold for kunstnere og kunstnerstipender

En sentral satsing er å realisere den nye modellen Musikk i Innlandet, som er utredet i samarbeid med Hedmark og Oppland fylkeskommuner.

Teater Innlandet (TI) er en sentral kunstformidlingsinstitusjon i Innlandet. Som eier vil fylkeskommunen være med på å videreutvikle TI også i årene framover.

Fylkeskommunen skal også arbeide videre med å se på hvordan de profesjonelle dansemiljøene i Innlandet kan utvikles. Disse miljøene og arenaene har blant annet en viktig funksjon i arbeidet med inkludering.

8.1.4 Godt tilrettelagte arenaer for talentutvikling, aktivitet og verdifulle kulturelle møter

Kulturlivet fremmer møte mellom mennesker ved å utvikle og forsterke kulturarenaer som inkluderingsarenaer. Kulturlivet kan tilby viktige arenaer for få til bedre hverdagsintegrering og legge til rette for fellesskap basert på mangfold, likestilling, ytringsfrihet og toleranse

Fylkeskommunen mener videre det er viktig å utnytte det økonomiske potensialet som ligger i samarbeid på tvers av sektorer og landegrenser, herunder å utnytte det potensialet kulturlivet har internasjonalt.

En viktig oppgave i planperioden er å utarbeide en kulturstrategi. Det vil også være avgjørende å få på plass tilskuddsordninger som gir kulturfeltet forutsigbarhet.

8.1.5 Inkluderende og mangfoldig aktivitetstilbud

Hovedutfordringen innen fagfeltet idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er at befolkningen er for lite fysisk aktive og sitter for mye stille. Dette gjelder generelt for den norske befolkningen, men Innlandet kommer dårlig ut i sammenlikning med de andre regionene. Dette gir negative utslag for folkehelsa. Derfor er denne utfordringen vår viktigste – og den er med oss i alt vi gjør.

Viktige strategier vil være å arbeide for å gi opplevelsesverdier for reiselivet og bedre folkehelse, samt å utnytte det potensialet idrettsarrangement har for nærings- og destinasjonsutvikling. Det er også viktig å satse på innovasjon, arrangement som læringsarena for ungdom, samt å motivere til frivillighet. Det er også sentralt med en anleggspolitikk som bidrar til utvikling av uteområder på skolene, og utvikling av flerbruks- og fleridrettsanlegg ved skoler.

Idrett og friluftsliv skal være en viktig faktor i samfunnsutviklerollen både lokalt og regionalt. Gjennom å arbeide for inkludering og mangfoldig aktivitetsglede skapes gode lokalsamfunn.

Kompetanse og helhetstenkning skaper grunnlaget for gode lokalsamfunn med mulighet for å delta aktivt i samfunnsliv, friluftsliv, idrett og kultur.

Utfordringen er å skape et mangfold av anlegg sett i forhold til ønsker og behov, men også gi tilgang til aktivitetene uavhengig av sosial status og kulturell tilhørighet. Økte forventninger og krav til profesjonalisering og kompetanse i idretten utfordrer rekrutteringen til frivillighet og økonomien i klubber/lag. I samarbeid med idrettskretsen, Høgskolen i Innlandet, Olympiatoppen Innlandet og andre aktører, ønsker fylkeskommunen å bidra til kompetansearbeid som er nødvendig for å oppnå ønsket utvikling innen fagfeltet. Frafall fra idretten og nedgang i fysisk aktivitet er en utfordring spesielt i ungdomsårene. Tilrettelegging for uorganisert aktivitet blir vesentlige innsatsområder for å motvirke frafallet i den organiserte idretten.

8.1.6 En innovativ og bærekraftig anleggs- og arrangementsutvikling for økt fysisk aktivitet

Anleggsutvikling i Innlandet skal sees i et folkehelse-, klima- og miljøperspektiv der man skaper møteplasser i nærmiljøet på tvers av aldersgrupper, sosial tilhørighet og kulturer. Gode planprosesser både regionalt og i kommunene er av stor betydning for å oppnå målene i anleggspolitikken. Det er viktig at kommunen gjør sine prioriteringer ut i fra et tverrsektorielt behov, hvor plan for idrett og fysisk aktivitet er en del av planprosessene. For å understøtte en helhetstenkning er det viktig med god fagkompetanse og samarbeid i kommuner og regioner.

Utvikling av gode idretts-, aktivitets- og friluftslivsanlegg er viktig i samfunnsutviklingen. God behovsvurdering er sentralt når det skal opparbeides gode nærmiljøer med turstier/løyper, leke-, og aktivitetsområder, men også ordinære anlegg for både bredde og toppidrett. Ved planlegging og bygging av nye større anlegg er det viktig å utnytte mulighetene som ligger i spillemiddelordningen samt ivareta klima/miljø, økonomi og ressursutnyttelse i forhold til drift og vedlikehold.

Gode lokalsamfunn med riktige anlegg gir mulighet for utvikling av idrettsarrangement som ledd i samfunnsutviklingen. Resultatet av idrettsarrangement kan gi ringvirkninger i regionene knyttet til lokalt engasjement, reiseliv og stedsutvikling.

8.2 Ivareta kulturarven for identitet, opplevelser og verdiskaping

8.2.1 God kunnskap om regionens historie og arkiver

Digitaliseringen innen offentlig sektor påvirker kravet til kompetanse og omstillingsevne og har betydning for organiseringen av arkivfeltet. Utfordringene med å bevare og tilgjengeliggjøre arkivene som avsluttes for Hedmark og Oppland fylkeskommuner er store. De bevaringsverdige arkivene avsluttes og overføres til depot. For bevaring av kommende arkiver i Innlandet fylkeskommune bør det utvikles metoder som effektiviserer håndtering av informasjonen fra informasjonen skapes til den havner i depot.

For å kunne ta imot de analoge arkivene er det behov for nye magasiner. Fakkellgården har ledig kapasitet til å kunne utvide fylkesarkivets arealer med godt over 2000 m². Med oppstart av utbygging av nye arkivmagasiner høsten 2019, vil det første magasinet stå ferdig høsten 2020. Behovet for økt magasinkapasitet er på 15 000 hyllemeter for fylkeskommunene og kommunene som i dag er med i IKA Opplandene.

Det vurderes et samarbeid med Arkivverket og KDRS om felles digitalt lagringsdepot. En arkivutredning, med ferdigstilling mars 2020, ser nærmere på strategisk utvikling og organisering av arkivfeltet i Innlandet fylkeskommune. Arkivutredningen må belyse nødvendige investeringer og ressursbehov for årene videre framover mot 2023. Herunder at arkivutredningen belyser finansieringen av fylkesarkivet og arkivsamarbeidet med kommunene i regionen ved IKA Opplandene.

Ansvar for koordinering og bevaring av verneverdige privatarkiver er gjennom forslag til ny arkivlov lagt til fylkeskommunen. Arkivutredningen vil utrede forslag til organisering av arbeidet med privatarkiver og belyse behovet for virkemidler.

8.2.2 Kulturarven forvaltes som en ikke-fornybar ressurs for bred verdiskaping og for en bærekraftig samfunnsutvikling i Innlandet

Kulturarven representerer spor fra ulike epoker av vår historie og bidrar til å gi oss identitet og tilhørighet. Kulturarven utgjør en verdifull ressurs som har stor betydning for oss og våre omgivelser og som gir grunnlag for verdiskaping i bred forstand.

Fylkeskommunen forvalter et statlig ansvar som kulturminnemyndighet på regionalt nivå, og skal ivareta forpliktelsene i forhold til kulturminneloven og plan- og bygningsloven, samtidig som kulturminnevernet bidrar aktivt inn i fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle.

I «Nasjonale forventninger til kommunal- og regional planlegging 2020-2023» er ivaretagelse av kulturarven som ressurs for kunnskap, opplevelse, bruk og gjenbruk en klar føring. Det er vedtatt ny ansvarsforskrift på kulturminnefeltet, med overføring av oppgaver fra Riksantikvaren til fylkeskommunene fra 1.1.2020. Omfanget av oppgavene er beregnet til 5 nye stillinger, men det følger ikke med tilstrekkelig med midler fra staten til dette. Det gjøre det vanskelig å prioritere mellom eksisterende og nye oppgaver. Fagområdene vil være knyttet til arkeologi, kulturhistorie, arkitektur, bygningsvern, fartøyvern.

Innlandet fylkeskommune skal ha en kunnskapsbasert forvaltning, som skal ta i bruk ny teknologi og økt digitalisering på flere områder for utvikling av enda bedre tjenester. Det prioriteres å utarbeide kunnskapsgrunnlag for Innlandet på kulturarvfeltet. Som en videreføring av det bør det avklares i planstrategiarbeidet om det skal utarbeides en overordnet regional plan for kulturminnefeltet med handlingsprogram.

Bygningsvernrådigerordningen og etter- og videreutdanning for håndverkere videreutvikles som strategisk innsatsområde for å kunne nå de nasjonale bevaringsmålene.

Verdiskaping innen natur- og kulturarven prioriteres høyt. En tverrfaglig tilnærming, både internt og eksternt, er avgjørende for å lykkes med å ivareta og integrere kulturarven i en bærekraftig samfunnsutvikling. Kunnskapsbasert utviklingsarbeid, god veiledning ovenfor kommuner, eiere og organisasjoner og vektlegging av informasjon og formidling av kulturminneverdier er sentralt for arbeidet.

De rike felleskapshistoriene knyttet til Innlandet er et skattekammer for det nye storfylket. En kan utnytte dette vidstrakte områdets særegne verdier knyttet til naturressurser, næringsveger og kulturutvikling og bruke det i «den nye fortellingen om Innlandet», som grunnmur og inspirasjon for visjons- og målarbeid og for verdiskaping gjennom bl.a. reiselivssatsinger, Pilegrimsleden, besøksforvaltning opp mot nasjonalparker, oppfølging av forpliktelsene knyttet til Verdensarv – Røros bergstad og Circumferensen, samt verdiskapingsprosjekter i vid forstand.

8.2.3 Ta en sentral rolle i arbeidet med klimautfordringer på det nasjonale og internasjonale natur- og kulturarvsfeltet

Måten bygningsarven ivaretas på er vesentlig for klimafotavtrykket i Innlandet. Kulturarvens plass fremheves som del av løsningen i det grønne skiftet, bla. gjennom prosjektet *Bevar bygg – Bevar klima*.

Gjennom det brearkeologiske sikringsprogrammet (Secrets of the Ice) har en så langt samlet inn og sikret over 3500 funn, noe som utgjør over halvparten av de brearkeologiske funnene i verden. Unike funn blir sikret og bidrar til ny kunnskap i skjæringspunktet natur og kulturarv. Feltet er også knyttet opp mot arbeid med klimaendringer og finansieres gjennom et spleiselag mellom fylkeskommunen, Klima- og miljødepartementet og Kulturhistorisk museum. Gjennom arbeidet har en, i samarbeid med nasjonale aktører, Norsk Fjellsenter i Lom og Klimapark 2469, fått en nasjonal og internasjonal posisjon i sikrings-, forsknings- og formidlingsarbeid.

Arbeidet med det brearkeologiske sikringsprogrammet videreføres, med mål om å opprettholde en høy nasjonal og internasjonal posisjon.

8.2.4 Innbyggere og organisasjoner i Innlandet engasjerer seg i mangfoldet av kulturarvsuttrykk

I kunnskapsgrunnlaget til planstrategien «Vi bygger Innlandet» er Innlandets kulturarv gjennomgående tema. For alle betyr det noe å høre til. Mennesker må ha historier, lokalhistorie, steder, kulturminner og fellesskapsfortellinger å forholde seg til. Innlandets historie og kulturarv er en kilde til kunnskap, tilhørighet, undring og refleksjon over hvem vi er og har vært og ikke minst hvem vi ønsker å være i framtida.

Nye strategier og planer på kulturarvsfeltet i Innlandet, kulturminneplanene i kommunene og arbeidet med KULA (kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse) gir et godt grunnlag for lokal involvering og eierskap.

Det er en rekke museer i Innlandet og flere har nasjonalt ansvar. Alle er viktige møteplasser og bidrar til ivaretagelse, formidling og utviding av vårt historiske minne. Det arbeides med en stortingsmelding for museumsfeltet, og det legges trolig opp til en ny finansieringsmodell for driftsmidler til sektoren, med økt ansvar til fylkeskommunen fra 2021.

Samarbeidsorganet Museumsforum Innlandet er viktig strategisk arena. Fellesnemnda har i sak 51/19 anbefalt at det arbeides med en videreutvikling av bygningsvernrådgivertjenesten knyttet til museene for hele Innlandet.

En vil jobbe for å videreutvikle samarbeidet med museene, regionalt og nasjonalt. Arbeid med kulturlandskap, skilting, skjøtsel og formidling av kulturminner, samt med immateriell kulturarv og minoriteter.

8.3 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde kultur for planperioden 2020-2023:

Kultur	Utg/innt	Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Kultur	Utgifter	400,0	392,5	387,0	385,0	385,1
	Inntekter	-131,9	-134,0	-134,0	-134,0	-134,0
	Netto	268,1	258,5	253,0	251,0	251,1

Rammeområdet inneholder bl.a. administrasjonsutgifter, kulturverntiltak, kunst- og kulturformidling, museer, bibliotekdrift og idretts- og friluftsliv.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
HFK Økplan 2019-2022	Kulturminner - planarbeid (2018-2019)	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
	Kunstnerstipend - styrking i 2019	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
	Laserscanning/kulturm.vern (2017-2019)	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
	Aukrustjubileet - restbevilgning 2019	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35
	Sum	-1,35	-1,35	-1,35	-1,35
OFK Økplan 2019-2022	FT-69/18 Styrking av virkemidler på kultur	-5,00	-5,00	-5,00	-5,00
	FT-69/18 Økn. ramme Kulturarv	-3,70	-3,70	-3,70	-3,70
	Musikk i Innlandet	6,00	4,00	4,00	4,00
	Sum	-2,70	-4,70	-4,70	-4,70
Forslag	Omberegning adm budsjett	-5,75	-5,75	-5,75	-5,75
	Viken - Randsfjordmuseet (avtale)	-0,90	-0,90	-0,90	-0,90
	Viken - Kistefos museum	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40
	Viken - Kulturarv (red.utg.)	-0,60	-0,60	-0,60	-0,60
	Kulturarv - nye oppgaver	0,10	0,10	0,10	0,10
	Sentraladm/rammekutt - kultur	-2,10	-4,10	-6,10	-8,00
	Musikk i Innlandet - ta ut	-6,00	-4,00	-4,00	-4,00
	Musikk i Innlandet - fra 2023	0,00	0,00	0,00	4,72
	Musikk i Innlandet (dekn/tilsk.midl prof.musikk)	0,00	0,00	0,00	-2,64
	Fylkesarkivet - HFKs historiske arkiver	3,50	0,00	0,00	0,00
	Lønnsjustering	2,57	2,57	2,57	2,57
	Prisjustering	4,05	4,05	4,05	3,97
	Sum	-5,53	-9,03	-11,03	-10,93
Totalsum		-9,58	-15,08	-17,08	-16,98

To kommuner overføres til Viken fylkeskommune

Det er inngått avtale med Viken fylkeskommune om Randsfjordmuseet og Innlandet fylkeskommune får en besparelse på 0,9 mill. kroner. I tillegg anslås fylkeskommunen å få reduserte kostnader på ca. 1 mill. kroner samlet sett på grunn av at Kistefoss museum ligger i Jevnaker kommune og reduserte kostnader innen kulturarv generelt sett.

Kulturarv - nye oppgaver

Kulturarv er tilført nye oppgaver gjennom statsbudsjettet. Innlandets stipulerte andel av tilhørende midler er 0,1 mill. kroner som legges til rammeområde kultur.

Musikk i Innlandet

Hedmark og Oppland fylkeskommuner har siden 2017 samarbeidet om å utrede en modell for en framtidig satsing på musikk i Innlandet. Telemarksforskning la høsten 2018 fram sin rapport «En høysang for Innlandet» med forslag til modell og dette ble behandlet i fylkestingene i Hedmark og Oppland i 2018. Begge fylkestingene behandlet saken på nytt i oktober 2019. Oppland fylkesting vedtok at «Fylkestinget anbefaler at Innlandet fylkesting bevilger midler til etablering av en ny musikk modell for Innlandet», mens Hedmark fylkesting vedtok at «Fylkestinget oversender forprosjektets rapport «Etablering av Musikk i Innlandet» til Innlandet fylkesting for videre behandling».

Det foreslås en oppstart av musikk-satsingen i Innlandet («Musikk i Innlandet») fra 2023, med til sammen 4,7 mill. kroner.

Sentraladministrasjon/nedtrekk årsverk – fordelt på rammeområder

Det legges opp til en reduksjon i antall årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en 3 % årlig reduksjon. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene (adm.budsjett).

Fylkesarkivet

Det settes av et engangsbeløp på 3,5 mill. kroner i 2020 til å overføre Hedmark fylkeskommunes historiske arkiver til fylkesarkivet. Beløpet inkluderer nødvendige investeringer i fylkesarkivet.

9 Rammeområde Fylkesveger

Rammeområdet omfatter:

- Drift og vedlikehold av fylkesvegene
- Forvaltnings- og myndighetsoppgaver
- Randsfjordferja
- Strategi- og utviklingsarbeid inkl. arbeid med NTP
- Trafikksikkerhetsutvalget

Innlandet strekker seg på tvers av flere dalfører og naturlige transportkorridorer og omfatter noen av Sør-Norges mest utsatte fjelloverganger. Innlandet har derfor behov for ulike samferdselstilbud og -løsninger. Transportkorridorene knyttes sammen av riks- og fylkesveger.

Fylkesvegnettet har stor betydning for næringslivet, er viktige øst/vest- og nord/sør-forbindelser og er bindeledd til riksvegnettet. Flere fylkesveger fungerer også som omkjørings- og beredskapsveger for gjennomgående riksveger med stor trafikk. I mange byer og tettsteder i Innlandet har fylkesvegene viktige sentrumsfunksjoner.

Fylkesvegnettet har et betydelig vedlikeholdsetterslep. I framtiden må det derfor gjøres prioriteringer innenfor samferdselsområdet for at etterslepet ikke skal øke - også sett i sammenheng med vær- og klimautfordringene. For å nå klimamålene må blant annet tiltak innenfor gang- og sykkelveger (g/s-veger) prioriteres, slik at en kan få mer biltrafikk over på gange og sykkel. Effekten på klima vil være størst der potensialet for overføring av trafikk er størst, og det er i byene i Innlandet. Bygging av gang- og sykkelveger er også viktige trafikksikkerhets- og framkommelighetstiltak.

Befolkningen i Innlandet bor spredt. I store deler av Innlandet vil personbilen fortsatt utgjøre en stor andel av persontransporten.

Bedre infrastruktur og mobilitetstilbud vil skape en mer integrert bo- og arbeidsmarkedsregion rundt Mjøsa. Gjennom konstruktive innspill, - i samarbeid med fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet, er det viktig å synliggjøre Innlandets behov i kommende Nasjonal transportplan (NTP).

Gjeldende handlingsprogram for fylkesveger for hhv. Hedmark og Oppland er lagt til grunn for utarbeidelsen av forslaget til økonomiplan/årsbudsjett for fylkesveger. Det vil i 2020 bli igangsatt arbeid med utarbeidelse av nytt felles handlingsprogram for Innlandet fylkeskommune gjeldende fra 2022, HP 2022-25 (27).

9.1 God framkommelighet og høy sikkerhet i trafikken

Det er et mål å sørge for høy trafikksikkerhet og god framkommelighet for alle trafikant-grupper i innlandet. Nasjonal transportplan og Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet peker på behovet for å trappe opp innsatsen rettet mot:

- møte- og utforkjøringsulykker
- fartsrelaterte ulykker
- ungdom og unge bilførere
- eldre trafikanter
- fotgjengere og syklist
- trafikksikkerhetsarbeid i virksomheter

9.1.1 Redusere forfallet på fylkesvegnettet og gjøre det bedre rustet for klimaendringer

Drift - kontraktsbundne kostnader

Drift av vegnettet omfatter alle oppgaver og rutiner som er nødvendige for at vegen, vegutstyret og tekniske installasjoner skal fungere som planlagt i det daglige. Dette omfatter bl.a. brøyting, strøing, vegetasjonspleie, renhold av vegbane, renhold av vegutstyr og trafikkstyring.

Den generelle driften utføres per 1.1.2020 gjennom 13 geografisk baserte driftskontrakter og gjennom noen fagspesifikke kontrakter for ulike spesialfelt, som for eksempel vegbelysning og kjøp av elektrisk kraft. I løpet av 2020 vil 5 kontrakter fornyes. Det vil gjennomføres ulike endringer for å starte en optimalisering av driftsprosessene.

Vedlikehold

Vedlikehold er arbeid som er nødvendig for å opprettholde kvaliteten på veg, bruer og vegutstyr på fastsatt nivå, dvs. de tiltak som er nødvendige for å sikre at vegnettet som helhet fungerer etter hensikten i forutsatt levetid. Det er vanlig å skille mellom løpende og periodisk (planlagt) vedlikehold.

For å forvalte vegkapitalen optimalt, er det viktig å legge dekkelevetid til grunn for de tiltak som settes i verk, slik at de totalt gir den mest optimale levetiden på det faste dekket.

Vedlikeholdsetterslepet i Innlandet er stipulert til i størrelsesorden 3,7 mrd. kroner.

Vedlikehold av faste dekker og vegoppmerking

Det er god økonomi i et langsiktig perspektiv, å sørge for tilstrekkelig bæreevne før fornying av faste dekker. Utskifting av stikkrenner og grøfting betraktes normalt som vedlikehold, men stikkrenner med større dimensjon og utvidelse av grøfter er å betrakte som investering.

Dersom levetiden for nye dekker skal være optimal, kreves det at vegfundament og drenering utbedres før nytt dekke legges. Flere av fylkesvegene som står for tur for dekkefornyelse, trenger grøfting, utskifting av stikkrenner og utbedring av bæreevnen.

Mange fylkesveger med lav trafikk er i en slik forfatning at det må omfattende tiltak til for å gi riktig kvalitet på bæreevne og drenering.

Den årlige slitasjen på faste dekker er beregnet til om lag 310 mill. kroner i Innlandet.

Bruvedlikehold

Tilstanden på bruene på fylkesvegnettet er generelt dårligere enn på riksvegnettet. De rutinemessige inspeksjonene av bruene har over tid vist at tilstanden har hatt en negativ

utvikling. Det største vedlikeholdsbehovet er knyttet til betongrehabilitering. Det er også et stort behov for å bytte ut brurekkverk som er nedslitt og utdatert sikkerhetsmessig.

På en del av de større fylkesvegbruene er det de siste årene gjort en forsterket innsats med investeringer der forfallet er reparert samtidig som det er foretatt standardforbedringer. Men, for et stort antall små og mellomstore bruer er forfallet det samme eller større.

De store bruene over Glomma har så stort vedlikeholdsbehov at dette må behandles særskilt i investeringsbudsjettet. Administrasjonen foreslår at dette tas opp i forbindelse med utarbeidelse av nytt handlingsprogram for fylkesveger.

Forvaltning og andre vedlikeholdstiltak veg

De løpende vedlikeholdsoppgavene for å holde tritt med slitasjen av vegnettet omfatter skiltfornyning, signal- og belysningsanlegg, støyskjermer, tilførsel av banegrus på grusveger, rekkverk og øvrig vegutstyr. Periodevise vedlikeholdstiltak omfatter utbedring av vegfundament, drenering med grøfting og utskifting av stikkrenner. I forvaltningsoppgavene inngår nødvendig grunnnerv, oppsetting av nye trafikkskilt, mindre trafiksikkerhetstiltak og Aksjon skoleveg.

Rekkverk

Nest etter faste dekker, er rekkverk det dyreste vegobjektet. Det er et etterslep på vedlikeholdet av rekkverk. Statens vegtilsyn har spesielt fokus på rekkverk og svekket sikkerhet ved manglende vedlikehold. Dette forholdet vil bli vurdert særskilt i forbindelse med utarbeidelse av nytt handlingsprogram for fylkesveger.

9.1.2 Være pådriver for å redusere klimaavtrykket fra samferdselssektoren

Gjennom Paris-avtalen har Norge forpliktet seg til å kutte betydelig ned på utslipp av klimagasser. En stor andel av forurensingen kommer fra transportsektoren. Samordnet areal- og transportplanlegging er viktig for at Innlandet skal bli et lavutslippssamfunn, og oppnå en bærekraftig utvikling.

NTP legger til grunn at mobiliteten (transport/reiseomfang) skal opprettholdes, og det må derfor utvikles et transportsystem som bidrar til omstilling mot et lavutslippssamfunn.

Gjennom krav til miljø- og klimavennlig teknologi og energibærere i anskaffelsesprosessene skal administrasjonen sikre at drifts-, vedlikeholds- og investeringskontrakter i Innlandet bidrar til redusert klimaavtrykk og lokal miljøbelastning.

Fram mot utarbeidelse av nytt handlingsprogram for fylkesveger (gjeldende fra 2022), vil administrasjonen jobbe med en egen strategi for å redusere klimagassutslipp fra transportsektoren i Innlandet.

9.1.3 Være pådriver i trafiksikkerhetsarbeidet

Null-visjonen, som ble vedtatt i stortinget i 2002, om at ingen skal bli drept eller hardt skadd i trafikken, ligger til grunn i Innlandets arbeid med trafiksikkerhet. Innlandet skal også bidra til å oppfylle trafiksikkerhetsmålene i Nasjonal Transportplan.

Det skal prioriteres og gjennomføres tiltak som fremmer økt trafikksikkerhet på vegnettet. Tiltak som bygger opp under dette er blant annet sikker skoleveg, tiltak for gående og syklende, utbedring av sideterreng, utbedring av kurver og farlige punkter. Faglige vurderinger/analyser på bakgrunn av trafikksikkerhetsinspeksjoner og trafikksikkerhetsrevisjoner av vegnettet vil ligge til grunn for å prioritere tiltak. Videre vil holdningsskapende arbeid og informasjon rettet mot ulike trafikantgrupper være viktige tiltak.

Innlandet fylkesting vedtok i oktober i sak 9/19 etablering av et trafikksikkerhetsutvalg med 5 medlemmer, valgt blant medlemmene i samferdselsutvalget.

Inntil man får etablert nye felles planer/strategier for trafikksikkerhetsarbeidet, vil gjeldende planer i hhv. Oppland og Hedmark legge føringer for utvalgets arbeid. (Handlingsplan for trafikksikkerhet (2018-2021) og Trafikksikkerhetsplan for Hedmark fylke (2018-2021).

9.1.4 Sikre god framkommelighet for alle trafikantgrupper

Tiltak som bygger opp under dette, er god oppfølging og riktige krav og målsettinger på kvalitet innen drift og vedlikehold og investeringer.

Samarbeid med andre instanser som Trygg Trafikk, politiet, kommuner m.fl. skal prioriteres.

Sikkerhet og beredskap skal ha høy prioritet og til enhver tid legge til rette for trygg framkommelighet ved hendelser på vegnettet i Innlandet. Universell utforming skal ligge til grunn for alle tiltak.

Areal- og transportstrategi

Det er de siste to årene jobbet med utvikling av en felles areal- og transportstrategi (ATP) for Mjøsbyen. Strategien ble vedtatt av Oppland fylkesting i juni 2019. Hedmark fylkesting fattet i oktober 2019 vedtak om at ATP-strategien oversendes til Innlandet fylkesting for sluttbehandling og videre oppfølging. Administrasjonen vil komme tilbake til fylkestinget med en egen sak om dette.

9.2 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde fylkesveger for planperioden 2020-2023:

Fylkesveger	Utg/innt	Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Fylkesveger	Utgifter	835,4	932,1	929,3	926,6	924,0
	Inntekter	-153,6	-151,9	-151,9	-151,9	-151,9
	Netto	681,8	780,1	777,3	774,6	772,0

Den totale rammen for fylkesveger omfatter midler til drift/vedlikehold, forvaltnings- og myndighetsoppgaver, drift av Randsfjordferja, strategi- og utviklingsarbeid, trafikksikkerhetsutvalget og administrasjonsutgifter mv.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
HFK Økplan 2019-2022	Fylkesvegvedlikehold - ekstra satsing	-37,50	-37,50	-37,50	-37,50
	Fylkesvegvedlikehold - mva-komp.	7,50	7,50	7,50	7,50
	Sum	-30,00	-30,00	-30,00	-30,00
OFK Økplan 2019-2022	FT-69/18 Rehabilitering av veg etter flom og ras	-7,30	-7,30	-7,30	-7,30
	Fylkesveger/styrking 2018 og 2019	-14,00	-14,00	-14,00	-14,00
	FT-69/18 Økn.fylkesv - holdepl/busskur	-4,00	-4,00	-4,00	-4,00
	Sum	-25,30	-25,30	-25,30	-25,30
Forslag	Omberegning adm budsjett	104,34	104,34	104,34	104,34
	Viken - Driftskontr. fylkesveg (avtale)	-4,50	-4,50	-4,50	-4,50
	Driftskontrakter fylkesveg - økte kostnader	40,00	40,00	40,00	40,00
	Sentraladm/rammekutt - fylkesveger	-2,90	-5,70	-8,40	-11,00
	Lønnsjustering	0,13	0,13	0,13	0,13
	Lønnsjustering SVV drift	3,48	3,48	3,48	3,48
	Prisjustering	13,10	13,10	13,10	13,10
	Sum	153,64	150,84	148,14	145,54
Totalsum		98,34	95,54	92,84	90,24

Gjeldende økonomiplaner i både Hedmark og Oppland fylkeskommune har hatt en ekstra satsing på vedlikehold av fylkesveger. I Hedmark utgjorde dette 37,5 mill. kroner i 2018 og 2019. Tilsvarende har rammen vært økt med 14 mill. kroner i Oppland fylkeskommune hvert av disse årene. I 2019-budsjettet til Oppland fylkeskommune lå det også inne økte satsinger knyttet til flom, ras, rasteplasser og skilting (7,3 mill. kroner) og til utbedring av holdeplasser og busskur for kollektivtrafikken (4 mill. kroner). I tråd med forutsetningene i begge fylkeskommuners økonomiplaner er disse ekstra satsingene i 2019 trukket ut av den økonomiske rammen for Innlandet fylkeskommune fra 2020.

Økte kostnader knyttet til driftskontrakter

På grunn av prisøkninger i markedet er det beregnet økte kostnader knyttet til driftskontraktene på 58 mill. kroner i 2020, sett i forhold til 2019-nivået. Det er videre beregnet at kostnadene i 2023 vil kunne ligge ca. 100 mill. kroner over 2019-nivået. Det presiseres at det er stor usikkerhet knyttet til disse anslagene.

I forbindelse med saldering av økonomiplanen for 2020-2023 er det funnet rom for en rammeøkning på 40 mill. kroner for rammeområdet fylkesveger knyttet til driftskontrakter. Dersom denne rammeøkningen ikke er tilstrekkelig for å dekke opp økte de økte kostandene, vil det måtte foretas en nedjustering av midlene som brukes til vedlikehold/dekker.

Det vil bli fornying av flere kontrakter i 2020 og 2021. De siste kontraktene vil bli fornyet i 2022 og 2023. Det vil bli foretatt en ny vurdering av de økonomiske rammene ved neste økonomiplanrullering når man har fått erfaring knyttet til etablering av nye kontrakter.

Det er foreslått lagt inn 4,5 mill. kroner i refusjon fra Viken fylkeskommune knyttet til driftskontrakter for fylkesveger i Land og Hadeland, som vil løpe frem til kontraktsfornyelse i 2023.

Sentraladministrasjon/nedtrekk årsverk – fordelt på rammeområder

Det legges opp til en reduksjon i antall årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en 3 % årlig reduksjon. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene (adm.budsjett).

Administrasjon av fylkesveger – overføring fra Statens vegvesen

For budsjettering av driftsutgifter har fylkeskommunen lagt til grunn Statens vegvesens kostnadsberegning av ansatte i rapporten «Fra sams og samling»:

Nøkkeltall - gjennomsnittskostnader	2018
Årslønn (lønn, arbg, avg, overtid, pensjon)	800 000
IKT-kostnad knyttet mot en ansatt	50 000
Eiendomskostnad per ansatt	150 000
Reisekostnad per ansatt	45 000
Rekvisita, mobil og øvrige felleskostnader	15 000
Beregnet årsverkskostnad	1 060 000

Administrasjonsbudsjett er beregnet ut fra 110 stillinger for drift/vedlikehold, mens 76 stillinger er forutsatt knyttet til utbyggingsprosjekter (investeringer) med dekning over investeringsprosjektene som tidligere.

Budsjettering av lønnsutgifter til de 110 stillingene som dekkes av driftsbudsjettet er basert på reell lønn for de som var tilsatt på budsjetteringstidspunktet og gjennomsnittslønn fra tabellen ovenfor for resterende antall stillinger. Det er beregnet andre driftsutgifter (reisekostnader, rekvisita mv) er for alle.

Eiendomskostnader og IKT-utgifter er budsjettert under rammeområde «Administrasjon og fellestjenester».

10 Rammeområde Kollektivtransport

Kollektivtransport omfatter:

- Innlandstrafikk
- TT-ordningen
- Oppgaver knyttet til jernbane

For å innfri forventningene til enkel og moderne persontransport er kollektivtransporten en del av løsningen. Kollektivtransporten er viktig for mobiliteten i og til og fra Innlandet. Mobilitet handler om å bevege seg, om frihet til å reise dit man vil, om å velge når og hvordan reisen skal være, og om å gjennomføre reisen. De reisende er mobilister, og persontransporten i Innlandet må tilpasses mobilistens behov.

De ulike aktørene må samarbeide om helhetlige løsninger for å utvikle gode mobilitetsløsninger og knutepunkter. Dette er avgjørende for å oppnå et koordinert og effektivt kollektivnett av jernbane, ekspressbusser og fylkeskommunens egen kollektivtransport. Fremtiden må bygge på en samordnet areal- og transportplanlegging, dersom mobiliteten skal kunne opprettholdes i by og land.

Innlandet er et stort reiselivsfylke med mange store turistdestinasjoner, severdigheter og attraksjoner. Det er også et stort antall deltidsinnbyggere som benytter fritidsbebyggelse til arbeid, ferie og fritid. Dette skaper store behov for ulike transporttilbudet og gir samtidig flere muligheter for å kunne utvikle og utbedre transport- og mobilitetstilbudet.

10.1 Moderne, klimavennlig og pålitelig kollektivtilbud

Følgende planer vil være gjeldende for kollektivtransport for Innlandet fylkeskommune, inntil nye er utarbeidet:

- Regional samferdselsplan for Oppland (2018 – 2030)
- Handlingsplan for kollektivtransport, Oppland (2018 – 2021)
- Plan for kjøp av rutegående transporttjenester, Oppland (2017 – 2025)
- Regional samferdselsplan Hedmark (2012 – 2021)
- Tiltaksplan for Hedmark Trafikk FKF (2018 – 2021)

Fylkeskommunens kollektivtilbud spiller en viktig rolle i arbeidet med å redusere klimagasser. Innen kollektivsatsingen er det flere forhold som vil bidra til dette:

- Vektlegging av fremkommelighet for kollektivtrafikken i all areal- og transportplanlegging
- Utvikling av gode kollektivknutepunkter
- Overgang til busser med lavere utslipp
- Å fortsette arbeidet for elektrifisering av gjenværende dieselstrekninger på jernbanen gjennom fylket

Fylkeskommunen er forpliktet til, gjennom nasjonale og internasjonale avtaler og egne målsettinger, å sørge for at nødvendige miljø- og klimahensyn blir ivaretatt ved kjøp av transporttjenester. Gjennom krav til miljø- og klimavennlig teknologi og energibærere i anskaffelsesprosessene skal fylkeskommunen sikre at persontransporten i Innlandet bidrar til redusert klimaavtrykk og lokal miljøbelastning. Gjennom ansvaret fylkeskommunen har for kollektivtilbudet kan fylkeskommunen gjøre et betydelig bidrag til at Innlandet skal være klimanøytralt innen 2030.

10.1.1 Øke antallet kollektivreisende

Kollektivtransporten er bærebjelken i mobilitetstilbudet. For å øke antallet kollektivreisende utvikles et sømløst og effektivt kollektivtransporttilbud der potensialet for økning i antall reisende er størst. Hyppige avganger, kort reisetid og effektive byttepunkt vektlegges. Gjennom å lære folk å reise kollektivt økes bevisstheten til kollektivtilbudet og bidrar til holdningsendringer som gjør at kollektivtransport blir en større del av folks reisehverdag.

	2016	2017	2018
Økning i antall ordinære reisende i Hedmark	8,6 %	6,9 %	3,3 %
Totalt antall ordinære reisende i Hedmark	2.295.228	2.464.208	2.547.731
Økning i antall ordinære reisende i Oppland	2,4 %	1,4 %	0,3 %
Totalt antall ordinære reisende i Oppland	3.413.672	3.463.701	3.474.163
Sum: Økning i antall ordinære reisende i Innlandet	4,9 %	3,7 %	1,6 %
Sum: Totalt antall ordinære reisende i Innlandet	5.708.900	5.927.909	6.021.894

Både Hedmark og Oppland har hatt økning i antall ordinære reisende de siste årene. Oppstart av nytt rutetilbud i Gjøvikregionen sommeren 2019 viser også god vekst så langt.

10.1.2 Et godt og tilpasset kollektivtilbud

Kollektivtilbudet skal oppleves som effektivt, sikkert, universelt utformet og tilgjengelig for alle brukergrupper. Reiseinformasjon og transportmidler skal holde høy standard, og reisekjeden skal framstå som en helhet. Et godt og tilpasset kollektivtilbud kjennetegnes ved lett tilgjengelig og tilrettelagt informasjon, sømløse overganger mellom ulike transportmidler og samarbeid mellom ulike aktører om informasjons-, bestillings- og betalingsløsninger på digitale plattformer.

Oppstart nye anbud i perioden

Det er lagt til grunn økt produksjon i de nye anbudene for kollektivtransport. I 2020 er det isolert sett beregnet en økt kostnad på 16 mill. kroner som følge av nytt anbud i Hamarregionen. Dette må dekkes innenfor den totale rammen for kollektivtransport.

Nytt anbud i Lillehammer og Nord-Gudbrandsdalen er isolert sett beregnet å gi økte kostnader på 12 mill. kroner på årsbasis fra 2022. Samlet sett innebærer nye anbud kostnadsøkninger på 28 mill. kroner i forhold til 2019.

Administrasjonen vil komme nærmere tilbake med en totalvurdering av rammene for kollektivtransport ved neste rullering av økonomiplanen. Da vil man også ha erfaringer knyttet til konsekvensene av nytt anbud i Hamarregionen.

Finansiering av skoleskyss

Det er ulike ordninger for skoleskyssfinansiering i Hedmark og Oppland. Det legges opp til at en ny felles ordning skal tre i kraft tidligst fra skoleåret 2020/2021. Dersom ordningen Oppland har (som er den mest kostbare) innføres, vil dette bety økte kostnader på ca. 18 mill. kroner i året. Administrasjonen vil legge frem en sak om dette for politisk behandling i løpet av første halvår 2020.

Tilrettelagt transport for forflytningshemmede (TT-ordningen)

Fellesnemnda vedtok i juni 2019 (sak 35/19) ny forskrift om tilrettelagt transportordning (TT-ordning). Forskriften trer i kraft fra 1.1.2020.

Formålet med TT-ordningen er å sørge for et transporttilbud til personer bosatt i Innlandet, som på grunn av forflytningshemming har store vansker med å benytte ordinære kollektive transportmidler. Transporttilbudet skal gjelde personer som er varig forflytningshemmet, og ordningen skal bidra til at de skal kunne leve et så aktivt liv som mulig.

Det er fylkeskommunen som behandler søknader om tilrettelagt transport og som fastsetter beløpet som tildeles hver enkelt TT-bruker, slik at totalforbruket blir tilnærmet lik TT-rammen.

Veibruksavgift på biodiesel

Regjeringen har i fremlegget til statsbudsjettet foreslått å innføre en veibruksavgift på biodiesel. I Innlandet har fylkeskommunene avtaler i anbudene om bruk av HVO-diesel som medfører en økt kostnad på 20,9 mill. kroner ved innføringen av denne avgiften. Administrasjonen har ikke økt rammen på kollektivtransport for å kompensere for denne avgiften. Det må da velges en mindre miljøvennlig diesel for å unngå å kutte i kollektivtilbudet/kjørte kilometer. Det er heller ikke lagt inn en økning på 5 mill. kroner for å dekke opp for videreføring av tilleggssavtaler om bruk av HVO-diesel.

10.1.3 Gode samhandlingsarenaer for utvikling av mobilitetsløsninger

Gode mobilitetsløsninger i Innlandet er sammenhengende reisekjeder med gode og effektive byttepunkt tilgjengelig for alle. Å legge til rette for gode digitale løsninger er grunnleggende for at både nye og eksisterende modeller for organisert persontransport skal fungere. Reisekjeder med ulike transportformer krever at aktørene involveres og at samarbeid etableres. Fylkeskommunen har en viktig rolle i organiseringen av dette arbeidet i ulike nettverk.

Jernbane

Jernbanen er et statlig ansvarsområde, men utgjør samtidig en svært viktig del av regional og lokal kollektivtransport for både personer og gods. Fylkeskommunens arbeid med jernbane foregår både som direkte samarbeid med jernbanesektoren og som strategisk påvirkning.

Fylkeskommunen samarbeider med jernbanesektoren blant annet for bedre samordning og korrespondanser i rutetilbudet, samt felles billetteringsløsninger. Samarbeid med jernbanesektoren skjer også ofte i forbindelse med knutepunktutvikling, da knutepunktene gjerne ligger i tilknytning til jernbanestasjoner. Fylkeskommunen har i henhold til «Veileder

for helhetlig knutepunktutvikling» ansvar for å peke ut de viktigste knutepunktene og for å ta initiativ til samordning dersom ingen andre gjør det.

Strategisk arbeider fylkeskommunen med påvirkning for å utvikle jernbaneinfrastruktur og togtilbudet. Dette er et kontinuerlig arbeid som blant annet foregår gjennom jernbaneforane, som eksisterer for alle jernbanestrekningene i Innlandet. Fylkeskommunen har jevnlig dialog med Jernbanedirektoratet, Bane NOR og togoperatørene, og skriver årlige brev til Jernbanedirektoratet med forslag til endringer i togtilbudet. Fylkeskommunen er også en viktig prosessdeltaker når Jernbanedirektoratet utfører Konseptvalgutredninger (KVU).

10.2 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde kollektivtransport for planperioden 2020-2023:

Kollektivtransport	Utg/innt	Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Kollektivtransport	Utgifter	1 064,7	1 090,9	1 089,5	1 088,2	1 086,9
	Inntekter	-305,5	-342,9	-342,9	-342,9	-342,9
	Netto	759,2	748,0	746,6	745,3	744,0

Rammeområdet inneholder bl.a. administrasjonsutgifter, rutedrift og skoleskyss.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
Forslag	Omberegning adm budsjett	-3,65	-3,65	-3,65	-3,65
	Viken - Kollektivtransport/skoleskyss (avtale)	-30,80	-30,80	-30,80	-30,80
	Sentraladm/rammekutt - kollektivtransp.	-1,40	-2,80	-4,10	-5,40
	Lønnsjustering	1,44	1,44	1,44	1,44
	Prisjustering	23,20	23,20	23,20	23,20
	Sum	-11,21	-12,61	-13,91	-15,21
Totalsum		-11,21	-12,61	-13,91	-15,21

TT-ordningen

Den nye TT-ordningen som trer i kraft fra 1.1.2020 er beregnet å medføre totale kostnader på 29,3 mill. kroner på årsbasis. Det er korrigert for at innbyggerne i Lunner og Jevnaker får dekket sine behov for TT-transport fra Viken fylkeskommune.

Dette beløpet er noe i overkant av det som har vært den totale budsjettrammen for TT-ordningen i Hedmark og Oppland fylkeskommuner. Dersom kostnadene for 2020 overskrider budsjettrammen, vil det være mulig å dekke de eventuelt høyere kostnadene med tilgjengelige fondsmidler (avsatt til bruk på ordningen).

Administrasjonen vil komme tilbake med nærmere vurderinger av rammen for TT-ordningen ved neste økonomiplanrullering.

Samarbeidsavtale med Viken fylkeskommune om kollektivtransport og skoleskyss

Det jobbes med utarbeidelse av en samarbeidsavtale mellom Innlandet og Viken om kollektivtransport, herunder takster/transportvilkår samt lokale og regionale ruter og skoleskyss mv. for innbyggerne i Lunner og Jevnaker. Det er i administrasjonens forslag til økonomiplan/årsbudsjett lagt til grunn inntekter på ca. 31 mill. kroner årlig ut fra et foreløpig anslag ut fra avtalens omfang.

11 Rammeområde Næringsutvikling og internasjonalt samarbeid

Innlandet fylke har et ressursgrunnlag med stort potensiale, som gir store muligheter inn i det som trekkes fram som framtidens grønne næringer. Innlandet har ressursene som kan være med å utgjøre en forskjell for framtida, både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Samtidig har Innlandet tydelige utfordringer både med hensyn til næringsstruktur, kompetanse og demografi.

Fylkeskommunen har en tilretteleggende rolle for arbeidsplassutvikling og innovasjon, og er opptatt av både å mobilisere og stimulere til nye arbeidsplasser samt til å utvikle eksisterende næringsliv. Det er sentralt å bidra til utvikling av velfungerende næringsmiljøer og tilgang til relevant kompetanse. Klyngeutvikling og tett samarbeid mellom næringsliv og utdannings-/FoU-institusjoner bør derfor prioriteres høyt. Grunnleggende infrastruktur er også avgjørende, både gjennom f.eks. bredbåndsutvikling, men også ved et godt fungerende virkemiddelapparat på både lokalt og regionalt nivå. Dette er gjennomgående for alle hovedmål og delmål på fagområdet, og ordninger og tiltak under dette. Dette kan for eksempel dreie seg om kunnskapsparker, inkubator- og næringshageprogram, Innovasjon Norge som vår operatør på bedriftsrettede tiltak, Regionale Forskningsfond Innlandet og mobiliseringsprogrammet Forregion, og utdannings- og forskningsinstitusjonene våre.

Det er vedtatt en egen strategi for forskning, utvikling og innovasjon i Innlandet. I tillegg er det vedtatt planer og strategier basert på regionens fortrinn, som fører til særlige satsinger på områdene:

- bioøkonomi
- reiseliv og opplevelsesnæring
- cyber- og informasjonssikkerhet
- industri (og teknologi)
- spill og VR/AR
- innovasjon i offentlig sektor

Innlandet fylkeskommune ønsker å benytte internasjonalt samarbeid som virkemiddel i samfunnsutviklerollen, og skal utvikle og forvalte hensiktsmessige ordninger, mobilisere til deltakelse og finansiere internasjonale satsinger innenfor hele bredden av fylkeskommunens ansvarområder.

Et europeisk interesse- og verdifellesskap er grunnlaget for samarbeid med EUs institusjoner og regioner, med sikte på et trygt, fritt, bærekraftig og økonomisk sterkt Europa, der land, byer og regioner tar felles ansvar for felles utfordringer. Dette gjelder mellom annet klima-, miljø-, innovasjons-, forsknings- og migrasjonspolitikken.

Slik det ser ut vil det i kommende år være godt sammenfall mellom internasjonale, nasjonale og våre regionale satsinger. Fokuset på bærekraft og det grønne skiftet er gjennomgående for arbeidet. Innlandet har egne vedtatte strategier for det internasjonale arbeidet.

11.1 Økt verdiskaping, høy omstillingsevne og flere bærekraftige arbeidsplasser

11.1.1 Vekstkraftige regioner i hele fylket

De fleste bor i byer og tettsteder også i Innlandet. Fylkeskommunen har ikke statistikk som viser fordelingen av verdiskapingen på tettbygd og spredtbygd, men næringsstrukturen og pendlingsmønster indikerer at en overvekt av verdiskapingen foregår i tettbygd strøk. Potensialet for vekst er størst i næringer knyttet til byer og tettsteder. I et fylke der folketallet vokser sakte, og mye saktere enn i landet som helhet, vil attraktive byer og tettsteder være en vesentlig faktor for å skape vekst, unngå fraflytting og tiltrekke seg nye innbyggere.

For å få til vekstkraftige regioner må det skapes attraktive byer og tettsteder. Det er viktig at hovedtrekkene i infrastrukturen tar hensyn til at det skal være utvikling i hele fylket. Vekstkraftige regioner må ha gode tilbud til befolkningen både når det gjelder utdanning, arbeidsplasser og fritidstilbud. Det må legges opp til at det skal være vekst i hele fylket og prioritere utviklingen i de enkelte regioner med tanke på gode tilbud.

Å tilrettelegge for verdiskaping og bærekraftige arbeidsplasser er avgjørende i denne sammenheng, og fylkeskommunen spiller en viktig rolle for å bidra til å omstille Innlandssamfunnet for framtidens arbeidsliv.

Med Innlandets demografi er vi avhengig av tilflytting for å få til ønsket vekst, og da blir det særlig viktig med god inkludering. I dette ligger også å bruke potensialet i den kompetansen og erfaringen som innvandrergруппene innehar. Dette må f.eks. ses i sammenheng med arbeidet med å få opp etablererfrekvensen i kommunene.

11.1.2 Innovative næringsmiljø med tilgang til relevant kompetanse

Fylkeskommunen har en tilretteleggende rolle for arbeidsplassutvikling og innovasjon, og er opptatt av både å mobilisere og stimulere til nye arbeidsplasser, samt å utvikle eksisterende næringsliv. Å bidra til utvikling av velfungerende næringsmiljøer står sentralt, og tilgang på relevant kompetanse vil være avgjørende for økt produktivitet og konkurransekraft i næringslivet.

En utfordring er å sikre samsvar mellom arbeidslivets behov for kompetanse og kompetansetilbud. Fylkeskommunen har en sentral rolle i dette, både som kompetanseleverandør og ut i fra rollen som samfunnsutvikler – gjennom planverk, kompetansepolitikk og rollen som tilrettelegger for utvikling. Viktigheten av et godt utviklet regionalt virkemiddelapparat gjør seg også synlig her.

Forskning og evalueringer viser betydningen av at aktører går sammen og samarbeider gjennom formaliserte nettverk og klynger, også mht å sikre utvikling av, tilgang til og bruk av relevant kompetanse. Dette gir i sum svært positive resultater for utviklingen av næringene og for inntjening, vekst og arbeidsplasser. Fylkeskommunen vil bidra i utviklingen av nettverk og klynger i Innlandet i tråd med vedtatte planer og strategier.

11.1.3 Tett samarbeid mellom FoU-miljøer, næringsliv og offentlige aktører

Samhandling mellom FoU-miljøer, næringsliv og offentlige aktører legger grunnlaget for nettverk og arenaer som formidler ideer og kunnskap som anvendes i innovasjonsprosesser, både i det offentlige og i næringslivet. Gjennom dette vil en øke verdiskapinga og bidra til regional utvikling. Sentrale forutsetninger for samhandling/samarbeid er FoU-miljøer som tydelig ønsker samarbeid med bedrifter, bedriftsnettverk og offentlig sektor. Innlandet fylkeskommune fokuserer derfor på virkemidler og metodikk som understøtter en slik utvikling i regionene.

Sentrale element i denne sammenheng er å stimulere til samhandling og økt *kunnskapsflyt* mellom bedrifter, forskningsmiljøer og offentlige aktører i Innlandet. Det er også viktig å mobilisere og bidra til økt kvalitet på forskningsbaserte utviklingsprosjekter i bedrifter og offentlige virksomheter, nettverk og kommuner/regioner, og å gjennomføre og bidra til innovasjonsfaglig forskning med regionalt fokus, som samtidig har nasjonal og internasjonal relevans.

Sentrale element i denne sammenheng er å stimulere til samhandling og økt *kunnskapsflyt* mellom bedrifter, forskningsmiljøer og offentlige aktører i Innlandet. Det er også viktig å mobilisere og bidra til økt kvalitet på forskningsbaserte utviklingsprosjekter i bedrifter og offentlige virksomheter, nettverk og kommuner/regioner. Vider er det også viktig å gjennomføre og bidra til innovasjonsfaglig forskning med regionalt fokus, som samtidig har nasjonal og internasjonal relevans.

11.2 Et mer internasjonalt rettet nærings- og samfunnsliv

11.2.1 Økt innovasjonsevne, konkurranse- og bærekraft gjennom internasjonalt samarbeid

Deltakelse i EU-programmer er en viktig del av Norges samarbeid med EU. Deltakelse i EUs programmer bidrar til å koble næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner, fylkeskommunen og kommuner opp mot Europa og er viktig mht samfunns- og tjenesteutviklingen lokalt og regionalt. Dette bygger opp under samfunnsutviklerrollen.

Aktiv deltakelse i EUs ulike programmer bidrar både til å definere en politisk retning, til å mobilisere fylkets institusjoner og fagmiljøer, og sikrer samfinansiering av prioriterte tiltak. Dette innebærer både at fylkeskommunen selv vil være partner i prosjekter, og at en jobber med tilrettelegging for at andre aktører i Innlandet skal kunne se nytten av og delta i ulike prosjektsamarbeid.

Det grenseoverskridende Interreg-samarbeidet vil bli Innlandet fylkeskommunes største internasjonale engasjement. Dette utgjør om lag $\frac{3}{4}$ av bruttoverdien av dagens samlede internasjonale prosjektportefølje for Innlandet fylkeskommune. Programmet har fem innsatsområder (Innovative miljøer, Små og mellomstore foretak, Natur og kulturarv, Infrastruktur og Sysselsetting).

Transnasjonale Interreg-programmer (Østersjøprogrammet og Nordsjøprogrammet) og

Interreg Europa gir aktører fra Innlandet muligheter til å delta i utviklingsprosjekter innen emner som energi og klima, FoU, innovasjon og infrastruktur. EUs sektorprogrammer omfatter samarbeid på områder som ikke direkte ligger under Det indre marked, som for eksempel kultur, helse, utdanning og forskning.

EØS-midlene er Norges bidrag til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i Europa. EØS-midlene skal vise at Norge er en stabil og pålitelig partner som bidrar til europeiske mål innen miljø og klima, forskning og innovasjon, kultur, kompetansebygging og styrking av grunnleggende europeiske verdier som demokrati, rettsstat og toleranse. En pågående satsing for EØS-midlene i Innlandet er innen Cyber- og informasjonssikkerhet.

Fokus på nye markeder for næringslivet er viktig for omstilling og vekst. For eks. er Heibei-provinsen som vertskap for OL i 2022 en strategisk samarbeidspartner for Innlandet gjennom sin samarbeidsavtale med Oppland fylkeskommune. Samarbeidet åpner et potensielt stort marked for blant annet utstyrsprodusenter, tekstil- og treindustri.

11.2.2 Videreutvikle en bred kontaktflate gjennom deltakelse i internasjonale organisasjoner

Vi lever i en globalisert verden, der internasjonalt samarbeid er et viktig virkemiddel for å utvikle både tjenester og handel, og «det gode liv» der folk bor og lever. Det er store muligheter i EUs ulike programmer for tilførsel av både ressurser og kompetanse til tjenestene som skal utføres. Å nyttiggjøre seg disse mulighetene vil være avgjørende for Innlandet.

EU-politikk gjør seg gjeldende i om lag halvparten av kommunestyre- og fylkestingssakene. Innlandet fylkeskommune har dermed en sterk legitim interesse av å følge utviklingen av EUs politikk. En effektiv europapolitikk krever samspill på alle politiske nivåer. Politikken må bygge på tydelige prioriteringer, initiativ, politisk engasjement, godt kunnskapsgrunnlag og aktiv tilstedeværelse på arenaer for påvirkning og medvirkning.

Europapolitikken er også en forutsetning for god distriktspolitikk, blant annet ved å gi de viktige eksportbedriftene stabile rammevilkår og markedstilgang i EØS-området.¹ Innlandet fylkeskommune har et aktivt politisk engasjement i en rekke organisasjoner. Engasjementet i disse organisasjonene gir rom for politikkutforming, innsikt i politiske prosesser og inngang til viktige nettverk og allianser. Slike medlemskap skaper igjen grunnlag for utvikling av prosjekter som kan gi Innlandet tilgang til kompetanse og ressurser, og slik bidra til å løse prioriterte oppgaver.

Innlandet fylkeskommune er sekretariat for Grensekomiteen Innlandet-Dalarna, som en av 12 grensekomiteer i Norden delfinansiert av Nordisk Ministerråd. Fylkeskommunen støtter også grensekomiteen Arvika-Kongsvinger (ARKO) og har en mangeårig samarbeidsavtale med Region Värmland.

11.3 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde Næringsutvikling og internasjonalt samarbeid for planperioden 2020-2023:

¹ Ref.: Meld. St. 5 (2019-2020) Levende lokalsamfunn for fremtiden s. 57.

Næringsutvikl og int samarbeid	Utg/innt	Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Næringsutvikl og int samarbeid	Utgifter	224,9	227,9	227,1	226,3	225,5
	Inntekter	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
	Netto	223,6	226,5	225,7	224,9	224,1

Rammeområdet inneholder bl.a. administrasjonsutgifter, næringsutvikling, regionale utviklingsmidler, reiseliv og internasjonalt samarbeid.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
HFK Økplan 2019-2022	Fkomm. næringsutv.midler - red fra 2020	-5,00	-5,00	-5,00	-5,00
	Sum	-5,00	-5,00	-5,00	-5,00
OFK Økplan 2019-2022	FT-69/18 Økn. bredbåndsutbygging i 2019	-10,00	-10,00	-10,00	-10,00
	Sum	-10,00	-10,00	-10,00	-10,00
Forslag	Omberegning adm budsjett	8,84	8,84	8,84	8,84
	Næring - nye oppgaver landbruk	1,28	1,28	1,28	1,28
	Sentraladm/rammekutt - nær.utvikl/int.samarb	-0,90	-1,70	-2,50	-3,30
	Distrikts- og reg.pol.tilskudd	5,10	5,10	5,10	5,10
	Lønnsjustering	0,82	0,82	0,82	0,82
	Prisjustering	2,84	2,84	2,84	2,84
	Sum	17,98	17,18	16,38	15,58
Totalsum		2,98	2,18	1,38	0,58

Sentraladministrasjon/nedtrekk årsverk – fordelt på rammeområder

Det legges opp til en reduksjon i antall årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en 3 % årlig reduksjon. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene (adm.budsjett).

Landbruk - nye oppgaver

Som del av regionreformen får fylkeskommunene overført ansvaret fra fylkesmannen for forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak og utarbeidelse av regionalt næringsprogram for landbruket. (Selve tilskuddsmidlene følger av jordbruksoppgjøret 2019 og framgår ikke av budsjett. Midlene overføres gjennom oppdragsbrev fra departementet i 2020.) Midler knyttet til overføring av ansvaret er innlemmet i rammetilskuddet fra 2020, jf. statsbudsjettet 2020. Rammeområdet styrkes med 1,28 mill. kroner knyttet til dette.

Distrikts- og regionalpolitiske tilskudd – innlemming i rammetilskuddet

Tilskudd til inkluderede og vekstkraftige lokalsamfunn innlemmes i rammetilskuddet fra 2020, jf. statsbudsjettet 2020. I denne ramma inngår midlene som inntil 2019 har vært øremerket som en del av de statlige regionale utviklingsmidlene til «Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn» og «Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljøer og tilgang til kompetanse.» Det foreslås at rammeområdet styrkes med 5,1 mill. kroner knyttet til dette.

Bredbånd

Bredbånd er avgjørende viktig for den videre utviklingen av fylket vårt, og en infrastruktur som er nødvendig for både innbyggere og næringsliv (inkl. turisme) – og offentlige tjenester.

Bredbånd har vært et stort satsingsområde siste år for de to fylkeskommunene i Innlandet, og gjennom politiske vedtatte bevilgninger har en klart å løfte Innlandet betraktelig på dekningskartet. Det er gjort kvantesprang i Innlandet, mot målet om 90 % dekning.

Det er vedtatt igangsatt en rekke prosjekter i de to fylkene, og det er gitt tilsagn på alle midlene avsatt til bredbånd siste år. Det tar tid å få gjennomført prosessene, og effektivering, iverksetting og tilrettelegging av dette fortsetter. Det samme vil arbeidet med å støtte regionene og kommunene i arbeidet med å utvikle nye prosjekter som konkurrerer seg inn på den nasjonale potten avsatt og forvaltet gjennom Nkom. Fylkeskommunen har en sentral rolle opp mot dette.

Det er på inneværende budsjett ikke avsatt nye fylkekommunale midler til støtte til nye bredbåndsprosjekter, utover det som vil ligge i de nasjonale rammene. En har ikke funnet rom for dette innenfor nåværende rammer, men fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette etter at regnskapene for de to fylkeskommunene foreligger våren 2020.

12 Rammeområde Samfunn, plan og miljø

Den grunnleggende årsaken til regionreformen er en styrking av fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Det er tydeliggjort fra nasjonalt nivå at utøvelse av denne rollen handler om

- Å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen
- Mobilisere privat sektor, kulturlov og lokalsamfunn
- Samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

Fylkeskommunen skal arbeide for å etablere en samlet og akseptert forståelse for hovedutfordringene en region står overfor som grunnlag for fremtidig utvikling, gjennom å fange befolkningens og interessegruppers syn gjennom åpne prosesser. Det handler om å komme frem til omforente mål og en demokratisk uttrykt helhetlig og ønsket utvikling innenfor området.

Regional utvikling forutsetter at offentlige myndigheter mobiliserer og koordinerer kunnskap, kompetanse og ressurser som finnes i privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn. Det må etableres arenaer hvor kunnskap bringes sammen, brynes mot hverandre og bringer feltet videre. Regional samfunnsutvikling er samfunns mål som krever handling på tvers og krever gode arenaer hvor ulike aktører møtes. Med mer kompliserte samfunns mål som for eksempel bærekraftig utvikling blir man mer avhengig av å mobilisere gjennom nettverk og partnerskap.

12.1 God klimatilpasning og reduserte klimautslipp

12.1.1 Arbeide for at Innlandet blir klimanøytralt innen 2030

Innlandet fylke skal følge opp de gjeldende regionale planene for klima og energi for Hedmark og Oppland. Innlandet fylkeskommune har høye ambisjoner for klimaarbeidet, både knyttet til egen virksomhet og til Innlandssamfunnet. Fylkeskommunen har valgt å ta ansvar for alle utslipp knyttet til egen drift. Det betyr også å ta ansvar for utslipp som fylkeskommunen ikke har direkte råderett over, som blant annet utslipp knyttet til strøm som fylkeskommunen forbruker. Videre skal fylkeskommunen framover være bevisst rollen som samfunnsutvikler, og gjennom å være en krevende og kompetent kunde bidra til at samfunnet drives framover i en klimapositiv retning. I fylkeskommunens prioriteringer tas det hensyn til de langsiktige nasjonale og internasjonale målene for å begrense klimaendringer. All planlegging og strategiarbeid i fylkeskommunen skal ha fokus på reduksjon av drivhusgassutslipp, reduksjon av miljødeleggelser og bevaring av miljø og naturressurser. I tillegg til egne energi- og klimaplaner er regionale samferdselsplaner og bioøkonomistrategien for Innlandet (inkl. strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland) viktige verktøy for å få til «det grønne skiftet» i Hedmark.

For å følge opp arbeidet og ambisjonene til fylkeskommunen vil oppfølging av klimaregnskap med tiltaksplan og handlingsprogrammene til klima- og energiplanene være vesentlig.

Oppfølging av Regionale planer for klima og energi og klimaregnskapet

Et klimanøytralt samfunn er avhengig av et tett samarbeid mellom offentlig og private aktører. Fylkeskommunen bidrar på en rekke måter for å støtte oppunder et mer klimavennlig samfunn. Hedmark og Oppland fylkeskommuner har hatt høye ambisjoner som er vedtatt i de regionale planstrategiene. For å nå klimamålene må oppfølging av klimaregnskapets handlingsprogram gjennomføres i flere faser. I første fase prioriteres det tiltak som reduserer fylkeskommunens utslipp på de områder hvor fylkeskommunen har oversikt over kostnader og finansiering. Det ble utarbeidet et nytt samordnet klimaregnskap for Innlandet i 2019 og i tillegg til at tidligere vedtatte tiltak skal gjennomføres må det utarbeides et felles handlingsprogram for Innlandet i 2020. Tiltakene skal bygge på FNs bærekraftsmål.

12.2 God samhandling om samfunnsutviklingen i Innlandet

12.2.1 Sikre samhandling og tverrfaglighet internt i fylkeskommunen og i Innlandet

Regional samfunnsutvikling krever samhandling på tvers. Med bærekraftsmål som krever tverrsektoriell tilnærming, er det viktig at fylkeskommunen har en helhetlig tilnærming til oppgaveløsningen og til samarbeidet med kommuner og andre aktører.

Fylkeskommunen skal mobilisere og koordinere kompetanse og ressurser hos kommuner, privat næringsliv, frivillige og andre relevante aktører i Innlandet for å sikre regional samfunnsutvikling. Fylkeskommunen skal gjennom nettverksstyring, partnerskap og etablering av gode møteplasser, bidra til at en samarbeider på tvers av sektorer og forvaltningsgrenser for å nå felles mål.

12.2.2 Bærekraftig samfunnsutvikling basert på regionale fortrinn

Bærekraftig utvikling er et relasjonelt system, med tre dimensjoner som må ivaretas om utviklingen skal være bærekraftig: en økonomisk, en miljømessig og en sosial. Fagområdene folkehelse, miljø og klima og integrering er viktige elementer i de tre dimensjonene.

Kunnskapsgrunnlaget og arbeidet med Innlandsstrategien er viktig med tanke på å utarbeide mål og planer basert på regionale fortrinn. Jevnlig oppdatering av statistikk og analyser når det gjelder utvikling på politikkområdene, vil bidra til at politikere og andre kan overvåke resultatene, og eventuelt justere innsatsen på bakgrunn av utviklingen.

Regjeringen legger vekt på at arbeidet med å realisere bærekraftsmålene sikres bred forankring gjennom den regionale og kommunale planleggingen. Det understrekes også at fylkeskommunen har en nøkkelrolle i å bistå og veilede kommunene i arbeidet med å følge opp bærekraftsmålene.

12.2.3 Fylkeskommunen skal være en god og nyttig samarbeidsaktør

Fylkeskommunens styrkede rolle som samfunnsutvikler og regional utviklingsaktør innebærer at regional planlegging vil være et viktig og nyttig virkemiddel for samordning og samhandling på tvers av ulike sektorer. For den regionale utviklingen er det derfor av betydning at det drives en helhetlig og aktiv samfunns- og arealplanlegging. I dette arbeidet skal fylkeskommunen bidra med koordinerende tiltak som gjelder ulike offentlige virkemidler og understøtte kommunene i deres plan- og utviklingsarbeid.

I samarbeid med kommunene og andre samfunnsaktører skal fylkeskommunen bidra til å identifisere Innlandets samfunnsutfordringer og prioritere mål og oppgaver i et bærekraftig perspektiv.

Kommunene er en av våre viktigste samarbeidspartnere og det er avgjørende at fylkeskommunen møter deres behov med hensiktsmessige ressurser og faglig kompetanse. Fylkeskommunen har et særskilt ansvar for å drive planfaglig veiledning og behandle ulike kommunale planer, det samme gjelder et pådriveransvar i folkehelsearbeidet- samtidig som fylkeskommunen skal understøtte kommunene i deres folkehelsearbeid. På området som gjelder mangfold og inkludering vil fylkeskommunens sentrale oppgaver bestå av dialog og kunnskapsformidling som bidrag til å fremme tilhørighet, felleskap og stolthet.

12.2.4 Sikre oppfølging av planstrategi og regionale planer med handlingsprogram

Utarbeidelse av regional planstrategi - Innlandsstrategien

Fellesnemnda har vedtatt at det skal utarbeides en ny regional planstrategi for Innlandet fylkeskommune (Innlandsstrategien) som vil bli vedtatt i juni 2020. Det vises til beskrivelse av videre prosess med dette arbeidet i pkt. 3.2.3.

Oppfølging av regionale planer

Fylkeskommunen vil som regional utviklingsaktør prioritere oppfølgingen av de regionale planene i 2020 på bakgrunn av handlingsprogram. Fylkeskommunen skal følge opp gjeldende regionale planer:

- Regional plan for verdiskaping
- Regional plan for kompetanse
- Regional plan for samferdsel
- Regional plan for Ottadalsområdet
- Regional plan for Sørnkletten og Rondane
- Regional plan for Dovrefjellsområdet
- Regional plan for Gudbrandsdalslågen
- Regional plan for Forollhogna
- Regional plan for attraktive byer og tettsteder
- Regionale planer for klima og energi
- Regional plan for folkehelse
- Regional plan for Hadeland
- Regionale planer for samfunnssikkerhet og beredskap

- Regional plan for opplevelsesnæringer
- Regional plan for kompetanse og arbeidskraft
- Regionale vannforvaltningsplaner for Glomma og Grensevassdragene
- Regional plan for verdensarv og cirkumferensen
- Fylkesdelplan for vern og bruk av kulturminner og kulturmiljøer
- Regional plan for framtidens flerkulturelle Hedmark

I Regional plan for Gudbrandsdalslågen vil mange av tiltakene finansieres av avsatte statlige midler. Fylkeskommunen vil også følge opp dette arbeidet på bakgrunn av handlingsprogrammet i samarbeid med involverte partnere i 2020, og gjennom EU-prosjektet Phusicos.

Fylkeskommunen vil sikre oppfølging av Regional plan for attraktive byer og tettsteder i utviklingsarbeid og kompetansetiltak knyttet til dette feltet og oppfølging av handlingsprogram i 2020.

Regional plan for folkehelse ble i 2018 fulgt opp med en ny folkehelse- og levekårsundersøkelse. Data fra undersøkelsen blir blant annet benyttet som en del av kunnskapsgrunnlaget i arbeidet med regional planstrategi for Innlandet 2020–2023. I 2020 er arbeidet med program for folkehelse i kommunene prioritert satsingsområde.

Hovedformålet med de regionale planene for villrein er å komme fram til en langsiktig og helhetlig strategi for forvaltningen av et prioritert fjellområde som er spesielt viktig for villreinens framtid i Norge. Planene skal i tillegg til å ivareta villreinens leveområde også avklare rammer og muligheter for bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling i området og samordne hensynet til forsvarlig villreinforvaltning og lokalsamfunnenes behov for utvikling.

12.2.5 Inkluderende regioner med god livskvalitet

Fylkeskommunen vil jobbe med en tverrfaglig tilnærming for bidra til at kommuner og regioner får kompetanse og verktøy for å sikre inkludering i bred forstand. Dette omhandler både inkludering av innvandrere, nye innbyggere og en bevisst holdning til hvordan lokalsamfunn oppleves av de innbyggere og besøkende.

Fylkeskommunen overtar flere oppgaver fra IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet) i 2020 og vil bruke ressurser for å tilegne seg kompetanse knyttet til disse oppgavene og samhandle med kommuner og andre relevante aktører for å sikre god oppfølging av disse oppgavene.

Regionale planstrategier 2016 – 2020

Visjonene «Mulighetenes Oppland» og «Hedmark skal lede an i det grønne skiftet» handler om evnen til å skape et samfunn som er attraktivt; der folk har lyst og muligheter til å bo, arbeide, delta og etablere arbeids- og næringsliv. Det handler om å utvikle et samfunn som fungerer i tiden, og som kan tilby mennesker det de søker for å leve et godt liv og derav få god livskvalitet. Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling er også et sentralt mål i de nasjonale forventningene til regional planlegging. Dette defineres slik av kommunal- og moderniseringsdepartementet: «En samfunnsutvikling som imøtekommer dagens behov uten å forringe mulighetene for kommende generasjoner til å få dekket sine. For å få attraktive

gode lokalsamfunn har inkludering og livskvalitet av sentral betydning. På samme måte er god folkehelse, universell utforming og likestilling gjennomgående premisser for all fylkeskommunal virksomhet og som vil legges til grunn for samfunnsutviklingen. Dette er viktige oppgaver for fylkeskommunen som er avhengig av tverrfaglig innsats og godt samarbeid med kommunene innen planarbeid. Folkehelsearbeidet med vekt på å redusere sosiale helseforskjeller er sentralt. Oppgavene fylkeskommunen overtar fra IMDi vil styrke arbeidet innen inkludering og integrering. Oppgaver som bosetting og kompetanseheving innen integreringsarbeidet vil gi mulighet for helhetlig tilnærming og tydeliggjøre rollen som samfunnsutvikler og veileder.

Partnerskap med kommuner og regioner

Fylkeskommunene har rollen som regional utviklingsaktør. Arbeidet med å utvikle en ny samarbeidsmodell mellom Innlandet fylkeskommune og kommunene ble startet opp i 2018 og ferdigstilt høsten 2019. Arbeidet ble forankret i alle kommuner. Det ble oppnevnt en referansegruppe bestående av alle regionrådslederne i Hedmark og Oppland som deltok i utformingen av den nye modellen. Sammen med kommunene i Innlandet er det vedtatt at samarbeidet videreføres gjennom partnerskapsmodellen.

Partnerskapet er et gjensidig og forpliktende samarbeid mellom fylkeskommunen og den enkelte kommune for å oppnå felles mål. Dette er en arbeidsform som er basert på en samarbeidsmodell, der ansvarliggjøring og samhandling skal føre til økt utviklingskraft. Arenaen for det regionale utviklingsarbeidet er regionrådene.

Det legges opp til å fordele inntil 2,5 mill. kroner til hver region, et bidrag som forutsetter at den enkelte region bevilger 40 prosent av fylkeskommunens bidrag. Det ligger prinsipper til grunn for bruken av den felles partnerskapspotten, og det viktigste er at midlene skal brukes til utviklingstiltak og at det skal være konsensus om bruken. I den enkelte regions strategiske plan er regionens viktige satsingsområdene beskrevet, og områdene følges opp gjennom årlige handlingsplaner. Den felles partnerskapspotten benyttes inn i de utvalgte satsingene for å bidra til regional utvikling.

Det er en realitet at de ti regionene er ulike i både folketallsutvikling, utviklingsmuligheter og ressurstilgang. Gjennom arbeidet med planstrategiene i Hedmark og Oppland og regionale planer er det utarbeidet kunnskapsgrunnlag for fylkene generelt og regionene spesifikt, som er et viktig grunnlag for arbeidet. De omforente regionale planene som er vedtatt i de to fylkeskommunene vil være førende for bruk av partnerskapsmidler i 2020. Arbeidet med ny regional planstrategi vil prege Innlandet i 2020 og danne ny felles føringer for utviklingsarbeidet i Innlandet

Fylkeskommunen har lovpålagt ansvar for veiledning og bistand ovenfor kommunene i planleggingen etter plan- og bygningsloven og folkehelseloven. En viktig satsing for å løse denne oppgaven er blant annet regionalt planforum og øvrig kompetansearbeid overfor kommunene. Fylkeskommunen samarbeider med fylkesmannen om planfaglig veiledning og bygging av kompetansemiljø knyttet til veiledningsrollen overfor kommunene i deres planlegging. Videre er fylkeskommunen regional planmyndighet og skal sikre god forankring, involvering og oppfølging av regionale planer samt godt samsvar mellom regionale og kommunale planer.

12.3 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde samfunn, plan og miljø for planperioden 2020-2023:

Samfunnsutvikling, plan og miljø	Utg/innt	Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Samfunn, plan og miljø	Utgifter	57,0	54,4	47,8	46,7	45,8
	Inntekter	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
	Netto	56,5	53,9	47,3	46,2	45,3

Rammeområdet inneholder bl.a. administrasjonsutgifter, folkehelse, regionalt samarbeid, klima og miljø.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
HFK Økplan 2019-2022	Klimaregnskap (2018-2019)	-0,73	-0,73	-0,73	-0,73
	Bystrategien Kongsvinger 2050 (2018-2021)	0,00	0,00	-0,25	-0,25
	Sum	-0,73	-0,73	-0,98	-0,98
OFK Økplan 2019-2022	FT-69/18 Økn. ramme - Regional utvikling	-6,00	-6,00	-6,00	-6,00
	FT-69/18-Økn. kommunale næringsfond	-4,00	-4,00	-4,00	-4,00
	Regionale planer - oppfølging	1,00	1,00	1,00	1,00
	Sum	-9,00	-9,00	-9,00	-9,00
Forslag	Omberegning adm budsjett	-4,38	-4,38	-4,38	-4,38
	Sentraladm/rammekutt - samf,plan,miljø	-0,90	-1,80	-2,70	-3,60
	Regional planstrategi - samlinger mm	0,40	0,00	0,00	0,00
	Regionråd - fra distrikts- og reg.pol.tilskudd	4,90	4,90	4,90	4,90
	Regionråd - fra fond i 2020	5,30	0,00	0,00	0,00
	Lønnsjustering	0,95	0,95	0,95	0,95
	Prisjustering	0,89	0,89	0,89	0,89
	Sum	7,16	0,56	-0,34	-1,24
Totalsum		-2,58	-9,18	-10,33	-11,23

Partnerskapsavtaler mellom kommunene og Innlandet fylkeskommune

Begge fylkeskommunene har tidligere bidratt med midler til regionrådene, men på ulike måter. I Oppland har regionrådene fått utviklingsmidler på 2,5 mill. kroner. I Hedmark har regionrådene ikke fått utviklingsmidler, men bistand i form av administrative tjenester. I Hedmark har regionrådgiverne vært ansatt i fylkeskommunen og fylkeskommunen har videre dekket husleie og kontorutstyr. Videre har Hedmark fylkeskommune hatt oppgaver knyttet til regnskap og økonomi. Hedmark fylkeskommune har også dekket kostnader til sekretær. Dette innebærer at regionrådene i Hedmark har fått tjenester for omtrent 1,3 mill. kroner. Dette er utgifter regionrådene i Oppland har dekket selv, men der regionrådene har fått 0,45 mill. kroner til halv lønn til regionrådgiver.

Fra 2020 er partnerskapsmodellen valgt og alle regionrådene får 2,5 mill. kroner. Dette kan ikke komme i tillegg til de kostnadene fylkeskommunen har knyttet til administrasjon/drift av regionrådene i tidligere Hedmark. For disse regionrådene vil utbetalingen avkortet med halv

lønn til regionrådgiver og husleie. Den andre halve lønnen må kommunene dekke. I en overgangsperiode vil fylkeskommunen bistå regionrådene med oppgaver knyttet til regnskap og økonomi i 2020 men regionrådene må finne egen ordning fra 2021. Når det gjelder kostnader knyttet til sekretærfunksjon, vil disse dekkes av fylkeskommunen men det forutsettes at alle regionrådene kan få bistand merkantilt.

For å skape balanse mellom regionrådene i de tidligere fylkene er det valgt å dekke administrativ lønn også i Oppland. Denne overgangsordningen fases ut etter 2020. Siden de administrativt ansatte i tidligere Hedmark er ansatt og vil fortsette sitt ansettelsesforhold i Innlandet, er det lagt inn i partnerskapsavtalen åpning for å dekke halvparten av lønn av rammen på 2,5 mill. kroner.

Sentraladministrasjon/nedtrekk årsverk – fordelt på rammeområder

Det legges opp til en reduksjon i antall årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en 3 % årlig reduksjon. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene (adm.budsjett).

Regional planstrategi

Det legges inn 0,4 mill. kroner til utarbeidelse av regional planstrategi med samlinger mm.

13 Rammeområde Administrasjon og fellestjenester

Administrasjon og fellestjenester omfatter:

- Administrative støttefunksjoner inkl. eiendom
- Politisk virksomhet, kontroll- og tilsynsorganer og diverse råd og utvalg
- Fellesutgifter for hele fylkeskommunenes virksomhet

Arbeidet med fylkessammenslåingen og overføring av nye oppgaver (spesielt fylkesvegadministrasjonen fra Statens vegvesen) vil prege fylkeskommunens arbeid i 2020. Også resten av økonomiplanperioden vil være omfattet av omstillingsarbeid.

13.1 En effektiv, tillitsskapende og utviklingsorientert organisasjon

Hovedmålet «En effektiv, tillitsskapende og utviklingsorientert organisasjon» gjelder for hele fylkeskommunen. Det gjør også de første delmålene.

13.1.1 God ledelse og aktivt medarbeiderskap

Fylkeskommunen vil arbeide med implementering av Kultur for ledelse og medarbeiderskap, herunder lederutviklingsprogram. Videre vil det bli arbeidet med kompetansemobilisering og omstillingstiltak, jf. at fylkeskommunen vil være i en omstillingsperiode også i 2020.

Kultur for ledelse og medarbeiderskap har ambisjoner for organisasjonskulturen, samt forventninger til ledere og medarbeidere. Store deler av organisasjonen har vært involvert arbeidet på ulike måter høsten 2019.

I Innlandet fylkeskommune skal det være et lærende arbeidsmiljø basert på grunnleggende tillit og trygghet. Organisasjonen skal arbeide systematisk med utvikling og kontinuerlig forbedring, deling av kompetanse og samhandling på tvers av organisatorisk inndeling og det skal være åpenhet og høy etisk standard.

Det er utfordrende å bygge fellesskapsfølelse i to til dels forskjellige kulturer – og hvor 90 prosent av de ansatte er fordelt rundt omkring på over 50.000 kvadratkilometer. Tiltak for felles kulturbygging i den nye organisasjonen vil derfor være viktig.

13.1.3 Beholde, utvikle og rekruttere riktig kompetanse

Omstillingsdokumentet

Fellesnemnda vedtok 25. april 2018 «Omstillingsdokument for Innlandet fylkeskommune». Dokumentet regulerer blant annet ansattes plikter og rettigheter ifm. sammenslåingen. Det er besluttet at ingen ansatte skal sies opp som en direkte følge av sammenslåingen. Det er viktig å beholde og utvikle kompetansen i organisasjonen slik at Innlandet fylkeskommune blir i stand til å løse sine oppgaver fremover.

Fellesnemndas sak 32/19 presiserer at også ansatte som overføres til fylkeskommunen fra Turneorganisasjonen, Kjørekontoret og Statens vegvesen, også omfattes av omstillingsdokumentet.

Effektivisering og «stillingsbank»

Selv om ingen skal sies opp som følge av sammenslåingen, er det forventet at antallet stillinger i sentraladministrasjonen går ned. Dette er en kombinasjon av at det vil være noe mindre behov for ressurser i administrasjonen når to fylkeskommuner slår seg sammen, og at fylkeskommunen får lavere inntekter fremover. Ved turnover vurderes det å fortsette den etablerte praksisen med «stillingsbank» og nøktern vurdering av behov for utlysning av nye stillinger benyttes. Se også kapittel 4.9.5.

Som følge av sammenslåingen vil det være behov for at enkelte ansatte bytter funksjon eller får annen stilling med andre kompetansekrav enn den kompetansen man har i dag. Fylkeskommunen vil følge opp disse med tiltak knyttet til kompetansemobilisering og kompetanseutvikling.

Utfordringer knyttet til høy turnover

Tannlegestillinger i enkelte områder i begge nåværende fylker har store utfordringer med høy turnover, se kapittel 7.2.3.

13.1.4 God økonomistyring og effektiv ressursbruk

Innlandet fylkeskommune står overfor flere krevende år økonomisk. Dette stiller krav til god økonomistyring og effektiv bruk av tilgjengelige ressurser i hele organisasjonen. I den nye organisasjonen som Innlandet fylkeskommune er, har det vært jobbet med å få på plass overordnede reglementer, IKT-løsninger og interne systemer for å sikre god økonomi – og virksomhetsstyring.

Økonomi – og finansreglement

Fylkestinget skal i en egen sak i desember, vedta et økonomi – og finansreglement for Innlandet fylkeskommune (jf. Kommunelovens § 14-2). Økonomi – og finansreglementet skal sikre helhetlig og god økonomistyring i fylkeskommunen og ivareta både kortsiktige og langsiktige målsettinger på økonomiområdet. Reglementet skal bidra til en effektiv og forsvarlig økonomiforvaltning, at regler etterleves og sikre politikerne et godt beslutningsgrunnlag. Et annet sentralt tema i reglementet er klargjøring av ansvar og myndighet som henholdsvis de politiske organene og administrasjonen har for fylkeskommunens økonomi.

Visma ERP

Innlandet fylkeskommune får et felles lønns -, personal – og økonomisystem fra 1.1.2020. Løsningen etableres i Visma, som er systemet som brukes av begge fylkeskommuner i dag.

Plan- og styringssystem

Plan – og styringssystemet for fylkeskommunen består av sentrale prosesser og dokumenter knyttet til planlegging og styring. Det viser hvordan mål og strategier i styringsdokumentene følges opp gjennom virksomhetsstyringen og hvordan resultatinformasjonen kan benyttes til forbedringsarbeid for økt måloppnåelse og som kunnskapsgrunnlag for videre planarbeid.

For å støtte opp om styringsprosessene slik de er beskrevet, har ledergruppen i Innlandet fylkeskommune besluttet å implementere et digitalt styringsverktøy.

13.1.5 Høy digital modenhet i organisasjonen

For å møte forventninger om blant annet modernisering og effektivisering av offentlig sektor vil det være nødvendig å endre og forbedre måten fylkeskommunen løser sine oppgaver på.

En viktig oppgave blir å få til en bedre styring og samordning av satsningen på digitalisering. Fylkeskommunen vil ha et spesielt fokus på prioritering, gjennomføring og oppfølging av digitaliseringsprosjekter internt med sikte på å videreutvikle organisasjonens evne til å levere tjenester av høy kvalitet. Fylkeskommunen vil også ta ansvar for regionalt samarbeid innen digitalisering (faglig nettverk). Ved bruk av etablerte samhandlingsverktøy vil også den enkelte ansatte være med på å understøtte digitaliseringen i sitt daglige arbeid.

13.1.6 Synliggjøre fylkeskommunen som regional utviklingsaktør

For at Innlandet skal ta en tydeligere rolle regionalt, vil også kommunikasjonsarbeidet være sentralt. Intern kommunikasjon er avgjørende i arbeidet med å bygge en sterk organisasjonskultur, mens ekstern kommunikasjon vil være viktig for å profilere den nye fylkeskommunen. Agenda Innlandet er tenkt å være en sentral arena, men denne arenaen vil neppe kunne dekke alle behov. Dette er et arbeid, uavhengig av arena/kanal, som vil kreve ressurser. Dette inkluderer markeds- og profileringsarbeid.

13.1.7 Effektiv dokumenthåndtering og korrekt arkivdata

Fylkeskommunens dokumentasjon og arkivdata skal sikres etter arkivloven og annet aktuelt lovverk. Dette omfatter blant annet daglig arkivdanning, forvaltning, bevaring og tilgjengeliggjøring av dokumentasjon og arkivdata. Fylkeskommunen jobber målrettet med utvikling av effektive arbeidsprosesser for dokumentasjonsforvaltning, samt tilrettelegging for digitalt førstevalg i kommunikasjon med innbyggere og næringsliv.

Innlandet fylkeskommune får ny saks – og arkivløsning fra 1. januar 2020; *Elements*. Det jobbes målrettet med å sikre overgangen til nytt system og ivaretagelse av dokumentasjonen fra de nåværende fylkeskommunene i de eksisterende arkivsystemene.

13.1.8 Anskaffelser som bidrar til effektiv drift og god ivaretagelse av samfunnsansvaret

Innlandet fylkeskommune skal anskaffe de varer, tjenester, bygg, veg og anlegg det er behov for, til riktig kvalitet og riktig tid. Anskaffelsene skal bidra til effektiv drift og best mulig økonomisk resultat over tid.

Fylkeskommunen skal samtidig opptre som ansvarlig samfunnsaktør, herunder ha fokus på blant annet sosial dumping, grunnleggende faglige- og menneskelige rettigheter, miljø og universell utforming.

Innlandet fylkeskommune vil ha mellom 200 og 300 løpende kontrakter og rammeavtaler som vanligvis fornyes hvert 4. år. Det vil anslagsvis bli gjennomført 70-90 anskaffelser pr. år.

13.1.9 Effektiv drift, verdibevarende forvaltning og helhetlig utvikling av eiendomsporteføljen

Eiendomsforvaltningen skal forvalte fylkeskommunens bygg og eiendommer på en profesjonell måte. Dette fordrer en strukturert forvaltning, effektiv og kvalitetsrettet drift, ivaretagelse av nødvendig vedlikehold og fremtidsrettet utvikling av byggene. Det legges stor vekt på at brukerne skal være tilfredse når det gjelder funksjonalitet, inneklima, krav til helse, miljø og sikkerhet, og service.

Det er videre et mål å gjennomføre alle eiendomsprosjekter innenfor vedtatte økonomiske rammer og avtalt fremdrift, gjennom å kvalitetssikre prosjektgrunnlagene i alle faser med spesiell fokus i forhold til brukerbehov og økonomi, og gi brukerne fleksible og kostnadseffektive bygg.

Verdibevarende vedlikehold av bygningsmassen gir god økonomi i et livsløpsperspektiv, velholdte bygninger og fornøyde brukere. God eiendomsforvaltning er god miljøpolitikk, kulturpolitikk og kulturminnevern i praksis. Et godt vedlikehold bidrar til positivt omdømme. Det har i de senere årene blitt satset offensivt for å redusere det kartlagte vedlikeholdsetterslepet som nå er blitt vesentlig redusert.

Det er fortsatt vedlikeholdsbehov av eiendomsmassen som må foretas. En del av dette ivaretas i 3 større byggeprosjekter på Valdres, Raufoss og Lillehammer videregående skole. I løpet av året vil eiendom bytte eiendomsforvaltningssystem. Det er ulike systemer i Oppland og Hedmark i dag, og det må lyses ut en konkurranse slik at nytt system kan anskaffes.

13.1.10 Være en bærekraftig, profesjonell og effektiv byggherre

Med fylkesvegadministrasjonen overført, blir fylkeskommunen en stor regional byggherre. Fylkeskommunen er forpliktet til, gjennom nasjonale og internasjonale avtaler og egne målsettinger, å sørge for at nødvendige miljø- og klimahensyn blir ivaretatt ved kjøp av tjenester. Gjennom krav til miljø- og klimavennlig teknologi og energibærere i anskaffelsesprosessene skal fylkeskommunen sikre at drifts-, vedlikeholds- og investeringskontrakter i Innlandet bidrar til redusert klimaavtrykk og lokal miljøbelastning.

13.1.11 Brukervennlige, sikre og integrerte IKT løsninger

Innlandet fylkeskommune skal ha en god helhetlig forvaltning og drift av alle IKT løsninger for å understøtte tjenesteproduksjonen i Innlandet fylkeskommune.

Den teknologiske infrastrukturen skal bidra til brukervennlige, sikre, og integrerte tjenester som er i samsvar med lover, forskrifter, normer og definerte arbeidsprosesser.

Det skal søkes nasjonalt samarbeid i IKT prosjekter/utvikling der dette er naturlig.

13.1.12 Fylkeskommunen skal være godt forberedt på å håndtere uønskede hendelser

Fylkeskommunen skal være forberedt på å håndtere uønskede hendelser, og skal med utgangspunkt i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse utarbeide en overordnet beredskapsplan. Den overordnede beredskapsplanen skal samordnes og integreres med øvrige beredskapsplaner i fylkeskommunens virksomheter. Den skal også være samordnet med andre

relevante offentlige og private krise- og beredskapsplaner. Beredskapsprinsippene: ansvar, nærhet, likhet og samvirke legges til grunn. Dette innebærer at den enkelte virksomhet i fylkeskommunen har ansvar for å forebygge og håndtere uønskede hendelser innen eget virksomhetsområde.

13.1.13 God IKT-sikkerhet og ivaretagelse av personvernet

IKT utgjør grunnmuren for samhandling mellom fylkeskommunen, samarbeidspartnere og befolkningen og er en kritisk infrastruktur. I takt med digitaliseringen har IKT og dataene som flyter mellom systemer i nettverk blitt en strategisk sikkerhetsutfordring.

Sikkerhetsutfordringene omfatter alle nivåer, fra beskyttelse av enkeltpersoners mobiltelefoner til sikring av fylkeskommunens IKT-systemer og data. Dette innebærer at informasjonssikkerhet løftes opp som et område som krever høy grad av oppmerksomhet sammen med kravet om god og riktig behandling av personopplysninger.

13.2 Økonomiske rammer

Det foreslås følgende økonomiske rammer for rammeområde administrasjon og fellestjenester for planperioden 2020-2023:

Administrasjon og fellestjenester Utg/innt		Års budsjett 2019	Økonomiplan/årsbudsjett			
			2020	2021	2022	2023
Adm og fellestjenester	Utgifter	532,9	466,1	435,9	428,5	426,3
	Inntekter	-85,2	-82,1	-82,1	-82,1	-82,1
Netto		447,7	384,0	353,7	346,3	344,2

Rammeområdet inneholder bl.a. administrasjonsutgifter, eiendomsforvaltning, politisk virksomhet, råd og utvalg.

Tabellen under viser foreslåtte endringer for planperioden. **Alle endringer er i forhold til opprinnelig budsjett 2019 – sammenslått for tidligere Hedmark og Oppland fylkeskommuner.**

Hjemmel	Forslag	2020	2021	2022	2023
HFK Økplan 2019-2022	Fylkeshus 2/bortfall av leieinntekter	2,84	2,84	2,84	2,84
	Fylkestingsvalg/Stortingsvalg	-1,01	0,00	-1,01	0,00
	Mobbemobud - driftsbudsjett 2019	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
	Profileringsmidler (2018-2019)	-1,50	-1,50	-1,50	-1,50
	Sentralisering arkivtj/arkivprosj - ut fra 2020	-1,50	-1,50	-1,50	-1,50
	Planlagt vedlh/bygn - red ekstrasatsing (2017-19)	-5,00	-5,00	-5,00	-5,00
	Sum	-6,67	-5,66	-6,67	-5,66
OFK Økplan 2019-2022	Fylkestingsvalg/Stortingsvalg	-1,00	0,00	-1,00	0,00
	Regionprosessen-NY FK	-15,00	-15,00	-15,00	-15,00
	Sum	-16,00	-15,00	-16,00	-15,00
FT-33/19 Årsprogn 1.tert	IKT - overf fra invest til drift (omdisp)	3,70	3,70	3,70	3,70
	Sum	3,70	3,70	3,70	3,70
Forslag	Omberegning politisk budsjett	0,00	0,00	0,00	0,00
	Omberegning adm budsjett	-13,60	-13,60	-13,60	-13,60
	Fylkestutvalget/IFK - politisk disposisjonspost	5,00	5,00	5,00	5,00
	Frams reservepost/HFK - ta ut	-0,41	-0,41	-0,41	-0,41
	Frams disp.post/HFK - ta ut	-3,13	-3,13	-3,13	-3,13
	Ny politikkutforming/OFK - ta ut	-11,00	-11,00	-11,00	-11,00
	Lønnsreserve 2019/HFK - ta ut	-31,48	-31,48	-31,48	-31,48
	Revisjon - anslag innsparing	0,00	-2,00	-2,00	-2,00
	Div eiendomsforhold	2,48	1,98	1,98	1,98
	Sentraladm/rammekutt - adm/fellestj.	-4,50	-8,80	-13,00	-17,00
	SVV/Drift dekkes av økt rammetilskudd	21,82	21,82	21,82	21,82
	SPK-sats - reduksjon fra 13,86 til 13,17 %	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
	Hedmark Revisjon - opphør av eierskap	5,20	0,00	0,00	0,00
	IKT - infrastruktur/basisapplikasjoner	10,00	0,00	0,00	0,00
	Omprofilering (busser mm)	7,50	0,00	0,00	0,00
	Skyløsninger - opplæring	2,20	0,00	0,00	0,00
	Eiendomsforvaltningssystem	1,50	1,00	0,00	0,00
	Fellesnemndas budsjett tas ut	-46,47	-46,47	-46,47	-46,47
	Lønnsjustering	7,31	7,31	7,31	7,31
	Prisjustering	2,90	2,81	2,62	2,44
	Sum	-44,69	-76,99	-82,37	-86,56
Totalsum		-63,66	-93,95	-101,34	-103,52

Politisk virksomhet

Det er utarbeidet et budsjett for politisk virksomhet iht vedtatt godtgjøringsreglement, jf. sak til fellesnemnda i juni 2019.

Fylkesutvalget – politisk disposisjonspost

Det avsettes 5,0 mill. kroner i politisk disposisjonspost under fylkestutvalget.

Følgende politiske disposisjons- og reserveposter fra hhv Hedmark og Oppland fylkeskommuner tas ut:

- Fylkesrådets disposisjonspost/HFK: 3,1 mill. kroner
- Fylkesrådets reservepost/HFK: 0,4 mill. kroner
- Ny politikkutforming/OFK: 11,0 mill. kroner

Diverse eiendomsforhold

Det er lagt inn følgende endringer:

- Fylkesarkivet – økte husleiekostnader knyttet til innlemming av Hedmark fylkeskommunes historiske arkiver (1,0 mill. kr).
- Lenagata 50/Lena – midlertidige leie av lokaler tom 29.2.2020 (0,5 mill. kr i 2020)

- Kantine/OFK – økte husleiekostnader (0,5 mill. kr)
- Bortfall av div. refusjoner (utleie av vaktmester Kirkegata 74, renholdskonsulent til Gausdal kommune mm) (0,75 mill. kr)
- Bortfall av leiekostnader - hus i Stålveien 4 til fylkesråd/HFK (-0,2 mill. kr)
- Superbruker SD-anlegg leid av Gausdal kommune – opphør av avtale/bortfall av refusjon (-0,26 mill. kr)

Lønnsreserve 2019/HFK - tas ut

I Hedmark fylkeskommune har det vært vanlig å avsette en lønnsreserve til dekning av lokale lønnsforhandlinger. Fra 2020 legges hele årslønnsveksten i budsjettet, jf. tidligere praksis i Oppland fylkeskommune.

Sentraladministrasjon/nedtrekk årsverk – fordelt på rammeområder

Det legges opp til en reduksjon i antall årsverk i sentraladministrasjonen tilsvarende en 3 % årlig reduksjon. Reduksjonen er fordelt på rammeområdene (adm.budsjett).

Revisjon – anslått besparelse fra 2021

Det legges til grunn en besparelse knyttet til utgifter til revisjon etter sammenslåingen. Foreløpig anslag er på 2 mill. kroner som legges inn fra 2021.

Hedmark revisjon – opphørskostnader

Det vil påløpe kostnader på anslagsvis 5,2 mill. kroner knyttet til oppgjør av forpliktelser i Hedmark Revisjon IKS ved uttredd av eierskap.

Eiendomsforvaltningssystem – anskaffelse og implementering

Det innarbeides anslåtte engangsutgifter i 2020 og 2021 til anskaffelse og implementering av et eiendomsforvaltningssystem.

Skyløsning - opplæring

Innlandet går fra 1.1.2020 over til å bruke Office 365 sin skyløsning. Det er særlig to viktige office applikasjoner som vil påvirke organisasjonen i måten å jobbe på. Dette er bruk av det skybaserte lagringsmedium OneDrive og bruk av samhandlingsverktøyet Teams. Det er avgjørende for å høste de gevinstene som ligger i disse systemene at brukerne får tilstrekkelig med opplæring. Dette gjelder både sentraladministrasjonen og skolene. Det er innarbeidet 2,2 mill. kroner i 2020.

Omprofileringsmidler

Det er lagt inn 7,5 mill. kroner i 2020 til omprofilering (busser mm).

Fellesnemndas budsjett 2019 – tas ut

Beløpet på 46,5 mill. kroner er fellesnemndas opprinnelige budsjett for 2019 og som tas ut fra 2020. Etter vedtak i sak 27/18 ble budsjetttrammen satt til 60,0 mill. kroner fordelt med 13,5 mill. kroner i 2018 og 46,5 mill. kroner i 2019.

14 Bevilgningsoversikter

14.1 Budsjettskjema 1 - bevilgningsoversikt drift

Post (mill kroner)		Årsbudsj	Økonomiplan/Årsbudsjett				
		2019	2020	2021	2022	2023	
1	Rammetilskudd	-3 098,8	-3 224,4	-3 217,9	-3 211,5	-3 205,0	
2	Inntekts- og formueskatt	-2 054,5	-2 072,3	-2 072,3	-2 072,3	-2 072,3	
3	Eiendomsskatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
4	Andre generelle driftsinntekter	-254,9	-254,9	-254,9	-254,9	-254,9	
5	Sum generelle driftsinntekter	-5 408,2	-5 551,7	-5 545,2	-5 538,8	-5 532,3	
6	Sum bevilgninger drift, netto	5 189,0	5 159,6	5 098,7	5 078,4	5 066,9	
7	Avskrivninger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
8	Sum netto driftsutgifter	5 189,0	5 159,6	5 098,7	5 078,4	5 066,9	
9	Brutto driftsresultat	-219,1	-392,1	-446,5	-460,4	-465,4	
10	Renteinntekter	-73,1	-54,7	-57,1	-57,4	-56,8	
11	Utbytter	-159,6	-93,3	-71,7	-71,7	-71,7	
12	Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
13	Renteutgifter	82,6	104,8	115,3	124,4	132,0	
14	Avdrag på lån	248,6	252,6	259,9	266,0	268,4	
15	Netto finansutgifter	98,5	209,3	246,4	261,3	271,9	
16	Motpost avskrivninger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
17	Netto driftsresultat	-120,6	-182,8	-200,1	-199,1	-193,5	
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
18	Overføringer til investering	245,1	213,1	244,4	237,4	224,1	
19	Netto avsetn til eller bruk av bundne driftsfond	-54,1	-11,1	-11,1	-11,1	-11,1	
20	Netto avsetn til eller bruk av disposisjonsfond	-70,4	-19,2	-33,2	-27,2	-19,5	
21	Dekning av tidligere års merforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
22	Sum disp eller dekn av netto driftsresultat	120,6	182,8	200,1	199,1	193,5	
23	Fremført til inndeckn i senere år (merforbruk)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

14.2 Budsjettskjema 2 – spesifisering av sum bevilgninger drift

Fylkestingets vedtaksgrunnlag for sum bevilgning drift er en spesifisering av linje 6 i budsjettskjema 1 med vedtak på netto driftsrammer pr. rammeområde:

Rammeområde (mill kroner)	Utg/innt	Årsbudsj	Økonomiplan/Årsbudsjett			
		2019	2020	2021	2022	2023
Kompetanse	Utgifter	2 916,2	2 949,3	2 937,6	2 932,8	2 929,2
	Inntekter	-383,1	-458,8	-458,8	-458,8	-458,8
	Netto	2 533,1	2 490,4	2 478,7	2 473,9	2 470,3
Tannhelse	Utgifter	267,7	271,0	269,2	269,0	268,8
	Inntekter	-78,9	-84,1	-84,1	-84,1	-84,1
	Netto	188,8	186,9	185,1	184,9	184,7
Kultur	Utgifter	400,0	392,5	387,0	385,0	385,1
	Inntekter	-131,9	-134,0	-134,0	-134,0	-134,0
	Netto	268,1	258,5	253,0	251,0	251,1
Fylkesveger	Utgifter	835,4	932,1	929,3	926,6	924,0
	Inntekter	-153,6	-151,9	-151,9	-151,9	-151,9
	Netto	681,8	780,1	777,3	774,6	772,0
Kollektivtransport	Utgifter	1 064,7	1 090,9	1 089,5	1 088,2	1 086,9
	Inntekter	-305,5	-342,9	-342,9	-342,9	-342,9
	Netto	759,2	748,0	746,6	745,3	744,0
Næringsutvikl og int samarb	Utgifter	224,9	227,9	227,1	226,3	225,5
	Inntekter	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
	Netto	223,6	226,5	225,7	224,9	224,1
Samfunn, plan og miljø	Utgifter	57,0	54,4	47,8	46,7	45,8
	Inntekter	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
	Netto	56,5	53,9	47,3	46,2	45,3
Adm og fellestjenester	Utgifter	532,9	466,1	435,9	428,5	426,3
	Inntekter	-85,2	-82,1	-82,1	-82,1	-82,1
	Netto	447,7	384,0	353,7	346,3	344,2
Frie inntekter/finanstjeneste ¹⁾	Utgifter	98,8	99,6	99,6	99,6	99,6
	Inntekter	-68,4	-68,4	-68,4	-68,4	-68,4
	Netto	30,4	31,2	31,2	31,2	31,2
Sum bevilgning drift netto		5 189,0	5 159,6	5 098,7	5 078,4	5 066,9

1) Dette består av sentrale midler som pensjoner og mva./mva-kompensasjon (OFK).

Hoveddelen av midlene under dette rammeområdet er spesifisert i budsjettskjema 1 (frie inntekter, renter, fond mm).

14.3 Budsjettskjema 3 - bevilgningsoversikt investering

Post (mill kroner)		Økonomiplan/Årsbudsjett				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	Investeringer i varige driftsmidler	1 461,6	764,7	717,9	590,7	456,5
2	Tilskudd til andres investeringer					
3	Investeringer i aksjer og andeler i selskap	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Utlån av egne midler					
5	Avdrag på lån					
6	Sum investeringsutgifter	1 464,0	764,7	717,9	590,7	456,5
7	Kompensasjon for merverdiavgift	294,8	178,5	153,4	119,3	91,3
8	Tilskudd fra andre	74,3	24,4	0,0	0,0	0,0
9	Salg av varige driftsmidler	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Salg av finansielle anleggsmidler					
11	Utdeling fra selskaper					
12	Mottatte avdrag på utlån av egne midler					
13	Bruk av lån	815,2	348,7	320,1	234,0	141,1
14	Sum investeringsinntekter	1 187,5	551,6	473,5	353,3	232,3
15	Videreutlån					
16	Bruk av lån til videreutlån					
17	Avdrag på lån til videreutlån					
18	Mottatte avdrag på videreutlån					
19	Netto utgifter på videreutlån	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20	Overføring fra drift	216,4	213,1	244,4	237,4	224,1
21	Netto avsetn til/bruk av bundne inv.fond					
22	Netto avsetn til/bruk av ubundne inv.fond	60,1	0,0	0,0	0,0	0,0
23	Dekning av tidligere års udekket beløp					
24	Sum overføring fra drift og nto avsetn	276,5	213,1	244,4	237,4	224,1
25	Fremført til inndeckn i senere år	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

14.4 Budsjettskjema 4 – spesifisering av sum investeringsutgifter

Fylkestingets vedtaksgrunnlag for sum investeringsutgifter er en spesifisering av linje 6 i budsjettskjema 3 med vedtak på brutto rammer pr. byggeprosjekt og programområder/fylkesveger.

Administrasjon og fellestjenester

Prosjekt (mill kroner)	Prosj-ramme	Forbruk hittil	Rev budsj 2019	2020	2021	2022	2023
Hedmark Administrasjonslokaler Innlandet FK	5,00		5,00				
Sum	5,00	0,00	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Oppland Kjøp av aksjer og andeler			2,40				
Kollektivtransport IKT			4,78				
Adm og fellesutgifter IKT			1,26				
Sum	0,00	0,00	8,44	0,00	0,00	0,00	0,00
Totalsum	5,00	0,00	13,44	0,00	0,00	0,00	0,00

Kompetanse – byggeprosjekter

Fkomm	Prosjekt (mill. kroner)	Prosj-ramme	Forbruk hittil	Rev budsj 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
					2020	2021	2022	2023
Hedmark	Elverum vgs - rehabilitering	451,30	331,05	115,00	4,10	1,02	0,25	
	Ringsaker vgs - rehabilitering	400,35	379,98	1,50	12,00	6,87		
	Storhamar vgs - rehabilitering	124,26	120,67	0,30	0,30	0,30		
	Elverum vgs - Flytting/avhend. Vestad	5,00			5,00			
	Fellesprosjektet - oppgrad av 5 skoler	329,80	32,06	250,80	40,96	7,17		
	Jønsberg vgs - Drivhus	5,50		0,50	5,12			
	Jønsberg vgs - Internat	29,89	29,62	0,12	0,16			
	Trysil vgs - Idrettshall	5,50	3,50	1,50	0,51			
	Fellestiltak - varslingsanlegg	15,50	12,63	2,77	0,10			
	Universell utforming			1,00				
	Sum	1 367,10	909,51	373,49	68,25	15,36	0,25	0,00
Oppland	Nord-Gudbrandsdal vgs	20,63	20,40					
	Raufoss vgs - rehabilitering	200,00		15,00	17,41	102,40	61,44	8,19
	Lena-Valle vgs - avd. Valle inkl festsal	306,00	121,94	120,00	62,53	3,07		
	Lena-Valle vgs - miljøstasjon mm	4,88	4,00	0,40	0,49			
	Grønt skifte Klimamidl (Solcelle, Breeam)	15,63			7,50	8,13		
	Vinstra vgs - rehabilitering	120,40	119,70	0,05	0,67			
	Vinstra vgs - oppgradering tekn anlegg	10,00		2,83	7,34			
	Vinstra vgs - riving gamle yrkesfagbygg	8,54		5,00	0,00			
	Vinstra vgs - trafikkisikring og uteområde	27,31	24,84	2,30	0,17			
	Lillehammer vgs - avd. Nord	122,50	121,75	0,10	0,67			
	Lillehammer vgs - avd. Sør	229,30	228,25	0,25	0,82			
	Hadeland vgs - lydforhold bibl. mm	3,03	1,87	0,20	0,98			
	Valdres vgs - rehabilitering	150,00			33,00	80,00	32,00	5,00
	Fellestiltak - yrkesfag, fagfornyelse mm	135,00			90,00	28,00	17,00	
	N-Gudbrandsdal vgs/avd. Otta - gass-sikr	2,40	1,04	1,00	0,37			
	Fellestiltak - varslingsanlegg	8,80	5,43	1,00	2,43			
	Diverse mindre prosjekter			10,35				
	Sum	1 364,41	649,22	158,48	224,36	221,60	110,44	13,19
Totalsum		2 731,51	1 558,74	531,97	292,61	236,96	110,69	13,19

Fylkesveger – programområder

Fkomm	Prosjekt (mill kroner)	Prosj-ramme	Forbruk hittil	Rev budsj 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
					2020	2021	2022	2023
Hedmark	Utbedringer	1 087,05	533,95	230,36	155,81	145,51	0,00	0,00
	Store prosjekter	56,47	56,45	0,02				
	Gang- og sykkelveger	534,76	286,96	69,10	59,92	88,96		
	Trafikksikkerhetstiltak	273,63	183,51	30,91	12,33	28,43		
	Miljø og service	44,78	24,73	7,03		1,02		
	Kollektivtrafikk	61,49	23,88	24,46	3,06	4,79		
	Planlegging	99,83	46,73	18,11	17,32	16,81		
	Til disposisjon	4,00		2,34		1,02		
	Handlingsprogram 2022-2025						261,90	289,70
	Sum	2 162,00	1 156,20	382,34	248,43	286,54	261,90	289,70
Oppland	Gjeldende/tidl handlingsprogram			359,60				
	Utbedringer				26,19	16,10		
	Gang- og sykkelveger				37,19	51,87		
	Trafikksikkerhetstiltak				5,10	9,68		
	Miljø og service				3,06	6,42		
	Kollektivtrafikk				23,03	41,88		
	Planlegging				11,01	19,36		
	Til disposisjon				38,88	33,02		
	Ny Randsfjordferge	103,90		85,00	18,90			
	ATP Oppland				16,10	16,10		
	Strekningvis/større tiltak				13,76			
	Bompenger fv. 33			27,36	30,50			
	Skredsikring			64,30				
	Handlingsprogram 2022-2025						218,10	153,60
	Sum	103,90	0,00	536,26	223,70	194,43	218,10	153,60
Sum Innlandet		2 265,90	1 156,20	918,60	472,13	480,97	480,00	443,30

14.5 Sammendrag investeringer og finansiering

Sum investeringsprosjekter

Rammeområder (mill kroner)	Prosjekt- ramme	Forbruk hittil	Rev budsjet 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
				2020	2021	2022	2023
Adm og fellesutgifter	5,00		13,44				
Kompetanse	2 731,51	1 558,74	531,97	292,61	236,96	110,69	13,19
Fylkesveger	2 265,90	1 156,20	918,60	472,13	480,97	480,00	443,30
Sum investeringsprosjekter	5 002,41	2 714,94	1 464,01	764,74	717,93	590,69	456,49

Finansiering

Finanstjenester (mill kroner)	Prosj- ramme	Forbruk hittil	Rev budsj 2019	Økonomiplan/Årsbudsjett			
				2020	2021	2022	2023
Finanstjenester Nye lån			-665,30	-238,66	-210,14	-178,98	-141,09
Overført fra driftsregnskapet			-216,41	-213,13	-244,43	-237,37	-224,15
Ubrukte lånemidler			-149,92	-110,00	-110,00	-55,00	
Disposisjonsfond			-0,58				
Ubundne investeringsfond			-59,52				
Inntekter fra salg/anleggsmidler			-3,27				
Statstilskudd/skredssikring			-52,30				
Mva-refusjon skredssikringstiltak			-12,00				
Bompenger			-21,96	-24,40			
Mva-refusjon bompengeprojekter			-5,40	-6,10			
Mva-refusjon investeringer			-277,36	-172,45	-153,36	-119,34	-91,26
Sum finansiering			-1 464,01	-764,74	-717,93	-590,69	-456,49

VEDLEGG

Fondsoversikt

Tabellene nedenfor viser foreløpig status for ubundne fond i hhv. Hedmark og Oppland fylkeskommuner.

Hedmark fylkeskommune (inkl. Hedmark Trafikk FKF)

Fond	Pr. 31.12. 2018	Netto disp 2019	Prog- nose 2019	Netto disp 2020- 2023	Rest	Merknad
DISPOSISJONSFOND	-32,1	26,10	-6,0		-6,0	
DISP.F. FOR UTVIKL AV TILB OG INFRASTRUKTUR	-9,0	9,00	0,0		0,0	
DISP.FOND TT	-8,2	-0,80	-9,0		-9,0	
HET Totalt	-49,3	34,3	-15,0	0,0	-15,0	
UBUNDET KAPITALFOND	-19,3	19,3	0,0		0,0	Økpl 2019-2022 - i inv.budsj
UBUNDET INVEST.FOND - LIKVIDITETSENDRING	-10,5	10,5	0,0		0,0	Økpl 2019-2022 - (fveginv 10,0 - saldering 0,5)
SUM UBUNDET INVESTERINGSFOND	-29,7	29,7	0,0		0,0	
PREMIEAVVIK	-143,4		-143,4		-143,4	
PENSJONSREGULERINGSFOND	-22,0	14,0	-7,9	7,9	0,0	Økpl 2019-2022 - HFK (6,8) + IFK (1,1)
DISPONIBLE MIDLER DRIFT	-42,5	35,9	-6,6	6,6	0,0	Økpl 2019-2022/HFK
OMSTILLINGSFOND (35/16)	-15,7	-8,8	-24,5	-4,5	-29,0	Se også OFK-Livsfasetiltak/omst.fond (4,0)
DISP FOND REGIONREFORMEN	-15,0	-15,0	-30,0		-30,0	Vil bli disponert i 2019 og 2020
MOBIL TJENESTEPLATTFORM		-7,5	-7,5		-7,5	FT-sak 8/19 (disponeringssak/april)
DIGITALISERINGSFOND	-3,0		-3,0		-3,0	
DISP F. OPPREISNINGSORDN BARNEHJEMS BARN	-1,2	1,2	0,0		0,0	Antas brukt i 2019
ENGANGSERST. FRA SVV (35/16)	-2,5	2,5	0,0		0,0	Økpl 2019-2022/HFK
ANNO MUSEUM, FELLESMAGASIN (35/16)	-20,0	-15,0	-35,0		-35,0	Kommer til utbetaling i 2019 eller 2020
DISP FOND OPPF KULTURSTRATEGI	-2,2		-2,2		-2,2	
FILMKOMMISSJON (FRAD 228/17) - AVSETN 2020		-0,3	-0,3		-0,3	FT-sak 8/19 (disponeringssak/april)
RÅDHUS-TEATERET KONGSVINGER		-10,0	-10,0		-10,0	Behandles i fylkestinget/HFK i desember
REG PLAN KOMPETANSE/ARB.KRAFT- OPPF	-7,6		-7,6		-7,6	
DISP FOND LADEINFRASTRUKTUR EL BILER	-5,0		-5,0		-5,0	
DISOPPOSISJONSFOND NY GIV	-5,7	3,0	-2,7	2,7	0,0	Økpl 2019-2022/HFK
UTPRØVING AV PRAKSISBREV (FT 27/12)	-2,6	2,6	0,0		0,0	Økpl 2019-2022/HFK
NY GIV - KOMMUNER GLÅMDALSREG (FT 27/12)	0,3	-0,3	0,0		0,0	
DISP.FOND STYRKING UTD.,REALFAG	-2,0	2,0	0,0		0,0	
DISP FOND SKOLE PÅ BYGGEPLASSEN	-2,1		-2,1		-2,1	
DISP FOND MILJØSERTF SKOLE	-0,2		-0,2		-0,2	
SKOGSMASKIN/SOLØR VGS		-4,0	-4,0		-4,0	Økpl 2019-2022/HFK
UTOMRÅDER VIDERGÅENDE SKOLER		-5,0	-5,0		-5,0	FT-sak 8/19 (disponeringssak/april)
DRIVHUS JØNSBERG VGS - TILLEGGSBEVILGN		2,5	2,5		2,5	FT-sak 49/19 Budsj.just.sak oktober
LEGIONELLASIKRING VGS		4,0	4,0		4,0	FT-sak 49/19 Budsj.just.sak oktober
KJVEORTOPEDED/FJELLREGIONEN		-9,0	-9,0	9,0	0,0	Frigjøres og omdisp i økplan 2020-2023
DISP FOND ØKT BREDBÅNDSSATSING	-18,0	-25,0	-43,0		-43,0	
DISP FOND NÆRINGSUTVIKLING	-1,4	-11,0	-12,4		-12,4	
OPPFØLGING AV BIOØKONOMISTRATEGIEN		-14,0	-14,0		-14,0	Økpl 2019-2022/HFK+FT-sak 8/19
DISP.FOND NÆRING,SKOG-OG TRESTRATEGI	-1,7		-1,7		-1,7	
DISP FOND UTVIKLING HØGSKOLETILBUDET	-4,4		-4,4		-4,4	
HØGSKOLESATSIK KONGSVINGER		-20,0	-20,0		-20,0	Økpl 2019-2022/HFK
HØGSKOLESATSIK TYNSET		-7,0	-7,0		-7,0	Økpl 2019-2022/HFK
HELSEINN - INNOVASJONSSSENT TERN. NETTV		-4,0	-4,0		-4,0	Økpl 2019-2022/HFK
FLOMFOND (FT 78/13)	-1,0	1,0	0,0		0,0	
FRÅD 243/17 MODULVOGNTOG FV 218 OG 26	-6,1		-6,1		-6,1	
UTVIKLINGSPR. LAVERE UTSLIPP HET (35/16)	-0,1		-0,1		-0,1	
DROSJELØYVER/FRIGITTE MIDLER		-2,4	-2,4		-2,4	FT-sak 8/19 (disponeringssak/april)
VEDLIKEHOLDSFOND (FT 54/17)	-30,0	30,0	0,0		0,0	Økpl 2019-2022 - drift/vedlh fveger
RESULTATFOND/OVERFØRINGSORDNING	-86,8					
SUM DISPOSISJONSFOND	-441,8	-59,4	-414,4	21,7	-392,6	
Sum totalt	-520,8	4,6	-429,3	21,7	-407,6	

Oppland fylkeskommune

Fond	Pr. 31.12. 2018	Netto disp 2019	Prog- nose 2019	Netto disp 2020- 2023	Rest	Merknad
INVESTERINGSFOND	-0,3		-0,3		-0,3	
SALG OG KJØP AV EIENDOM/TOMT	-12,9		-12,9		-12,9	
AKSJEUVIDELSER I EKSIST/NYE SELSKAPER	-0,1		-0,1		-0,1	
SUM UBUNDET INVESTERINGSFOND	-13,3	0,0	-13,3	0,0	-13,3	
PREMIEAVVIK (INKL.ARB.G.AVG)	-141,6		-141,6		-141,6	
PENSJONSFOND	-28,0	28,0	0,0		0,0	
DISPOSISJONSFOND - GENERELT	-53,3	32,5	-20,9	10,0	-10,9	Økplan 2020-2023/IFK (10,0)
LIVSFASETILTAK, OVERTALLIGHET	-7,0	3,0	-4,0	4,0	0,0	Økplan 2020-2023 -til omst.fond - se HFK
REGIONREFORMEN		-30,0	-30,0		-30,0	
GRØNN POLITIKKUTF/POLITISK HANDL.ROM	-7,0		-7,0		-7,0	
GRØNN FRAMTID	-25,4	11,9	-13,5		-13,5	
TILTAKSMIDLER GRØNT SKIFTE	-9,8		-9,8		-9,8	
ENØK-FOND	-2,5	-3,7	-6,2		-6,2	
OPPF AV HANDL.PLAN FOR KLIMA (ENØK)	-25,0	-5,0	-30,0		-30,0	Midlene er fordelt til andre avd/OFK i 2019
CYBERSIKKERHET	-13,2	5,5	-7,7		-7,7	
FAGERNES LUFTHAVN - UNDERSK.GARANTI	-1,5	1,5	0,0		0,0	Til BIO-VALLEY
GJENDEOSEN - NYTT SERVICEBYGG	-4,0	4,0	0,0		0,0	
VGO - ETTER- OG VIDEREUTDANNING	-1,8		-1,8		-1,8	
KO - VOKSENAGRONOM	-0,5		-0,5		-0,5	
VGO - VOKSENAGRONOMUTDANNING	-0,1		-0,1		-0,1	
DEN KULT SKOLESEKKEN (DKS EGNE MIDLER)	-1,1		-1,1		-1,1	
MUSIKKSATSING - EKSTRA AVSETNING		-2,0	-2,0	2,0	0,0	Økplan 2020-2023/IFK - Musikk i Innl fra 2023
FRIKAR NASJONALT DANSEKOMPANI		-2,0	-2,0		-2,0	
ØKONOMI - OPPGRADERING AV ØK.SYSTEM	-0,4		-0,4		-0,4	
NASJONAL SAMS-IKT		-1,2	-1,2		-1,2	
INDUSTRIELL ØKONOMI OG TEKNOLOGIEDELSE		-7,0	-7,0		-7,0	
HUNDORP 2021		-2,0	-2,0		-2,0	
BIO-VALLEY		-6,0	-6,0		-6,0	
RESULTATFOND/OVERFØRINGSORDNING	102,4					
SUM DISPOSISJONSFOND	-219,93	27,51	-294,80	16,00	-278,80	
Sum totalt	-233,25	27,51	-308,12	16,00	-292,12	

Sum begge fylkeskommuner

Fond	Pr. 31.12. 2018	Netto disp 2019	Prog- nose 2019	Netto disp 2020- 2023	Rest	Merknad
Sum totalt	-803,29	66,41	-752,42	37,73	-714,69	

